This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

1817
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE
CHARLES A. DENISON
B.L. 1893 LL.B. 1894
BEQUEST

QH
72
.C7

BIBLIOTHEEK
J. VALCKENIER SURINGAR

COLLECTIO EPISTOLARUM

QUAS

AD

VIROS ILLUSTRES ET CLARISSIMOS

SCRIPSIT

CAROLUS A LINNÉ.

ACCEDUNT

OPUSCULA

PRO ET CONTRA

VIRUM IMMORTALEM SCRIPTA,

EXTRA SUECIAM

RARISSIMA.

EDIDIT

DIETERICUS HENRICUS STOEVER,

PHILOS. DR. ET LL. AA. M.

HAMBURGI,

IMPENSIS B. G. HOFFMANN.

MDCCLXXXXII.

VIRO

SVMMO ET ILLVSTRI

PETRO FRIDERICO SVHM

CLAVIGERO

OMNIVM LITTERATISSIMO, HISTORIOGRAPHO DANIAE REGIO,

SOCIETAT. REG. AD HISTORIAM ET LINGVAS SEPTENTRIONIS EXCOLENDAS PRAESIDI, SOCIETAT. REG. SCIENTIARVM HAFNIENSIS, SOCIETAT. AD STVDIVM GENEALOG. ET ART. HERALD. PROMOVENDVM, ACADEM. SCIENTIARR. HOLMENSIS, SOCIET. NIDROSIENSIS, EBRODVNENSIS ETC. SODALI ETC.

MVSARVM

RERVMQVE PATRIAE FAVTORI INCOMPARABILI,

HISTORICO

IN GENTE SVA LONGE EXCELLENTISSIMO,

GENEROSO QVONDAM LINNAEI AMICO,

ANIMVM REVERENTEM ET ADDICTISSIMVM TESTATVRVS

LIBRVM HVNC INSCRIPSIT EDITOR.

Denison
Hertzberger
3-31-28
35834

LECTVRIS

S. P. D.

DIETERICVS HENRICVS STOEVER.

Vitam *Linnaei* memoriae tradere quum occupatus ſtudioque commotus eſſem, fontes memorabilium adire et conſulere quos poſſem omnes, contigit, ut cum plures Viri immortalis litteras, tum ea, ni fallor omnia colligerem, *) quae vel ad oppugnandum, vel ad defendendum merita atque dogmata popularis ſui, omnium in litteris per hoc et cuncta retro ſaecula ſummi, ſingulis libellis a *Suecis* adhuc ſcripta ſunt. Lingua autem latina, qua uſi ſunt auctores et increſcens nimiumque incongruens, licet non adeo magna moles collectorum impediebant, quo minus vitae ipſi, germanice ſcriptae, adjungerem. Statui ergo, ſeorſim

*) Excipias, ſi placet *Io. Browallii*, epiſcopi poſtea Aboenſis, Examen epicriſeos Siegesbeckianae in Syſtema Linnaei Sexuale, Aboae 1739, 8. et recuſ. Lugd. Bat. 1743. Oratio ceterum ab Ill. A Baeck, in conſeſſu Academiae Holm. coram Rege in memoriam Linnaei habita hisce ſcriptis non annumeranda, neque etiam defenſio Linnaei contra iniqua et praecipitata judicia Cl. *Vicq d' Azyr*, Pariſienſis, quam egregie ſuſcepit Cl. *Bloom*, ephemeridibusque Suecicis: Samling af Rön och Uptäkter uti Phyſique &c. Gothoburgi, 1781, inſerendam curavit.

ſim edere, quum ſperarem, collectionem, hujus quidem generis primam, orbi litterato nominisque et ſyſtematis Linnaeani amatoribus, quorum tanta eſt copia, non injucundam fore.

Nata autem eſt haec collectio, magna ex parte eaque praeſtantiſſima, liberali benevolentia et amica voluntate Virorum Illuſtrium et Clariſſimorum, quibus gratias publice ago ſollemnes, quorumque in laudem plura hic dicturus eſſem, nomina ſi jam non ipſa laudes continerent. Ex his vero inprimis mihi nominandi ſunt: Dr. *C. P. Thunberg*, Eques Ordinis Vaſae, ſucceſſor Linnaeorum omnium digniſſimus, Dr. *P. D. Giſeke*, Prof. Hamburgenſ. fama et meritis quam maxime inſignis, *E. C. Schulz*, obſervator naturae egregius, Argus inprimis lapidum, *Fr. Ehrhart*, inter Botanicos excellentiſſimus atque celeberrimus et Dr. *O. A. Knös* Upſalienſis, Vir et extra patriam ob doctrinam egregiam et praeclarum ſtudium, quo hiſtoriam litterarum resque patrias illuſtrat, laudatiſſimus. Horum priores litteras Linnaei ad ſe datas, et poſteriores Ille *Wallerii* et Cl. *Hedini* Diſſertationes, Hic epiſtolam Linnaei ad Academiam Scientiarum Regiam Pariſienſem & Orbis Eruditi Iudicium de C. Linnaei Scriptis, liberali et humano quo utuntur animo, mecum communicaverunt.

Ad Epiſtolas *Linnaei* quod attinet, vellem earum plures congerere potuiſſe. Poſthuma ejusmodi caſtiganda in iisque delenda eſſe, quae laedere ullum adhuc viventium, vel odio et incommodo qualicunque eſſe poſſint, quis paulo aequior non concedet, quis non et conſultum et neceſſarium putabit? Verum eſto haec lex! Difficultates hic illic levantur, at quantum abeſt, ut omnino tollantur! Prohibente, dicamne ſtudio ſecreti, an nimia modeſtia, an demum amore erga manuſcriptorum pretia & argumenta ſingulari, retinen-

tinentur, quae in honorem virorum, inque uſum ſcientiarum retinenda quidem non videntur. Alii interea, quos proditum eſt, litteras a Linnaeo accepiſſe, vel omnino non acceperunt, vel unas nonniſi ſeu alteras, quas non adeo dignas putarunt, publice quae legerentur.

Epiſtolis *Linnaei* manu ſcriptis & reliquis non potui, quin ob argumenti memorabilia et ſylloges ratione ita poſtulante adderem illas, ad *A. Hallerum* datas, ex tribus prioribus epiſtolarum ad hunc ſcriptarum voluminibus collectas & in ordinem temporis redactas. Piget, nec eſt hujus loci repetere copioſe, quae cum in bonam, tum in malam partem de editione latinarum ad Hallerum litterarum dicta ſunt & etiamnum ſentiuntur. Collectionem eſſe obſervationibus rebusque ſcitu dignis refertiſſimam hiſtoriaeque noſtri aevi litterariae egregie inſervire, omnes conſentiant oportet. Falce autem ſeveriori et acutiori reſecanda fuiſſe, quae familiariter judicata vel expoſita et in ſinum quaſi amici depoſita fuerant, aeque inter juſtiores omnes convenit.

„Ex Linnaeanis Epiſtolis, in praefatione ait immortalis ille ſui aevi polyhiſtor, apparet, quam non invidus in virum fuerim, etiam quum ſuis objectionibus me laceſſiviſſet, neque diſplicuit mihi, injuſtam accuſationem re ipſa et proprio Linnaei teſtimonio refutare. In iis epiſtolis immutata reliqui omnia, neque vitia aliqua ſtyli, ex properatione nata, emendavi, quae nolim Clari Viri laudibus detrahere quidquam.„

Huic judicio opponere libet, quae Vir Suecus quidam celeberrimus *Holmenſis* anno praeterito hunc in modum ad me ſcripſit:

„Melius et nobilius, me quidem judice, egiſſet illuſtris Hallerus, ſi vitia illa ſtyli in epiſtolis Linnaei

 a ſe

a ſe editis emendaſſet, resque illas, confidenter et familiariter perſcriptas, excluſiſſet. Mirandum inprimis, epiſtolam 186 (Epiſtolae ad A. Hallerum, Vol. I. p. 413 — in hac collectione decimam) vivente adhuc Linnaeo editam fuiſſe. Certe huic invidum ad finem usque vitae permanſiſſe Hallerum, ex talibus indiciis concludi poſſet, quidquid et in Praefatione Epiſt. Vol. I. contra dicat. Quantis laudibus Linnaeum ſaepius extulerit, vel ex *Orbis eruditi Iudicio*, ſcripto Linnaei rariſſimo, quod quondam vidi & comparare fruſtra ſtudui, patet, et plura patebant, ſi quando ineditae Halleri ad Noſtrum epiſtolae prodierint. *)

„Quali animo ſeriore praeſertim aetate in Linnaeum fuerit, teſtimonio ſunt litterae plures ad Noſtratium nonnullos celeberrimos ab ipſo ſcriptae. Omnium inſtar, quarum inſpiciendarum & legendarum mihi copia fuit, unicas commemoraſſe ſufficiet, ad amicum deſideratiſſimum, Illuſtrem Archiatrum et Equitem Nicol. *Roſén a Roſenſtein* Gottingae d. 25. Maji 1747. datas; in his praeter alia haec leguntur:

„*Linnaeo, nuper per litteras ſe purganti, ſed ita, „ut mallem abſtineret purgatione, has litteras trado, forte, niſi ad amiciorem ſenſum redibit, ultimas. Multum „ipſi tribui, peperci erroribus, famam auxi: non invenio, eum meae comitatis fructum, quem ſperare poteram. — — Edam deinde Germanicae florae Prodromum, in quo de Linnaeo ita agetur, ut interim de me „merebitur. Laborioſus certe homo eſt et naturae cupidus, hinc mihi carus, ſed cujus mores mecum neſcio quid „inaequabile habent et inconſtans et aſperum.*„

„Magni

*) Et prodibunt aliquando, uti affirmare licet ex litteris a Viro Cl. *I. E. Smith*, M. D. Londinenſi ad me datis.

„Magni ſemper faciebat *Linnaeus Hallerum* et amicitiam ejus; alioquin ſe illi purgare tantopere non ſtuduiſſet. *Tentavi Tuam obtinere gratiam* ſcripſit (die X. April. 1747) *ſi ſit in humana poteſtate; in praefatione Florae Ceylanicae dixi de Te, quod de nullo alio &c.* Res haec eſt. Quamdiu Hallerum unice ſummis laudibus extulit Linnaeus, ſingula ſe bene habebant, et par pari reddebatur. Noſter autem in prima editione Florae Suecicae aperte libereque profeſſus erat, ſe in quibusdam momentis, non conſentire cum Hallero. Hinc illae lacrimae! Non multo poſt hic accuſare coepit Linnaeum, et utut ſe excuſaret, rupta et ſublata fuit ab Hallero ſincera, quae antea fuerat, amicitia. Interim in *altera* editione Florae Suecicae delevit Linnaeus, quae Hallerum offenderant. Gloriae maxime cupidus erat uterque; ſed candidus erat *Linnaeus*, neque aliis viris eruditis obtrectare ſolebat, dummodo ſibi ſua non inviderent merita; de incrementis ſcientiae valde ſollicitus, a controverſiis ita abhorruit, ut ne laceſſitus quidem unquam reſponderet. Annon plura, quam par erat, a Linnaeo poſtulaverit Haller, an non retorquenda in ipſum, quae culpae vertit Linnaeo, Tibi — judicandum relinquo; meum enim non eſt, tantas componere lites! —„

Extra muros ita peccabatur et intra; nec jam dubium erit, quanam parte levius vel gravius. *Linnaeus* quum amice admonuiſſet *Hallerum*, abſtineret a bello, quod ex diverſitate ſententiarum de cauſſis et mechaniſmo reſpirationis natum, acerrime tunc gerebat cum *Hambergero*, Ienenſi, arma mox ſibimet ipſi vidit illata. Aucta enim ſimultate et diſſenſione ſponte, vel quod rectius quidem credideris, monitu, in arenam deſcendit *filius Halleri*, pugil juvenis ſupplantare & evertere conatus gloriam et doctrinae fundamenta veterani longe probatiſſimi, ejusdemque, quum inter ſuos numeraverat ſummisque ſaepius laudibus extulerat

rat pater. Qui quidem impetus, etſi ſucceſſu carebat, odii tantum erat documentum et ita aegre ferebatur, ut omnis uſus familiaris commerciumque litterarum, Linnaeo quod ultra decennium interceſſerat cum Hallero ex eo tempore ſublatum fuerit.

Praeter *Hallerum* & Ill. *de Murr.* *) quantum equidem memini, non niſi duo Viri, in terris Europae remotiſſimis viventes, litteras Linnaei ad ſe datas publici juris fecerunt, *Luſitanus* alter, alter *Hiſpanus.* Quarum collectionum quum vel titulos parum innotuiſſe credendum, non injucundum fore ſpero, eos hic legiſſe.

Florae Luſitanicae et Braſilienſis Specimen, et Epiſtolae ab eruditis viris, Carolo a Linnè, Antonio da Haen etc. ad Dominicum Vandelli ſcriptae. Conimbricae; ex typographia Academico — Regia; 1788. in 4to. (Epiſtolas Linnaei, Patris et Filii, continet XXII.)

Colleccion de *Cartas* (Epiſtolarum) de D. Gregorio Mayans i Siscar R. P. F., Martin Sarmento, D. Andrès Mayoral, Arzobispo de Valencia, et Senor Plüer, Doct. D. Ioſef. Fineſtres, el mejor Iuriſconſulto de Europa, i los Senores: Scheidemburg, Verger, Visme, Goeſſel, Hope, Baron de Haller, *Linneo*, Bergio, de Murr, Schreber, Baier etc. a *Capdevila*, (Profeſſor Real de Botanica, Socio de la Real Sociedad de las Ciencias de Gottingen &c.) y de eſte à aquellos. En Madrid, 177 . . .

*) Epiſtolas Linnaei ad ſe et *Io. Miller*, (auctorem celeberrimum operis ſplendidiſſimi: Illuſtratio Syſtematis ſexualis) datas, edidit in tom. VI. diarii laudat: *Iournal zur Kunſtgeſchichte und allgemeinen Litteratur;* Norimb. 1780. p. 274-281.

De ſermone Linnaei latino uberius jam expoſuimus in vita ipſius: *Leben des Ritters Carl von Linné*, u. ſ. w. Hamburg. 1792. 8. *Malo*, amicis dicere conſueverat, *tres alapas a Prisciano*, *quam unam a Natura*. Nec profecto erat, quod ob neglectam latinitatis puritatem atque elegantiam carperet ipſum *Walkerius*, *quippe qui parum* immo minus eſſet verſatus in ſocietate Muſarum Romanarum. Linguam ceterum technicam toto quaſi coelo ab oratoria differre neque lepores verborum ſectari, neque comtam & magnificam eſſe poſſe, ſed virtutes ejus in eo potius conſiſtere, ut apte, diſtincte et perſpicue res denotandas exprimat, quis ignorat? His autem juſte ponderatis, quis paulo aequior erit, qui non conſentiat in collaudando Linnaeo, de lingua Botanica reformanda tantopere demerito.

Fatendum autem, candide et rectiſſime judicat Vir inter Noſtrates inclytiſſimus, *) magnum hunc virum, *Linnaeum*, utique magna cura id praeſtare ſtuduiſſe, ut quam pauciſſimis verbis characteres rerum naturalium exprimeret, ideoque vocabulis uſum fuiſſe, quibus ſemper conſtanterque eundem ſenſum tribuere ſolitus erat. Latino vero uſus eſt ſermone, ut ab omni Europa intelligeretur; praeterea hisce vocabulis connexis non caſtae, pulchrae elegantisque latinitatis ſpecimina dare ſibi propoſuerat, verum id ſatis habuit, dummodo brevis eſſet et ab omnibus intelligeretur. Illi igitur, qui immortalis Viri veſtigiis inſiſtunt, utique dum ſcientiae pomoeria proferre cupiunt, ad id intendere neceſſarium habebunt, ut eadem methodo, iisdemque vocabulis adhibitis eum, quantum fieri licet, ſequantur. Et quum in hac eruditi-

*) V. Praefat. ad *Io. Reinh. Forſteri* Enchiridion Hiſtoriae Naturali inſerviens, Halae, 1788.

ditionis parte quotidie nova in lucem proferantur, quae Romanis videre nunquam contigerat, quaeque ne auditione quidem comperta habuerant, utique de novis rebus nova vocabula ſunt adhibenda, quorum magna pars apud bonos latinitatis auctores nunquam reperiri potuit, quaeque neceſſario aliena & peregrina, i. e. barbara eſſe debet. Aequi ergo judices magno immortalique Viro, *Carolo a Linné* patri, optime de Hiſtoria Naturali merito et aliis condonabunt, quod minus bene latinis vocabulis in adumbrationibus Hiſtoriae Naturalis uti neceſſum habuerint.,,

Ad reformationem adverſariosque Linnaei quod attinet, excerpere hic mihi liceat verba aliquot elogii, quod ſtylo lapidari conſcriptum edam aliquando, tanti Viri manibus ſi non indignum fore perſuaſum habuero. En Tibi ſpecimen!

Gallico. Sidere. *)
H e ſ p e r i. I n ſt a r.
Tremula. Incerta. Iam. Luce.
Micante.
In. Tenebris. Naturae.
Exſplenduit. Nova. Aurora.
Iuvenis. Sex. Nondum. Luſtrorum.
Lutherus. Naturae.
Fidem. Botanices. Catholicam.
Sectasque. Minores.
A c r i t e r. A d o r t u s.
Vi. Rationum.
Falſa. Inepta. Barbara. Demonſtrans.
Meliora. Tradens.
Linguam. Condens. Sine. Pari.
Masculam. Laconicam.

Quot.

*) Tournefortio.

Quot. Verba. Tot. Pondera.
Sudans. Algens.
Vt. Botanicorum. Saperet. Orbis.
Vt. Regeret. Ipſum.

* * *

Non. Sine. Zoilis.
Attoniti. Novo. Solone.
Indignantes. Edoceri. Dominari.
A. Iuvene.
T a c t i. L i v o r e.
Laeſa. Auctoritate.
Partim. Sine. Nomine. Tantilli.
Coeci. Boreali. Sine. Lumine.
Heroſtrati.
Coloſſum. Roſuri.
Telis. Petiere. Gravibus. Ridiculis.
Dictis.
Vana. Noxia. Auctoribus. Ira.
Vi. Sua. Niſus. Sapiens.
Sprevit. Ignobile. Vulgus.
Alta. Mente. Silentio.
Victrice. Cauſa.
Fama.
P e r v a g a n t e. T e r r a s.
Decernente. Triumphos.
N o v a s. S t a b i l i e n t e. L e g e s.
Queis. Obtemperavit.
Omnis. Sanior. Aequior. Orbis.

Sed haec hactenus. Iuſtos ne praefationis fines excedam, ut rectius intelligantur ſcripta, quae litteras excipiunt, tribus verbis addo, *Wallerium* quum ſcriberet diſſertationem contra *Linnaeum*, hujus competitorem fuiſſe ad Medicinae Profeſſionem Upſalienſem, morte Robergii tunc vacuam, eamque ſcripti-

uncu-

unculam, non niſi ira et ſtudio conflatam, anſam praebuiſſe Linnaeo, orbis eruditi Iudicium de ſcriptis ſuis edendi. Quod pauciſſimo exemplarium numero impreſſum, inter ſcripta Viri immortalis longe rariſſimum et extra Sueciam numquam fere lectum eſſe, jam non eſt, quod multis moneam. Si qui forte errores typographici in librum irrepſerint, lectores rogatos volo, culpam ne imputent editori, cui ob remotum loci impreſſionis ſitum ſpecimina plagularum neque corrigendi, neque revidendi fuit opportunitas. Ceterum, jucundiſſimum operae erit praemium, ſi edendae collectionis conſilium Lectoribus eruditis probari intellexero. Valete. Dabam *Altonae*, die VIII. Mart. MDCCLXXXXII.

EPI-

EPISTOLAE
CAROLI LINNAEI
AD
ALBERT. HALLERVM.

EPISTOLA I.

Annus jam volvitur *tertius* ab eo tempore, quo celebre Tuum nomen ex *Commerciis Literariis Norimbergicis* *) didiceram; placuit ibi deſcriptio Androſaces **) mihi adeo, ut nihil magis Te noſſe in votis habueram. Cum prima vice 1735. Belgium intrabam, Te una cum *Gesnero* ***) in conſcribendo ſynopſin plantarum Helveticarum occupatum percepi; ante dimidium vero annum ex *Anglia redux* Te publicam *Botanices Profeſſionem* ſuſcepiſſe ſummo cum animi gaudio cognovi, quo munere ut felix fungaris, eſt, quod ex animo Tibi adprecor. *Lugduni* cum ante dies non ita multos Hortum Botanicum viſitarem, apud Cl. *Reyenum* Tuam de methodico ſtudio Botanices absque praeceptore inauguralem vidi diſſertationem †), eamque quam citiſſime pervolvi; placuit haec mihi adeo, ut a Te precibus vel pre-

*) Edebantur ab anno 1730 usque ad 1745 in XV. Voluminibus.

**) In volumine ſecundo; 1731, pag. 380. ſeq.

***) Joannes Gesnerus, *Tigurinus*, intimus et ſenior quondam amicorum Halleri, natus 1709, mortuus die ſexto Maii 1790.

†) Gotting, 1736. 4.

pretio quocunque eam efflagito; reddam quemcunque a me deſideras, ſi potero, librum. Si quae ex meis opuſculis Tibi arriderent, transmittam lubentiſſime, modo ſciam, qua ratione minus Tibi incommodo, an per currum publicum? Si quae ex *Horto Cliffortiano* Tibi placerent plantae exoticae, primus qui habebit, Tu eris, promitto.

Video Te occupatum in condendo claſſes naturales; utinam abſolveres et cum publico communicares! Laboravi et ego in hisce diu, adhuc licet operi impar, puto tamen me habiturum fragmenta plura quam multi alii, ſed et multa reſtant; an unquam expedienda haereo. Didici certe, Bacciferarum claſſem nullam eſſe. Quod e *ſtaminibus* et piſtillis nullum profluat ſyſtema naturale, ambabus Tibi largior; *aſſumſi ego hanc methodum tamquam ſuccedaneam, utque excitarem viros curioſos ad examinandum has partes fructificationis, tam viles et fere nullas antea habitas*, cum ordine alphabetico ſcribere mihi diſplicuit omnino; habebit et ſuum uſum harum partium notitia, licet pro claſſibus non abſolutum. *Anblati* flori octo adſcribis ſtamina; ego anno 1728 ſemel reperi plantam, nec ab eo tempore unquam, in ea tamen me modo quatuor reperiſſe memini; quaeſo, ſi erraverim, me commonefacias (utique quaterna ſunt.)

Sub prelo ſudat mea *Critica Botanica* 8vo et *Hortus Cliffortianus* in fol. *Genera* mea abſoluta fuere circa initium anni; ſi Tibi arrideant, curabo ut habeas. *Flora Lapponica* hac hebdomade abſoluta fuit, quam Societatis Reg. Scient. Suecicae inclytis membris conſecravi. Incurrebam in ea iſtos errores cum vulgo Botanicorum, quos evitare potueram circa Synonyma C. Bauhiniana, ſi prius Diſſertationem Tuam vidiſſem. In *Horto Cliffortiano plantam Africanam, a celebri Tuo nomine dixi*; utinam Tibi non diſpliceret, quod revocari facile nequit, cum dudum impreſſum ſit. Accepit et ante annum quidam amicus plantam a Cl. *Geſnero*, *Staehelinam Halleri* dictam; optarem ſcire, ubi deſcripta ſit, et quae a Te antea prodiere, cum

ad

ad nos ea etiamnum non pervenere. *Ludwigii* Definitiones genericas ſudare percepi; methodo Riviniana incedit. *Siegesbeckii* diu promiſſum *Hortum Petropolitanum* etiamnum non vidi; *Martini* decas Vta nuper ad nos pervenit. *Michelii* fata praepropera doleo. *Sebae* *) Theſauri, quoad partes duas, quae reſtant, vix prodibunt, cum haeredes litigant de crumena et magis ſolliciti ſunt de nummis quam fama beati viri. Cl. *Dillenius* dum *Oxonii* eram ultimam manum admovebat *Phytopinaci Sherardiano*, cujus ferme quartam partem tum abſolverat. (Non prodiit in poſterum.) *Burmanni* Theſaurus Zeylanicus prodiit circa initium anni; *Rumpfiani* ſplendidiſſimum opus, ſeu Plantas Amboinenſes in ſe edere ſuſcepit, utinam perficeret. Mea interceſſione Medicus juvenis, natione Germanus (*Bartſchius*) ſpartam medici ordinarii Societatis Indiae occidentalis apud Surinamenſes excepit, a quo et ſemina, et plantas omnes Surinamenſes ſpero, ſi ab alio umquam ullo. **)

Si reſponſoriis Tuis me exhilares, mittantur literae *Amſtelodamum* cum inſcriptione: *bey Mr. Georg Clifford*, tum erint mihi certiſſimae. Ut omnia fauſta ſuccedant voveo, Tibi me ter quaterve commendatum habeas. Vale, faveas.

Dabam ex *Muſaeo Cliffortiano* 1737. April. 3.

P. S. Hodie incepit *Muſa* florere, quae et florebat anno praecedenti; ſi non habeas tractatulum, quem emiſi praeterito anno de *Muſa Cliffortiana*, curabo ut habeas.

Pauca verba addam, cum, abſolutis literis, epiſtolam a *Cl. Gronovio* habui, cum incluſis literis *I. R. Iſelii* ad *I. F. Gronovium* datis die 10 Martis *Baſileae*, ubi inter alia haec: „*Ajunt, Cel. Hallerum, Profeſſorem Gottingenſem*,

*) Pharmacopola Amſtelodamenſis, collector egregius, obiit 1736, annos natus 71.

**) Non multo poſt adventum fatis immature abreptus eſt.

ſem, in animo volvere, contra hanc novam Linnaei methodum ſcribendi; neſcio, an id ſuo facturus ſit commodo etc.„ An famae ſit fides, ignoro omnino, cum hac ipſa hora haec accepi. Interim Tecum, Vir celeberrime, pauca loqui velim. Si vanus ſit rumor, et veniam des ratiociniis, nullus dubito.

1. Ego prae me fero, quod ſi potero, Tuam evito iram, Tua arma: deſiderarem a Tuis partibus potius ſtare, adverſarium Tuum eſſe, odio habeo et quantum potero evito. Sit pax in diebus noſtris!

2. Magni Te ſemper et a prima hora, qua nomen Tuum addidici, maximi feci; nec ſcio, me unquam turbaſſe Tuos circulos; cur itaque ad arma provocas? Reddas mihi rationem, cur Tuam malam gratiam contraxerim, et *ut ſis ſatisfactus*, omni niſu curabo; pacem Te petimus omnes!

3. Si nulla alia, quam innocentiſſima mea *methodus ſexualis* ſit belli cauſa, vereor, quod haec ſit nimis injuſta. Nunquam meam hanc methodum *naturalem* dixi, ſed, in Syſtemate p. 8. §. 12. „Nullum Syſtema plantarum naturale, licet unum vel alterum propius accedat, adhuc conſtructum eſt, nec ego hic ſyſtema quoddam naturale contendo, forte alia vice ejus fragmenta exhibebo etc. Interim tamen ſyſtemata artificialia, defectu naturalis, omnino neceſſaria ſunt.„ Et: *Genera Plantar.* Praef. §. 9. „Non nego, quin Methodus naturalis et noſtrae et omnium inventarum methodis longe praeferri debeat; — interim aſſumendae ſunt claſſes artificiales et ſuccedaneae.„ Ergo Tuam agnoſco methodum, ſi naturalem condas.

4. Si quos alios in me vidiſti errores, *Tu ſapientior haec ignoſcas.* Quis caruit erroribus in diffuſiſſimo natura conſtitutus campo? Quis ſufficientes habuit obſervationes? Moneas haec amice, et Tibi grates agam. Feci non coactus quae potui, *nec faſtigium ſummum acquirit vaſta arbor, prima qua erumpit tempeſtate.*

5. In-

5. Innotui Botanicis certe primariis omnibus dudum; me erexerunt omnes, nec meum *inſatiabile* diſcendi naturalia *deſiderium* fregit ullus; an Tu hisce omnibus durior? Videris mihi ex Tua Diſſertatione magis nobilis, quam ut Te jactares ſuper ignorantiam aliorum.

6. Potes dein commode, absque eo quod me laedas, profundam Tuam eruditionem et intimam naturalium cognitionem cum erudito orbe communicare, et forte gratior omnibus evadere. Evolvas Botanicos omnes, et videbis, eos prima vice, qua prodiere, de arte ſua inflatos vix potuiſſe digitos abſtinere (ut forte et ego quondam, quod maxime doleo; meliora didici) at cum per aliquot annos vitam in caſtris degerint, adeo placidi, ſinceri, modeſti, omnibusque grati ſe propoſuiſſe, ut ne verbo quemdam tangerent. Haec mihi cauſſa, quod maxime dubitem de famae hujus fide, cum Te a longo retro tempore inclaruiſſe novi.

7. Mirum etiam videtur mihi, quod ego Tibi adeo exoſus eſſem, cum fateri debeam, nullius ſcriptum magis mecum militare, quam hoc Tuum.

8. Ego demum fui, et forte ſolus, qui abſolute ſecundum iſtam a Te datam methodum *absque praeceptore ullo, quae novi, addidici*; diſco adhuc; ignoſcas, quod doctus etiamnum non evaſerim; ſi doctrina Tua methodo comparari queat, ſpes doctrinae etiam apud me elucet.

9. Dubito tandem, num Tu vel *Profeſſor ullus* commode controverſiis ſeſe immiſcere queat. Profeſſoris et Docentis primarium eſt, ſibi authoritatem et fidem apud auditores ſuos conciliare; ſi videant ſtudioſi, quod et ille quid humani patiatur, quanta clades inde authoritati! Quis fuerit tam doctus et ſapiens, qui, dum alios corrigeret, non ipſe correctione dignus aliquando evaſerit? Semper aliquid haeret. Vidimus exemplum nuper alibi in Profeſſore omnium celeberrimo et ornamento Academiae ſuae, qui dum

diu nimis in Paedagogos invexerit, tandem a Paedagogo ita fractus, ut num reſtituatur dubitare licet, certe vix in integrum. Hinc dixit et ſapientiſſimus Medicus, ſe potius Profeſſionem et Medicinam abdicare velle, quam controverſiis publicis ſe immiſcere.

10. Evolvas eriſticos omnes et oſtendas mihi unicum, qui ſua hac arte ſe gratum reddiderit orbi. *Matthiolus* magnus ſuo aevo vir exſtitiſſet, ſi hisce ſe non immiſcuiſſet. Cuinam gratus Cornarius furens, vel Vulpecula excoriata? Quid *Rajus* vel *Rivinus* ſuis praeliis expediverunt? Dolet adhuc Cl. *Dillenius*, ſe ad arma a *Rivino* coactum, nec victoria, quam reportavit, ipſi majorem famam conciliavit. Nonne juſtam ipſi belli cauſam dedit *Threlkeld*; ſed ille ſapientior, qui inter Troes fuit; arma depoſita non recepit. *Vaillantius*, quondam *obſervator ſummus* ſtuduit ſibi viam regiam per cladem *Tournefortii* parare. Nonne ipſi jam reddantur juſta praemia; major longe fuiſſet, ſi *Tournefortium* non tetigiſſet.

11. Horreo proelium intrare, *cum ſive vincor, ſive vinco, tamen maculor. Quis triumphavit absque vulnere? Semper aliquid haeret.* Tempus dein et mihi et forte Tibi ad majora molimina nimis pretioſum eſt. Sum etiam nimis juvenis ad excipiendum arma, quae ſuſcepta ſemel, deponi nequeant ante finitum bellum; quod ſemel inceptum durabit ad mortem. Tamen, quaecunque hoc tempore ſevere moliantur, *poſt quinquaginta annos nil erit poſteris niſi hiſtrionum fabula.* Ego minus erubeſcerem, a Temonita recipere quam Tu a me.

En hoſtem itaque, quem declaras, Tuam ſubnixe petens amicitiam, quam ſi ipſi concedas, in eo habebis tam certum amicum, ac unquam ſperares adverſarium. Video certe Te magis nobilem, quam ut arma moveres in innocentem, niſi ab inimicis meis ſuaſus dubius mihi evaderes. Si vero pacem, quam a Te precibus, conditionibus et rationibus

bus

bus efflagito, obtinere nequeam, eſto tamen ea generoſitate, ut ad me transmittas ipſe Tua, dum impreſſa ſunt; ego viciſſim mea ad Te transferri curabo.

Si falſus ſit hic rumor, veniam ſummopere peto, quod hisce Tibi moleſtus fuerim. *)

Vale. Reſcribas. Die 5 April. 1737.

EPISTOLA II.

Gratae, immo quam gratiſſimae Tuae litterae mihi fuere, in quibus erga me declaras *amicitiam* et *favorem ſummum*; curabo ut ingratus non vivam. Laetor ex toto animo, quod *vanus erat rumor iſte*, cum profecto *Te ſolum et Dillenium inimicum vellem*. Vos enim eundem legiſtis *authorem* quem ego; reliquos non curo, qui docti, immo vel ſi doctiſſimi eſſent ex *libris*. Utinam mea officia Tibi uſui eſſe poſſent; ego ea et me et omnia mea promitto.

Miſi cum ultimo die *Amſteliis* degi, meos *Charactères* et *Floram*, per *Waesbergios*, nec dubito, quin ad Te ſint perlata. *Floram iſtam Lapponicam non doctis ſed indoctis ſcriptam eſſe ſcias.* Tu fuiſti iſte Mercurius e coelo demiſſus, qui in *Gentianis* nodum ſolviſti et quidem longe feliciori omine, quam unquam ſperaveram ab ullo mortalium; et ego et totus orbis Tibi gratias debent; utinam idem poſſes in *Salicibus*.

In *Muſcis* nil valet D. *Cliffortius*, *nec ego nec Belga* ullus; nos totos coepit *exoticarum* plantarum amor, praeſertim Americanarum. *Me in Muſcis ne tironem eſſe agnoſco;* deſiderat enim hoc ſtudium integrum Virum, quem in

 me

*) Falſus erat rumor, neque unquam in animum incidit, juvenem bene de re herbaria merentem, in ipſis famae et fortunae ſuae initiis turbare. Haller.

me hucusque habere non potuit. In Belgio Muſci pauciſſimi, in Suecia vero copioſiſſimi. Quaeſo per Deos, ſi quid certi noveris, me inſtruas circa *Sexum* Muſcorum. Video in iſtis ſexus diverſitatem e. gr. in Polytricho, ubi altera capſulam gerit, altera vero planta ſtella terminatur. Quod Lycopodii farina et capſulae ſint flores vix dubito, ſed longe diverſa in his capſulis, quam in Polytricho ſtructura, Marchantia ſeu Lichen polymorphos Dillen. duplici gaudet fructificatione, altera ſeſſili cum ſeminibus orbiculatis, planis, erectis intra cyatum (quam fructum et ſemina eſſe certus ſum) altera flore compoſito inverſo, pedunculo ſuſtentato, quam fructificationem maſculinam eſſe, neceſſario ſequitur. Si quid certi de Polytricho ſcirem, multa et ſufficienter ſcirem. Tu ſcribis, farinam Muſcorum eorum eſſe ſemina, ſi modo Te recte intelligam; an experimenta inſtituiſti? (Inſtituerat Staehelinus.) Farina muſcorum, viſa microſcopio, ad farinam antherarum in aliis plantis accedit omnino.

Si Hortus apud Vos (Göttingae) inſtruatur, utere quaeſo occaſione, quam Tibi offero per *Cliffortium*, a quo et a cujus horto poſſis habere plures plantas, quam ab alio ullo, quem novi in orbe; Tibi non obulum conſtabunt, ſed nonnullos lapides ſi habeas, in quos nunc totum eius deſiderium.

Mea opuſcula, quae habeo, lubentiſſime communicabo, utinam Tibi lectu digna; nec credas, me adeo ſtupidum natum, ut a Botanico inter primos pro iſtis pecunias ſumerem; habeo omnia, excepto *ſyſtemate trium regnorum Naturae*, quod venale proſtat apud Gronovium. Burmanni Theſaurus Zeylanicus horrendo pretio venditur 15 vel 16 Florenorum; nec Tibi placiturus certus ſum.

Muſa, quae floret in horto noſtro, duplo major eſt praecedenti et duplo majorem gerit fructificationem. Floret et apud nos *Benzoë* hoc tempore, quae calycem gerit ſeu involucrem ut Cornus, ſed flores dein Lauri.

Audi-

Audivi, quod aliquid edidiſti circa plantas Alpinas, ſed neſcio titulum libri, locum, tempus. Quando liceat, Tuas videre obſervationes Tuumve opus magnum? — Summas gratias ago pro exemplaribus iſtis 13 Diſſertationum; ſcribo hodie ad *Jac. Renier*, ut ea mittat cum quocunque velit mercatore *Amſtelodamum* ad D. Reuſs vel Cliffortium, qui ambo amici ſunt.

Nulli ſunt in *Belgio*, qui *genera* curant, *praeterquam ego ſolulus inter prophetas*; *Gronovius*, *Burmannus* et *Royenus* de ſolis ſpeciminibus ſiccis ſolliciti ſunt, licet *Royenus* jam incipiat parum examinare genera. D. *Boerhaavius* ſolas *arbores* amat, earumque varietates magis quam diſtinctas ſpecies. *Albinum* totum tenet *anatomia*. *In Anglia nullus eſt*, *qui genera curat vel intelligit praeter Dillenium*. *Randia* ſufficit, ſi in ſingula planta unicum habeat ſynonymon, et *Millero*, ſi plantas *Americanas* vivas vel ſiccas obtinere queat. *Martynus* eſt facilis vir, ſed minus de Doctrina ſcrupuloſus. In Suecia nullus eſt Botanicus, praeterquam Ol. Celſius, primarius Theologiae Profeſſor, qui abſque generibus plantas amat, et muſcos ſedulo quaerit. Rudbeckius enim decrepitus eſt.

Si quid noviſti de *Liquidambra*, quam alii retulere ad Acerem, quaeſo et communices; fructum habeo, florem vidi nunquam. Vereor, quod *Palmaria Muntingi* ſit eadem arbor florens. Si inter Tua ſpecimina ſicca habeas florem *Celtidis* vel *Tribuloidis* Tournefort, vel *Globulariae* Tournef. vel *Aphyllantis* Tournef. quaeſo communices unicum floſculum, ut ſtamina et piſtilla videre queam. Salicorniam Tournef. ſemel florentem vidi, unicum ubique ſtamen obſervavi, num piſtillus in eadem vel diverſa planta ſit, me latet; ſi quid de ea noviſti, communices precor.

A *Capnorchide* Boerhaavii nuper didici affinitatem ſummam *Fumarias Hypecoum* et *Epimedium* intercedentem; caveas itaque, ne has in claſſe naturali diſtinguas. Sic ad

eandem claſſem pertinent *Papaver*, *Argemone*, *Glaucium*, *Chelidonium*, *Bocconia*, *Sanguinaria*, *Anapodophyllum*, Chriſtophoriana; at characterem has includentem dare difficile eſt. Sic et *Mirabilis*, Plumbago, Verbaſcum, Hyoſcyamus, Nicotiana, Belladonna, Mandragora, Solanum, Capſicum, Alkekengi, item Ahovai, Cerbera, Rauvolfia, Vinca, Nerium, Cynanchum, Stapelia, Aſclepias, Periploca, Ceropegia, Apocynum, Plumeria, Cameraria, Tabernaemontana. Ad Aſperifolias abſolute ſpectat Tournefortia noſtra, licet baccifera. Ad Verticillatas Raj. Praſium noſtrum, licet bacciferum ſit.

Conſumo innocentiſſimos meos dies in *Hortum Cliffortianum*, et nunc in Syngeneſia commoror, ubi admiror *ſummam ſagacitatem Vaillantii.* In iſto Horto varietates reduco ad ſuas ſpecies et nomina ſpecifica (aptiora ni fallor) impono. In *Critica* mea explico Fundamenta Botanices a §. 210 ad 335 et cum exemplis probo; ubi demonſtrare aggredior, *quod tertia pars nominum genericorum mala ſit, praeſertim in* oides *deſinentia Vaillantiana et* Aſtra *Heiſterianа. Nomina ſpecifica omnia nego; tempus determinabit.*

Gratias infinitas pro communicatione authorum, ſed in his ſub qua forma prodiit *Zannichelli* de Ipocaſtano? de herbariis vivis etc. quis author ſit? an *Camerarius?* Quaenam ſit planta *Myriophyllum pelagicum*, de quo *Zannichelli* integrum librum ſcripſit, et cujus generis? *Zannichelli* opus *de plantis circa Venetias naſcentibus* nullo modo videre potui; habeat nec quid curioſi, vel bonas obſervationes?

Hallera noſtra eſt *Caprifolium Afrum, folio pruni leviter ſerrato, flore ruberrimo, bacca nigra.* Character ejus generis eſt: *Cal. Perianthium* monophyllum planum, patens, breve, ſemi-trifidum, obtuſiſſimum; lacinia ſuperiore duplo latiori, perſiſtens. *Cor.* Monopetala ringens; baſi globoſa; fauce reflexa ventricoſa, limbo parvo quadrifido

ſido obliquo; *lacinia ſumma* longiore, obtuſa, emarginata; *lateralibus* brevioribus latioribus obtuſioribus; *infima* acuta breviſſima; omnibus antrorſum flexis. *Stam.* Filamenta quatuor ſetacea recta, tubo corollae inſerta, corolla longiora, quorum duo proxima reliquis breviora. *Antherae* didymae, ſubrotundae. *Piſt.* Germen ovatum (intra calycem) deſinens in *Stylum* ſubalatum, ſtaminibus longiorem. *Stigma* ſimplex. *Per.* Bacca ſubrotunda bilocularis. *Sem.* ſaepius ſolitaria.

Plura non licet; debeo enim hac hora *Lugdunum* petere. Feſtinanti calamo ut veniam des, oro. Cura ut valeas, meque porro ama.

Ex *Horto Cliffortiano*, 1737. Maj. I.

EPISTOLA III.

Tot tantisque me cumulas beneficiis, ut, quo me vertam neſcio, et ego aliquando me gratum praeſtabo, ni nimis cito moriar. Accepi *Diſſertationes*, *Programma* etc. omnia a D. *Chatelain*; diſtribui omnes Diſſertationes; grates agunt omnes digniſſimas. *Albinus*, dum ante octiduum hic me viſitaret per diem, Te optime noſſe retulit. D. *Gaubius* etiam. Si ad Te non pervenere miſſa mea per Waesbergios cum curru publico, quaeſo adhuc moneas, et e novo mittam; ſcripſi ad Waesbergios de ea re, cum nec *Ludwigio*, quae eadem hora tranſmiſi, reddita ſint.

Scias, nullos in orbe majores Bibliopolis eſſe nebulones, iſti nec reciperent, niſi velles exſpectare praemiam usque dum divenditi ſunt. *Hic in Belgio non magni aeſtimatur Botanica*, nec a *ſtudioſis*, *nec ab alijs*; ratio clara eſt. Quaeſivi apud aliquos, ſed nullus adhuc haec in ſe ſuſcipere voluit.

Vtinam mihi Tua conſtaret methodus; lubentiſſime communicarem, ſi quas haberem obſervationes Tibi dignas.

An

An ſub Diangiis comprehendas et *Pediculares* et *Saxifragias?* Nonne diſtinguas biloculares et bicapſulares? Certe debes! *Diangiae* Tibi erunt, ni fallor, genera omnia in Didynamia Angioſpermia noſtra enumerata; iſta conſtituunt claſſem naturalem, nec excludi debent ulla; dubius tamen adhuc ſum de Selagine et Limoſella; ſed iis addi debent Veronica, Paederota, Clandeſtina, Pinguicula, Lentibularia, Verbena, Collinſonia, an Morina? (an Protea, Dipſacus, Scabioſa, Globularia?) Certe Coris, Belladonna, Mandragora, Nicotiana, Hyoſcyamus, Lonicera noſtra, Diervilla, Mirabilis, Ruellia. Inquiras dein, num ſufficienter diſtinguantur hae a verticillatis; conſidera, quot notae communes cum praedictis habeant verticillatae in calyce, ſtaminibus, petalis, piſtillis, eorum figura, ſitu, ſtructura, quibus differunt ab aliis in univerſum omnibus, an conveniunt cum diangiis; dein, num unica nota diſtinguens ſufficiat reſecare, quas tot connectunt; conſidera verbenas et alias, quae conjungunt has claſſes. Loquor Tecum, uti cum Botanico, qui ſolas claſſes naturales quaerit. An ab his Valerianae ſeparandae? Perpendas Valerianellas. Vellem certe videre, quo Salicarias referas? an ad Caſſias, Bauhinas, Siliqueſtra?

Dum Tu vides, ego me coecum fateor. Perplacet obſervatio de Clathroide; doleo, me non examinare potuiſſe minima: gratiſſima eſt obſervatio de Farina equeſtri elaſtica. Ego nil ſcio in imperfectis. Num ſint ſemina vel farina antherarum quae video, me neſcire fateor; dehiſcit capſula Equiſethi exacte, ut anthera. Taxi flores duplices, quos Tournefort recenſuit, non vidi. Quid ſibi velit genitura abſque ovo, non capio; ergo nec theoriam *Dillenii* de farina antherarum absque piſtillo. Farina iſta in Marchantia mihi non videtur antheris conſtare, omnis anthera dehiscit, nec credo unquam, quod farina iſta ſit ovum, ſed genitura, cum iſti corbiculi in calicibus certo certius creſcunt et ſeminum vices gerunt. Si in Marchantia orbi-

orbiculi iſti vera ſemina, utique et peltati et radicati ac pedunculati iſti calices maſculinos proferunt flores, et flava iſta corpora antherarum ſerina erunt, ſi hoc in Lichene, annon idem in Muſcis proprie dictis?

Burmannus adhuc aegrotat. Columna hic non haberi poteſt; emitur horrendo pretio in auctionibus ſi proſtet, uti praecedenti anno. Si in Sueciam pervenero, forte Tibi Columnam comparare poſſum. Cliffortius ipſe Columnam non habet. ' *Caeſalpinum* reperire non potui; *ille mihi maxime placet, eiusque breves deſcriptiones, quibus diſcedit ab omnibus aliis, tamen ſemper habet aliquid ſingulare.*

2 Bacciferas abſolute expunges. Vides calycem baccam in Moro, Morocarpo, Ephedra; receptaculum annulare in Taxo, receptacula communia in Fragaria; item et in Roſa NB vides, Baccam ſiccam in Ulmo, Amygdalo, Iuglande, Strobilum in Anona &c. Filago ab Elichryſo certe nullo modo diſtingui poteſt a ſano. (*Diſtinxit poſtea Linnaeus.*) Hieracium ab Hieracoide dubius fere ſum. Si Taraxacon, Hieracium, Hypochoeridem diſtinguas, et Hieracioidem diſtinguere potes, ſi vero has omnes conjungas, non paradoxon introduceres. Ego ſub Iaceis comprehendo Centaurium majus, Cyanos, Calcitrapam, Calcitrapoides, Rhaponticon, Rhaponticoides, Amberboi etc.; uno verbo omnes, quae gaudent radio ſterili, cum calycis figura nunquam limites admittat, et corona ſeminum falſiſſimas det diviſiones. Claſſe a Carduis diſtingui abſolute non debent, cum tam prope accedant, ut vix diſtingui queant. Carduus galactites I. B. flore gaudet Jaceae. Cynarocephalarum genera omnia in *Vaillantio* bona ſunt, nec unquam genere naturali diſtingui debent, excepto Xeranthemo, quod ad Elichryſa propius accedere mihi videtur. Petaſites, Cacalia, Elichryſum, Conyza, Eupatorium, Senecio, Abſinthum, Artemiſia, Santolina, Abrotanum, Gnaphalium, Tanacetum, cum radiatis miſceri debent, Carlina autem a radiatis expungi.

Cur

Cur *oides* diſpliceat? *Quia eſt aſylum ignorantiae.* Botanici recentiores vix alia introduxere nomina, quam in *oides* deſinentia. Adeoque ſi mille mihi oſtendebantur nova genera, modo *addito oides* extemplo nomina omnia abſolverem. Vidiſti forte abuſum apud recentiores: *non amo nomina caudata; caudae obruunt et confundunt memoriam;* e. gr. Alſine, Alſinoides Raj. Alſineta D. Alſinaſtrum Vaill. Alſinaſtroides Kr. Alſinaſtriformis Pluken. Alſinanthenos Raj. Alſinanthemum Kr. — *poſſis haec nomina diſtincte tenere?* Ego non poſſum haec et ſimilia; annon *abuſus?* Cur Rapunculum diangium, et Lychnidem triangiam Rapunculoides vel Lychnideam? Quia genera naturalia ſervanda erunt, nec liceat ob unicam partem differentem novum introducere genus. *Botanicus omnis, qui genus conſtituit, characterem eſſentialem inquirere debet.* Loculamentorum numerus non abſolute diſtinguit genera; vidiſti hoc ipſe in Ruta, Evonymo, Moſchatellina, Orobanthoide etc. Qui defendis claſſes naturales et genera naturalia adhuc magis nullus dubito; minus enim damni adfertur Botanicae ex claſſibus non naturalibus, quam ex generibus non naturalibus. Dein, ſi genera diſtincta ſint, cur non quoque bene diſtinctum nomen; cur non Ceraſa Prunoidem, Malum Pyroidem, &c.? An ſic Veteres? Adeamus regnum animale; dicamus *Anatem Anſeroidem, Cygnum Anſeraſtrum;* vel fingas in regno animali ſimile, ubi praejudicia non vexant. Certe riſum tenere non valui, dum videbam Botanicem quendam conſtituiſſe novum genus, ob ſolum nomen Convolvuloidem a Convolvulo ob caulem erectum.

Poſt 14 dies meam *Criticam* mittam; quaeſo interim ſcribas, num mea priora, uti *Genera, Floram Lapponic., Muſam* etc. acceperis vel non; alias mittam ſimul e novo. Scio, Te ab innovatione Nominum eſſe alienum; ſcio, Te proxime ſcripturum contra. (Nunquam in mente habui eriſtica ſcribere, *Haller.*) Videntur mihi Botanici ne tetigiſſe *doctrinam nominum*, adeoque adhuc non incepiſſe tracta-

re

re iſtam Botanices partem. Si colligas omnia nomina generica a Tournefortiano tempore in hunc diem mutata; mille plura erunt, licet inſenſibile introducta; quae cauſa innovationis nominum? Certe nullam aliam concipio, quam quod leges, ſecundum quas confici debeant et defendi, datae non ſint. Omnia nomina ſpecifica falſa eſſe, certo certius eſt; alia certe videbit ſerior aetas. Si ſpecifica mutari debent, cur non et hoc tempore ſimul generica falſa? Authoritatibus ab antiquis receptis nunquam ſubſcribent futuri in libera republica Botanici, cum retineamus nomina ſeſquipedula, Monolaſiocallenomonophyllorum, Hyopophyllocarpodendorum, et cur barbara, cur caudata, cur hybrida?

Quantum ex Diſſertatione Tua divinare licet, videris mihi adverſarius Botanicorum, qui varietates pro ſpeciebus obtrudunt. Utinam eſſem, quem vellem; utinam Tecum loqui poſſem per diem! Utinam Te in hoc argumento a meis haberem partibus! cum ſcio, omnes Botanicos alios *mihi adverſarios in hoc argumento eſſe futuros.* Si *Michelii* ſpecies ſunt verae, nec varietates ex maxima parte, certe ego hoc die vellam 5000 novarum ſpecierum exhibere. Philoſophia Botanica neglecta conceſſit hanc phantaſiam Botanicis.

Trollium refers ad Populaginem; debet aſſociari Helleboris; confer nectaria eſſentialem characterem, uti Adonis a Ranunculo ſolis nectariis, ſic et Populago ab Helleboris; examines adhuc has plantas. In meis generibus deleas quaeſo Melianthum, cuius characterem fallacem dedi; debui enim examinare flores nondum explicatos, quos hyems delevit, mox praeſtabo alium propediem.

Immortales gratias pro tot raris plantis, quas promiſiſti; utinam eas haberem! Quot ſtamina et piſtilla in Aphyllanthe, quot in Tribuloide Tournef.? An mas et femina in Salicornia, et quot ſtamina et piſtilla?

Ex

Ex *Muſeo Cliffortiano*, Jun. 8. 1737. feſtinanti calamo.

EPISTOLA IV.

Gratias ſummas ago pro litteris, totque variis curioſis gratis et novis communicatis, A Dno. *Renier* habui litteras, quibus me certiorem facit, quod quamprimum plantas a Te liberali manu oblatas recipere queam Amſtelodami. *Muſam* Cliffortianam, quam putabam ultimo me miſiſſe, mitto hic, nec non *Criticam* meam. *Ego infelix peregrinus omnia citiſſime corradere debeo*, aliis curam prelii committere, hinc ut ſit non mirum. *Tu cures modo contenta, nec barbariem linguae; converſatio enim cum Lapponibus Finnis, Norvegis per aliquot annos me Michelio magis barbarum reddidit; debui dein Criticam furtim componere et omnia quam citiſſime, qui et hanc et Floram Lapponicam et Hortum cliffortianum per hos tres anni quadrantes omnia conſcripſi.* Hortus Cliffortianus adhuc ſudat, et modo 400 paginae (in folio majori) impreſſae ſunt, ut ante finem anni vix prodierit; curabo abſolute ut habeas, et eum hac epiſtola promitto; pecuniae mihi nimis multae remunerantur, dum Tuam ſynopſin mihi reddas. Ego Tibi debeo multa, etiamnum quid praeſtare non potui. *Characteres* D. *Ludwigii* perlegi; maximam operam impendit; utinam eius authores claſſici eum non ſeducerent; non omnia *Boerhaaviana* e tripode dicta ſunt. Meos characteres omni die augeo, emendo, meae nil ſunt niſi deſcriptiones genericae, adeoque differunt a Ludwigii, Tournefortii, et ut nomen ſpecificum a deſcriptione plantae. Ambae neceſſariae ſunt in Botanicis.

Bicapſulares mihi et Tricarpae Tibi forte Synonyma; cohaerent et ſemifloſculoſi cum floſculoſis Tournef. per Elephantopum. Connexio catenulata a radiatis ad cichoraceas difficilis; vereor, quod ſaltus fiat a cichoraceis ad Scabioſas. Novi optime, quod Roſmarinus, Ziziphora, Salvia, Pinguicula, Lentibularia etc. debuiſſent conjungi cum didy-

didynamiis, ſed debui ſubire leges, alias nulla methodus, hoc agnovi in claſſe Didynamiae.

Erravi in numero ſtaminum circa Polygalas, qui modo parvas Europae ſpecies examinavi, nunc vero Africanas; errorem agnovi in Horto Cliffortiano, p. 353. In Linagroſtide ſtamina ſunt 3, in ſtellaria I, in Linoſyri 5, in Aſaro 12, in Tithymalo plurima: Uva urſi 10, Perſicaria nunquam decem, Fegopyron 9 habet, Tamariſo alteri 5, altero 10, in Mercuriali 9 vel 12, an unquam plura? in Xanthio 5. Fumaria offic. tres apices (antherae) in ſingulo ſtamine, ſi aliter videas, quaeſo me commonefacias. Chamaebuxum quaeſo ne diſtinguas genere, certe non faceres, ſi, quae vidi ſpecimina et Tu videres. In Chamaebuxo eſt etiam iſtud labellum fimbriatum, licet magis ab apice remotum; certiſſime ſi diſtinguis alia vice hoc revocabis.

De Belladonna cur haereas certe non video; argumentum unicum, ſi ſcis quo Nicotianam et Hyoſcyanum referas, certe et Belladonnam et Mandragoram, quae adeo adfines ut potius haereres, num genere diſtingueres; confer omnes partes fructificationis. In Solanis neſcio quae Tibi ſint dubia. Alkekengi, Solanum, Lycoperſium, Capſicum nullo modo diſtingui poſſunt. An eiusdem generis naturalis? Haec ſunt omnia bicapſularia, cur non itaque ad Nicotianae phalangem? Bulboſas cum Lilio convallio, ſed certe non cum Aro nec cum Orchidibus. Ari ſpecies a Plumiero evolvas. Ego Palmas, Muſam, Cannam Indicam, Coſtum, Kaempferiam, Marantam &c. Orchides &c. Irides, Siſyrinchia, claſſe convenire abſolute perſuaſus ſum, et cum hisque Arum; etiam Stratiotes (nobis) palmis valde affinis; vide *Muſam Cliffortii.*

Orobanchem quaeſo nullo modo diſtinguas a perſonatis, nulla ſane Tibi ratio a ſtructura floris, Hypopytidis familia adhuc me latet. Thalictro certe nulla cum Papaverino familia, ſed cum Clematidis genere ſumma eſt adfinitas,

examines omnes ſpecies. Ulmariam ſi ſepares a ſpiraea, paradoxon proponis; an genere diſtingui debet haereo, confer Barbam caprae, Filipendulam et Plukenetii ſpecies; has certe omnes ab iſocandriae polygyniae familia non ſeparare debes. Agrimonia vix adfinis videtur Salicariae, ni fallor. Salicaria aliquid commune habet cum Azederache, Bauhiniis, Caſſiis &c. Sed Agrimonia ad Iſocandriae polygyniae familiam pertinet, uti et Alchemilla et Percepier, confer ſtylos ad baſin germinis inſertos et videbis calycem non abire in fructum. Vidiſtine unquam quas Tu vocas cum Michelio Antheras ſeu apices in Marſilea, Marchantia &c. dehiſcere et farinam fundere? Vidiſtine unquam Antheram, quae non farinam dedit? Puto veſtras antheras eſſe farinam.

Muntingius poteſt haberi; ſed quid vis cum eo? Ego jam puto, quod nullus magis indignus exſtat Botanicus. Eius figurae nitidiſſime exſculptae ſunt, ſed ad captum factae, nec vidi adhuc pejores. *Hermanni* Flora non prodiit, ſed ſemi — impreſſa periit. *Royenii et Gronovii* diſſertationes curabo ut habeas; certe doleo, papyram impenſam eſſe in *Muntingii* opera; ſi vis habere illum — ſed ſat chare venditur, et igne digniſſimus eſt — me certiorem facias. — *Caeſalpynum* juſſi omnes bibliopolas mihi comparare; in officinis non proſtat, forte propediem eum habebo. — *Moehring* hortum utinam viderem, ubi impreſſus et quo tempore?

Fagopyra ſcandentia calyce triphyllo et petalis duobus dum diſtinguit, ludit. Aſphodelus paluſtris et a me diſtinctus eſt, cum tricapſularis ſit, reliqui triloculares. Vide Anthericum. Hyacintho-Butomos (horrendo vocabulo) et ego diſtinxi ab Hyacinthis et connexi cum Hyacinthis tuberoſis, cum quibus numeris omnibus conveniunt ſub nomine Polyanthes.

Convolvoloides a Convolvulo ob caulem rectum; vides nunc conficiunt genera nova, ob mala nomina prius plantis impo-

impoſita; ego nunquam vidi in Botanicis magis fallacia: dixi in Critica meam de hoc ſententia, pag. 34.

Laetor ſummopere, quod dixeris mihi, *Saxifragam albam petream*, eſſe a tridactylite diverſam; differentiam vidi, quod habeat, folia ſaepe 5fida? novi, pro varietate habui. Spero, quod demonſtres, quod non ſit varietas ſufficientibus notis, ne quis de ea dein dubitet, vel alius ſeducatur. Annon rubeſcat, cum ſenior evadit, etiam major Alpina?

Veronicas iſtas *Alpinas* quaeſo ſufficienter deſcribas, ſi omnes tres habeas, et notas des, quibus diſtinguuntur; certae duae harum varietates ſunt; an tertia? dubito.

Odontiten ab Euphraſia vix adhuc diverſam agnoſcam, cum unica modo (alias) mihi ſpecies Euphraſiae ſpecies nota ſit; poteſt tamen diſtingui ſufficienter.

Sed *Teucrium Alpinum inodorum* video jam diverſi generis eſſe, et ab Euphraſiis, Pedicularibus et Melampyris diverſiſſimum; ſed convenit genere cum Hormino tenui coronopi folio Virginiano Moriſon. Hiſtor. et Pediculari maritima, folio oblongo ſerrato, quod in Horto Cliffortiano, pag. 32 notavi et novis meis generibus, propediem edendis.

Melampyri iſtam parvam ſpeciem (*Separavit inde Linnaeus*) varietatem tandem agnoſcas; ego novi ambas iſtas optime, forte et coma violacea ſpecie non diſtincta ſit.

Tubas, ſeu ſtylos diſtinguere facilis mihi viſa res, niſi ſolum in Herniariis et Amaranthi affinibus, cum a ſtyli baſi feminas numero, et ſi ſtylus deficiat, a ſtigmatibus. Cum *Roſa* nulla difficultas; modo longitudinaliter diſſeces calycem; fructus enim ſeu bacca pericarpium non eſt, ſed calyx coloratus ſucculentus; adeoque et ipſa germina diſtinctiſſima, nuda, adeoque gymnopolyſperma abſolute, modo collum calycis parum coloratum . . . In *Sambucco* a ſtigmatum numero, ubi deficit ſtylus, numero.

Sitne *Diapenſia* mea eadem cum Authorum, quos allegavi? Certe icones eae et deſcriptiones obſcurae ſunt.

Rejeci in Horto Cliffortiano aliquot millia varietatum; eas ſub ſpeciebus litteris graecis adſcriptas poſui.

Quaeſo, in Tua Synopſi notes plantas vere Alpinas aſteriſco vel alia nota, ut poſſint facilius diſtingui; exoptarem tandem Floram Alpinam Europae.

Si habeas florem Francae Michelii, quaeſo dicas mihi numerum ſtaminum; vereor, quod ipſi 5 modo ſint ſtamina, licet Martyn mihi 30 dixit.

Si Synopſis Tua Helvetica ſola circiter mille contineat plantas (tantum 2490 continet) utique et Flora omnium prima merito dicenda. Tu, qui jam paras tam ſplendidum opus, qui tanta gaudes collectione ac pauci alii; *qui judicii acumine plurimos, ſi non omnes, ſuperas*; qui in obſervationibus excellis, quique intimam plantarum poſſides notitiam et ſynonymorum certitudinem, Tu quaeſo cures, ut haec Tua Flora alia nobis adportet dona, quam ſolum elenchum plantarum Helveticarum. Hoc fieri puto, ſi adderes notam unicam ſingulae ſpeciei, qua haec ſpecies ab omnibus congeneribus diſtinguitur, cum omnis noſtra theoria, omnes deſcriptiones et figurae eo collimant, ut plantarum ſpecies diſtinguere queamus, easque impoſitis nominibus indicare. Haec Tibi non adeo difficilis res, aliis omnibus licet difficillima, hic tamen ultimus finis.

Impoſitis ſpeciebus et redigas varietates omnes ad ſuas ſpecies, non dubito, quin Tibi idem ſapor ſit varietatum ac mihi. Vidiſti, quot varietates pro ſpeciebus vendidere *Pontedera*, *Micheli* aliique. Et ſi minima differentia, minima varietas ſpecies novas cauſet, cur retardor, decem millia novas producere ſpecies, et quis has non poſſet indicare. Ego ſemper potius volui duas diſtinctas ſpecies conjungere pro una, et pro varietatibus habere, quamdiu differen-

ſcientiam non noveram quam apertiſſime, quam unicam plantam dubiam pro diſtincta vendere ſpecie.

Eſt mihi amicus *Iuſſieu*, eſt et amicus *Dillenius*. *Vaillantium* nunquam novi. *Vaillantius ſui plenus fuit vir; ſibi aperire ſtuduit viam per cladem informatoris ſui fideliſſimi Tournefortii*; erat ſolum Demonſtrator Horti Pariſini, in litteris rudis; qui ſeſe oppoſuit Iuſſieuvo, ſemel ſubſannavit Dillenium; pauper fuit etc. Haec nil ad me, quatenus ſum Botanicus, quatenus juſtus et ſanus vir. Ego fateor, me nullum adhuc legiſſe, *qui Vaillantio accuratior fuit, qui plura nova invenit in Botanicis*, qui plus laboravit, qui parcius praemium reportavit. An itaque ille, nebulo, exemplum inſaniae, mortalium ſtupidiſſimus per ſecula dicatur ab orbe, eam ſolam ob cauſam, quod Botanicen coluerit, aeſtimaverit, excolere ſtuduerit? Iuſſieu, ut audivi, per juramentum promiſit, nunquam memoriam Vaillantii, dum vivit, florituram. Dillenius non eſt contentus tot cavillationibus, quibus oneravit Vaillantii manes in Horto Elthamenſi. Poſito, et quod Vaillantius ſuos habuerit errores in ſynonymis et forte aliis, quis in Botanicis unquam caruit errore? Eſt ſapientia viri, bona a malis diſtinguere; ille felix imperator, qui cum jactura dimidii exercitus ſuperat hoſtem eumque profligat. Quis meruit magis quam *Plukenetius* in exoticis, licet non ſyſtematicus, quis tamen Vaillantio et Pluckenetio major nebulo, pejor Haereticus in Botanicis, majus ſcandalum artis noſtrae? ſi ex *Horto Elthamenſi* ſumitur autoritas. Mihi nil cum Vaillantio, nec contra eum. Iuſtus det juſtum judicium viri bene meriti. Si itaque velis juſtas concedere Vaillantio laudes et Tibi erit juſta poſt fata memoria; ego non curo in hac parte vel Iuſſicos vel Dillenios!

Obſerves quaeſo, abſolute, quod Xanthium et Ambroſia gaudeant floribus amentaceis.

Veronica Florae Lapponicae 7. §. 7 eſt *Veronica Alpina fruteſcens*, uti a Dillenio et ſpeciminibus Sherardianis di-

dici *Oxonii;* nulla tamen pars in noſtra fruticat, niſi infimi articuli. An hoc a ſolo in Lapponia frigidiori?

Quid ſit *Veronica Alpina, bellidis folio, hirſuta,* nullus mihi dignior *Burſero* viſus eſt author, qui attentus fuit Botanicus et ſe hanc *Caſp. Bauhino miſiſſe* ſcribit, et a Burſero ſe accepiſſe C. Bauhinus. Burſeri in Herbario Upſaliae aſſervato ipſiſſimam noſtram, parum magis tamen pubeſcentem habet.

Si tres ſunt diſtinctae ſpecies, utinam et diſtinguentes notae proponerentur; quae dum deficiunt, nulla diſtinctio. — (*Tres poſtea Linnaeus aggnovit.*)

Evolvi ſpecimina mea, nec video aliud quam quod Saxifraga tridactylites et alpina ſint ſolae varietates; ſic dictitat fructificatio; in fructificatione plures latent partes, quam in tota alia planta; plurima vota valent; dum demonſtres his diverſas partes, grates agam. — (*Omnino diverſae ſunt.*)

Quaeſo, dicas mihi, num in Tuis Alpibus reperiiſti plantas, numeris ſequentibus in *Flora Lapponica* notatas: 13. 85, 88. 115. 164. 165. 166. 172. 174. 181. 207. 208. 231. 232. 236. 242. 243. 244. 245. 302. 319. 342. 353. 368. 443.

Quot ſemina et ſtamina in *Tozzia;* quot in *Franca?* An in Viſco unquam Tibi obſervatae ſunt foeminae et mares, tota planta diſtinctae, et an petala dicenda in foemina, quae flori inſident?

Doles juſto characterum defectum in hiſtoria animalium, uti in Ichthyologia &c. Hoc tempore typo committo amiciſſimi mei, dum vixerat, *Petri Artedi*, opera poſthuma, in quibus, ni valde fallor, *videbis majorem perfectionem, quam in Botanica poſt centum annos unquam ſperanda eſt.* Ille claſſes condidit naturales, genera naturalia, characteres abſolutos, Pinacem univerſalem, deſcriptiones incomparabiles, nomina ſpecifica pura.

Si

Si perſuaſus es, me, quem vidiſti nunquam, Te ex animo animare, magnique facere, nec aegre feres, ſi pauca Tecum loquar de *Tua Diſſertatione*, certe magni laboris opere, ex qua ſola viſa Te majoris facio, quam Botanicum alium, quem novi ullum, niſi Tecum compararem D. *Dillenium*; vir omni laude digniſſimus eſto, et perſuaſus, quod quidquid dicam, nullus mortalium praeter Te et me ſciturus.

Pag. 7. bene vides, methodum *Rajanam* naturaliſſimam illam dictam, vel fuere Botanici coeci, vel ut D. Dillenius ſperarunt Profeſſionem, vel ab Anglorum authoritate coacti ſummam gloriam *Rajo* conceſſere. Quid ille? Certe vir laborioſiſſimus in colligendo, deſcribendo &c.; *at in genericis minus nihilo, in examinandis floribus plane nullus.* Quaeſo confer eius primam editionem methodi cum ſecunda et tertia, ubi a *Tournefortio* edoctus ſumit omnia. Neſcio, cur nullus *Caeſalpini* obſervare potuit inventa, omnia Rajo adſcribere ſtupidi. *Caeſalpinus mihi magnus; quantum erat primam ſic condere gentem!*

Moriſonus vanus fuit et inflatus pro more . . ., tamen nunquam non laudandus, qui reviviſcere fecit methodum demortuam. Confer genera *Tournefortii*, et quid *Moriſono* debuit, facile agnoſcas; tantum certe ac Caeſalpino Moriſonus, licet fidus fuit examinator Tournefortius. Moriſonus omnia ſua quae bona a Caeſalpino habuit, videtur in eo disceſſiſſe, ut obſervaret concatenatam affinitatem naturae magis quam characteres. Tu ab eius periculo ſapientior procedas nullus dubito.

Rivini rigidus fuiſti cenſor; ſed et mihi eris maximus Apollo, ſi Tu ipſe non incidas ſub idem judicium ac ille. Si aſſumis regulas, debes et ſecundum eas procedere; alias nulla methodus. Si praetendis claſſes naturales, eas ſervare debes, heu quanta circumſpectione, ſi unicam frangas, naevum committis; ſi has combinare potes et inter has tu-

tus ire, Tu ſolus felix. Si modo affinitates quaeris, nullas leges et connexiones, quid tum facis; an Methodum promiſſam, an Moriſoni premas veſtigia.

An Opuli flores exteriores irregulares ſint? — (*Sunt omnino*) et quae tum definitio regularitatis?

Sanguiſorbae ſemen unicum adſignare — cur non? *Tormentillae* ſemina quatuor? Forte tam recte ac octo vel ſedecim. (*Plura ſunt.*)

Umbilicato fructu arbores, miſcere cum non umbilicatis? cur non? Vereor, quod Tu non bene capias, quid fructus umbilicatus ſit! An Rubus a Roſa diverſa facis claſſe? ac ſis hic parum cautus.

Veſlem audire Tuos characteres Orchidum et affinium ab alia quam calcaris nota; evolvas Plukenetii, Petiverii, Raji Americanas; uti ante Vaillantii etc. Europaeas.

Pag. 8. *Non Tournefortianum:* fateor ſuos errores habere *Tournefortium* multos; ſed tamen nulla magis naturalis ante eum, nulla poſt eum exſtiterit, fateor plures claſſes mere eſſe arbitrarias. Utinam Tu omnes ad claſſes naturales referre poſſes. Tournefortii Labiatae, Cruciformes, Liliacei, umbellati, Papolionacei, compoſiti valent, demtis vel additis in his paucis. (*Sed non ſunt Tournefortii*).

Pag. 9. *Pontedera* incidit in ſcopulos, quos evitavit Tournefortius, dum Pontedera hic naturae leges ſequi minus amavit. Certe confuſionem creavit in compoſitis, ſed et plurima praeſtitit, minus tamen *Vaillantio. Pontedera fuit fere unicus Botanicus philoſophus, licet non ſubſcribam ubique ejus theoriae.*

Pag. 9. *Knautiana deleta a Dillenio;* cur ſic? Certe nullibi magis injuſtus judex fuit Dillenius, quam in iſta apologia de variis methodis: mirum, quod nullus reſcripſerit; certe promeruit; docte tamen ſcripſit, doctius promeruit reſponſum.

Pag.

Pag. 9. *Magnoliam*; doleo, quod non plures habeamus methodos non naturales a variis partibus; ſi haberemus, ab eis facile eſſet concludere, in quibus claſſibus haec pars fructificationis valeret, in quibus non.

Pag. 9. *Vaillantiana; ego nullum vidi Vaillantio adbuc in generibus ſapientiorem, et quotidie experior.* Forte characteres dedit, ubi Tu eos deficere dicis. Quid ſi Bauhinianas ſtirpes non adeo accurate determinavit; hoc recte, ubi imperfectae deſcriptiones, nullae figurae, nulla revelatio. Si ego abſurdum nomen conſtituerim, an indocti omnes, qui me non intelligant?

Pag. 9. *Iudicium de methodis Boerhaavii et Raji;* certe ambae in iſto puncto falſae ſunt claſſes; an altera praeferenda?

Tu Lychnides et Rapunculos conjungas? Mirum certe mihi!

Arbores et herbas conjungendas eſſe, ſequitur et ab inſpectione plantarum; quid enim differt herba ab arbore?

Pag. 10. Annon et herbas habeamus fructu umbilicato, et non umbilicato, quali arbores?

Annon Cachrys, Simpla nobilis ſint arboreſcentes, tamen gymnodiſpermae?

Nonne Tournefortia ſit Aſperifolia, tamen arbor?

Nonne et infinitae frutices in labiatis ſeu tetragymnoſpermis.

Nonne Tournefortia ſit Aſperifolia, tamen Arbor?

Nonne et infinitae frutices in labiatis ſeu tetragymnoſpermis?

Quot conyzas non habeamus ex Africa et America arboreas et alias arbores flore compoſito maximas.

Quid intelligis per duplicem calycem cheropodii, fructu a calyce diverſo?

Lichenis; reperiiſtine limites intra figuras pyxidum in Lichenibus?

Deſumis etiam characteres a copia foliorum in Lichenibus?

Pag. 11. Mirum, quod et a foliorum figura characteres petas Filicum, qui Plumieri Filices vidiſti.

Certe ego nec Tua vidi, nec Dillenii ante mea genera. Mirum tamen, fere in eandem incidiſſe ſententiam diverſos plures eodem tempore; ſic et de Unifolii flore, quae pagina in Flora Lapponica erat impreſſa menſe Aprilis praeteriti anni.

Pag. 13. Vaillantium et Dillenium exempla facis, ubi errantes demonſtrare velis. Quis caruit errore! Felix, qui pauciores habuit! Nollem ſi poſſem, bonos carpere, poſſem menda alia et faciliori methodo corrigere.

Pag. 16. In *Uva urſi* calycem quadrifidum, et alibi ſtamina octo dicis etc. *Uvam* urſi Flor. Lapp. t. 6. f. 3. ſemper nobis, nec unquam, licet nulla planta a teneris mihi notior, decem ſtaminibus et 5fido calyce (*recte*) *obvia* fuit; an alia itaque Tibi ſub Uvae urſi nomine ſpecies?

Negas et definitiones partium ab uſu, qui anatomicus es; reprehendis idcirco Pontederam: dubito quod naſum definire poteris in Zoologicis, alio modo quam per uſum, ut ſit adpropriata definitio omnibus animalibus, avibus, piſcibus, inſectis etc.; certe res eſt difficilis.

Hoc ipſo die plantas benevole mecum communicatas accepi, pro quibus Tibi grates ſufficientes nunquam reportare poſſum; ſtudebo gratitudine quod potero ſemper. In iis *Aphyllanthes* maxime mihi placuit, ex cuius ſpecimine, quae deficiebant in charactere, abſolute explere potui.

Anonis Alpina humilior rad. ampl. videtur omnino trifolii ſpecies, nullo modo vero Anonidis, licet polyſpermae ſint ſiliquae!

Andro-

Androſace Alpina anguſtifolia, glabra, flore ſingulo, an deficiebat, quod doleo maxime; utinam modo florem videre poſſem, et an mea Diapenſia pro certo? (*Longiſſime differt.*)

Salix Alp. alni folio rot. glab. eſt Flor. Lappon. 355.

Alchimillae affinis Alpina videtur Alſinellae ſpecies, vel potius Arenariae. (*Cherleria eſt.*)

Thoram antea non vidi; laetor, me et in iſta vidiſſe nectaria, ut jam certior ſim.

Cruciata Alpina latifolia laevis; in horto noſtro eſt ſolus mas, Tua vero miſſa Hermaphrodyta eſt. (*Semper eſt androgyna*) Vidiſtin' unquam marem? an diverſa ſpecies a rubia quadrifolia et latifolia laevi Caſp. Bauhini, Rubia quadrifolia Italica hirſuta Jo. Bauhini?

Polygoloides et Chamaebuxus ſolum varietates eiusdem ſpeciei. (*Eadem planta.*)

Acini pulchra ſpecies eſt Teucrii ſpecies, et ad Marum cortuſi proxime accedit, labium ſuperius corollae deeſt. (*Non deeſt et eſt Acinos*).

Salix alpina rotundifolia incan. eſt Flor. Lappon. 359. t. 7. f. 2. 1. 2.

Aſtragalus Alpinus fol. viciae ramoſus et procumbens, tenui . . . flore glomerato albo caeruleoque eſt Aſtragalus Flor. Lapp. §. 267. t. 9. f. 1. Vidi ex ſpecimine altero Aſtragalum Onobrychis dictum, ſat eſſe facie diverſum; an diſtincta ſpecies, Tu certius ſcias, qui ambas in loco natali legiſti; (*diverſiſſima ſunt*) tum ego in ſynonymis, ſuaſu Dillenii eiusque fide, erravi.

Veronica Alpina bugulae folio, calyce hirſuto, eſt Veronica Flor. Lapp. 7. t. 9. f. 4.

Uva urſi: vide jam quid Tibi ſit Uva urſi, adeoque ſtamina, calycem et corollam recte numeraſti et examinaſti; ſed

ſed haec Tua Uva urſi non eſt Uva urſi, ſed meum Vaccinium foliis perennantibus obverſe ovatis Flor. Lapp. pag. 110, numero 144, et in hac abit Calyx in fructum polyſpermum; in uva urſi vero, obſervante et Tournefortio, abit piſtillum in fructum; eius hiſtoriam dedi ſub nomine *Arbuti caulibus procumbentibus, foliis integerrimis*, Flor. Lapp. 123. tab. 4. f. 2., in hac ſtamina decem.

Haec quae concepi, reſcribere deberem, ſed certe mihi tempus non eſt. Amicus excuſat omnia; ſcripſi variis temporibus varia verba.

EPISTOLA V.

Hac ipſa veſpera Tuas litteras accepi, qui *cras* abeundus ſum; debuiſſem ante duos menſes petiiſſe *Sueciam*, me autem detinuit D. *Clifford* in hunc diem; utinam modo poſſem abſolvere *Lugdunum*, ubi amici ſtudent me detinere per aliquod tempus. Ni vero nimis detinear, Te videbo *Goettingae*, ſi Tuo commodo fiat; vellem a Te addiſcere aliquid in Muſcis, quam gratiam mihi non negabis ſpero.

Sanguinem meum movit Tua epiſtola, in qua putas me ex ſtudio inimica mente contra Te ſcribere. Teſtor omnipotentem Deum, me nullum Botanicum majori in pretio, honore et amore habere quam Te! Sentias itaque non de me male! Videbaris mihi liber; ſperabam, Te a me excipere poſſe, utpote a Tuo, quidquid feſtinans proferret calamus, tum temporis laboribus obrutus. Excerpſi ex Tuis generibus nomina, circa quae diſſentiiſti a me, non ut Te reprehenderem, ſed ut certior fierem, et in tempore me corrigerem.

Doleo, quod in malam mentem explicaſti, quae de Unifolio ſcripſi, qui tamen nunquam ſcripſi, ut ita verba mea

*) Recte. Error Halleri erat ex nomine Caſp. Bauhini, qui foliis punctatis dixit.

mea interpretari poſſes, quod Tu a me vel ego a Te hoc habuerim. Quae ſcripſi, ideo ſcripſi, cum *Dillenius*, dum apud eum eram, tam abſolute haec negabat, et Tu eodem tempore haec obſervaſti. *Noli male de me ſentire, qui malevolus certe non ſum, et ſi vel forem erga omnes, certe erga Te non.*

Si incluſa, quam miſiſti, planta, ſit Androſace, cuius Synonyma addidi Diapenſiae, me peſſime hallucinatum fuiſſe fateor, veniamque expeto, et ut haec revoces palliativa manu exoro. Certe incluſa Androſace eſt, et mea Diapenſia tam nova planta, quam mitto incluſam.

Solana ſunt bilocularia, licet ſaepe variant, uti Lycoperſicon, ſed bilocularia certo reſpectu: membrana enim loculamenta non diſtinguit, ſed ſola pulpa; eſt enim duplex ſeminum receptaculum reniforme, quod convexum accreſcit, intumeſcit, augetur.

Agrimoniam certe non diſtinguas ab icoſandriae polygyniaé plantis; confer partes et analogiam, et videbis calycem coloratum, ut in roſis.

Doleo, quod, quae de Vaillantio ſcripſi, Tu in Te trahere voluiſti, qui vix verbum Tuum vidi contra Vaillantium: ſed dolui, quod Dillenius adeo ipſi infeſtus eſſet poſt fata.

De Marſileae anthera non dubitavi, ut Tu ſumis, ſed uti Michelius partes ſumſerit.

Tempus mihi plura non permittit; unice oro, rejicias a Tua mente omnia, quae in ultima epiſtola Te offenderunt; continues quaeſo ſolito candore; nunquam habebis apud me cauſam irae; me amabis, dum me praeſentem videas meumque animum, Quanti ego Te fecerim, vel me abſente coram Te declarabunt vel quidem mihi inimici. *Doleo maxime, quod a me laeſus fuerit Tuus in me generoſus animus; culpam deploro; veniam precor! Spero, Te hisce ſatisfactum; quod ſi his es amicus ut antea.*

Corol-

„ *Corollarium* meum impreſſum eſt, quod jam depono apud D. Ruys cum *Methodo Sexuali*, qui ut habeas haec curabit. Hortum Cliffortianum habebis, quam primum tabulae inciſae ſunt; vellem audire Tuum judicium de generibus meis foliorum in Horto Cliffortiano.

Staehelini juſta merita non excidant e mente mea, antequam juſſu Tuo parens fui.

Hura jam floret in Horto Cliffortiano. Ego crederem, quod Orchides etc. magis affines eſſent Cannae, Kaempferiae, Marantae, Amomis quam Liliaceis, et hae Muſis, et Muſa palmis; triloculares non ſunt. Inſpicias ſitum antherae in Cannis; petalorum in Kaempferia; Kaempferiam et Cannam eſſe maxime affines vix ullus negabit.

Quae mittis gratiſſima erant; ſed quaeſo non calculum inſtituas. Ego ſcio, quid Tibi debeo, licet plantas Lapponicas Alpinas ante reditum in patriam mittere nequeam; mea omnia opuſcula ſunt parva, et qualia exſulis vel peregrinatoris eſſe ſolent, qui omnia ſecum portare debet. Nuper reperi duas ſpecies Cliffortiae feminas, Clutiam feminam, variaque alia genera. Audivi quod et *Siegesbeckii* Hortus Petropolitanus et Gerberi Flora Moſchovienſis prodierint; doleo, me hanc nullam adhuc vidiſſe.

Aſphodeliris adeoque eſt meum Anthericum, cuius tertiam ſpeciem e Virginea dedi in Horto Cliffortiano.

Gronovius ſine dubio edet propediem plantas a Claytono e Virginia miſſas, ni nimis diu deliberet. *Bartſchius* jam petiit Surinamam; ſi vixerit, Floram praeſtabit accuratiſſimam, et ad me mittet plantas omnes certus ſum, *cum a me habuit iſtud officium.* *Van Royen* jam incipit elaborare Novum Hortum Lugduno Batavum, qui et ſyſtematice agat.

Si mineras habeas in ſuperfluo, erunt gratiſſima Dno. Cliffortio; ſed certe non opus eſt, quod des rariores; poſ-

ſis

ſis alia vice, cum lapides in duplo obtineas, viliores dare; ille enim Tibi debet librum pro tot communicatis raris ultima vice, quae maxima ex parte permanſere in eius muſeo; et ſi ille non daret, a me haberes.

In deſcriptione *Vvae urſi* ego erravi, dum folia oppoſita pro alternis ſcripſi.

Plantas aliquot Alpinas Lapponicas mitto, plures dum in Sueciam pervenero. Vale.

Amſtelodami, 1737, Octob. 8.

EPISTOLA VI.

Permaneo hic in finem Februarii, ſi interim opus accedat, ſique Tibi placeat, curabo ut litterae proportionatae pro claſſibus, nominibus genericis et ſpecificis ac ſynonymis adhibeantur; ſique alia in re ulla inſervire potero, me totum ad Tua officia offero.

Dudum a typographis abſolutus *Hortus Cliffortianus* adhucdum non prodiit, prae chalcographorum ſegnitiem.

Retulit mihi nuper D. *Boerhaave*, quod alter tomus *Michelii* hoc tempore ſudet; *) flagro videre filicum flores.

D. *Ammanus* ſcribit, ſe Societati Petropolita[illegible]tuliſſe Diſſertationem de Filicibus, quae alia folia [illegible]ia, alia floriſera in eadem ſpecie producunt. (*Struthiopteride*) Sperat idem, quod eius Tractatus de plantis Siberiae et Tartariae rarioribus intra proximam aeſtatem erit paratus.

Retulit D. de la Croix, quod Reaumurius et de lapidibus commentare adgreſſus eſt; vereor, quod in iſtis non tanta praeſtet ac in inſectis.

Si

*) non prodiit.

Si quid noveris de *Holoſteo* Dillenii, mecum communices; ego certe nunquam vidi Alſinem petalis trifidis; quot ipſi ſtamina? an decem? Quot piſtilla?

Sic et de *Tribuloide* Tournefortii; quot iſti petala? an quatuor? qualis calyx, quot ſtamina et piſtilla? In tota Anglia et toto Belgio et tota Suecia fruſtra flores Tribuloidis quaeſivi in herbariis omnibus.

Cum hinc diſcedam, quantum unquam ego novi, directe *Gottingam* peto, ut in Te reperiam Praeceptorem in *muſcis*; utinam non oneroſum haberes.

Scripſi in *Syſtemate*, quod omnes agnoſcerent fundamentum fructificationis Botanici, niſi forte ſolus *Heiſterus*, quem inter Botanicos recenſui; *videbatur enim magnus iſte Vir negare hoc, dum a foliis ordines et genera inſtituebat. Hoc aegre ferens ille, ſcripſit ad Siegesbeckium, ut eius partes in ſe ſumeret, qui ex eius commendatione Petropolim acceſſit, aſſumſit, et, ut audio, Diſſertationem criticam, in qua me dure reprehendit, bonus vir edit, qui toties antea ad me honeſtas litteras dedit.* Sic et amiciſſimus D. *Ludwigius* et ſe contra me quid tentaturum ultimis monuit. Ego facile victus, qui arma jam depono, qui nunquam me defendam.

Plura de his et aliis in verbis, cum advenero; ſpero, m[illegible]uid Tibi gratum praeſtare poſſe.

Inprimitur hic *Artedi* opus (certe ſine pari) de piſcibus. Obſtupeſcas ad eius pinacem; habet genera, characteres, claſſes, ſpecies, nomina ſpecifica, differentias etc.

Ego methodos omnes: Caeſalpini, Moriſoni, Raji, Knautii, Hermanni, Boerhaavii (quae jam jam impreſſa eſt) Rivini, Rappii, Ludwigii, Tournefortii, Magnolii, meam de Sexu et Calyce; Vaillantii et Pontederae de Compoſitis, Scheuchzeri et Raji de Graminibus, Dillenii de Muſcis et Fungis, chronologiam generum etc.; ut uno noto nomine noſcam, quid dicatur genus apud omnes ſyſtematicos, ut

facile

facile evolvant tirones omnes methodos, et ſi unica deficiat, ſuppleat altera; Synonyma generibus ſemper addidi.

Abſit, quod ego unquam defendam methodos artificiales, ac ſi ullo modo comparandae eſſent cum naturalibus. Vtinam ſciremus plura de claſſibus naturalibus! — Haec volante manu; feſtinanti calamo des veniam oro. Vale et in hoc cum bene multis vivas et floreas Botanicorum Decus et facile Princeps!

Dabam *Lugduni-Batavorum*, 1738, Januar. 3.

EPISTOLA VII.

Tot experimenta ſummi Tui, Vir illuſtris, in me favoris jam dediſti, ut plura Amico vel Maecenati nulli me debere novi. O utinam unquam poſſem experimento declarare, qui in favorem ſummum feror animo. Lapis eſſem vel mola, ſi Tuis ſummis in me amicitiae documentis non moverer; paternus plane eſt Tuus in me ignotum animus; filialis et meus erit; ſpondeo ſancte.

Litteras habui a D. D. *Ludwigio*, cujus animus per Te ſolum pacari potuit; amicum ſe fore promiſit. Cum Cl. *Heiſtero quaeſo ne agas, ne Tuam proſtituas famam, dum indignum et idiotam defendis;* ſera dein nimis medicina paratur; typis commiſſa dudum eſt Cl. *Siegesbeckii* Diſſertatio; *reſpondebo* cum accepero, ſed absque ulla animi commotione; nec malevolum verbum a me reportabit, licet millena ille effunderet in caput meum maledicta.

Salivam movent ambo Tui Tractatus, praeſertim de Pedicularibus, quas ſpecies ego nunquam capere potui. Exſpecto ea quam avidiſſime; tamen potius non mittantur, ne ſero nimis accedant et ſic pereant. Gratiſſimae erunt, ſi ex Tuis manibus propriis eas accipere liceat. Utinam mea praeſentia non Tibi ingrata evaderet; amo muſcos noſſe; amo videre tantum virum, quique me paterne adeo amavit,

 Shawii

Shawii Specimen plantarum Africanarum per Barbariam, Aegyptum et Arabiam, impreſſum ante aliquot dies in folio, paginis 12, in quibus brevis catalogus plantarum 667 vegetabilium, forte manu Dillenii conſcriptum, ſed nimis compendioſe, unico ſolo nomine citato, vidi, ſed adhuc non accepi.

D. *Burmannus* edit jam plantas Africanas per Decades; tabulas primae partis vidi, ſed doleo, nullas novas habet, tantum figurae male depictae ſunt, quas delineare curavit (neſcio, a quo in Africa depictae) et a Plukenetio et Petiverio antea datae.

Accepi tandem Londino Polygalae, iſtius Americanae ſpecimen, pro quo empyricus aliquis habuit a Societate Americana Anglorum mille libras anglicanas, quod radicem tanquam ſpecificum ſummum; (neſcio ſane, in quo morbo) detexerat; habet haec planta multa communia cum Penaea Plumieri. D. Gronovius ſine dubio eam inter ſuas plantas Virginianas deſcribit; utinam non tam diu haeſitaret edere librum; (nimis timidus eſt) Non crederes, quam multae plantae in Virginia cum noſtris Europaeis communes ſunt. In Noveboraco Americae ſunt Alpes, cum nix ibi in montibus per totam aeſtatem perennet. Inſtruo hic Medicinae ſtudioſum, qui ibi natus eſt, et poſt annum redibit in ſuam patriam, qui iſtos montes adibit. Vellem ſcire, num et ibi reperirentur plantae Alpinae cum noſtris Europaeis communes.

Accepi ultimis a D. Iuſſieu, quod eius frater, quem periiſſe dudum crediderat, in ſalvo eſſet; ſi redierit, bene multa ab eo habebimus. Acceſſit ante menſem *Bartſchius* Surinamam, qui mihi debet et officium ſuum, et quae movit in Botanicis; vir, ſi quis alius, diligentiſſimus; exſpecto ab eo multa; natione Germanus eſt.

Tuam Halleriam habent et D. van Royen et Burmannus vivis coloribus delineatam; ſi Burmannus iſtam non mox edide-

ediderit, edat Royenus; in Horto Lugduno — Batavo duae ſpecies Halleriae deſcribuntur.

Nil aliud novi habeo. Te plurimum valere jubent D Royenus et D. Gaubius.

Dabam *Lugduni Batavorum*, 1738. die 23. Januar.

EPISTOLA VIII.

Accepi et ultimas, jucundiſſimas Tuas litteras, die XI. Febr. (1738) datas; ſed *morbus* graviſſimus, qui me per *ſex* et ultra hebdomadas vexavit, lectoque detinuit, omnes meos circulos turbarit; ante aliquot dies repullulare incepit ſanitas; hinc diſceſſi Lugduno in *Hortum Cliffortianum*, ibi ut liberiores haurirem auras, ſpiritusque colligerem viresque.

Perlegi ſumma cum voluptate ſub morbo meo utramque Tuam Diſſertationem, de Veronicis et Pedicularibus; in utrisque, uti ſoles, Te Virum praeſtitiſti. Utinam haberemus plures eiusmodi ſtudio et doctrina conſcriptas! Incipio jam videre methodum Tuam; addiſcam, tentabo et eandem viam ſi potero.

D. *Siegesbeckii Specimen verioris Botanoſophiae* cum *Epicriſi in mea ſcripta*, ab amico transmiſſum accepi. Author fuit mihi valde durus; *utinam haec ſcripſiſſet, dum primum edideram tractatulum; addidiciſſem juvenis, quod ſenex addiſcere cogor, abſtinere a ſcribendo, videre alios, tacere ipſe. Quae me dementia cepit, qui tantum conſumſi temporis, tot horas noctesque in artem, tales quae proferat fructus; Ludibrium ut evaderem orbi!* — Argumenta eius nulla ſunt, ſed exclamationes, quales vidi nunquam per totum librum. *Si reſpondeo aut taceo, commaculor utrinque. Rationes non intelligit.*

Negat ſexum; laſcivam meam ſtatuit methodum, quum tamen non plura de polygamia plantarum ſcripſi,

 quam

quam Swammerdam de apibus. Ridet meos characteres et provocat omnes, an ullus eos intelligat; terminos artis non novi; judicat me ſecundum principia Riviniana; — et ſexcenta peſſima.

Ut ille me depreſſit, ſic Tu, qui et doctrina et ſapientia ſimul inclaruiſti magnus, me erexiſti; horreo tamen, cum nimia Tua in indigniſſimum accumulata elogia perlego; utinam unquam locus eſſet exſpectandus, in quo meum teſtari poſſem animum, quem erga Te foveo; utinam non moriar, antequam aliquod ſpecimen Tibi exhibere potuerim.

Uvam urſi Caſp. Bauhini non novi; Tournefortii certe cum mea eadem eſt; folia noſtrae per exſiccationem ſaepe rugoſa evadunt, et tum ne ſi eſſent punctata; nil certi tamen de C. B. novi.

Quamprimum reconvaleſco, ſeu circa finem Aprilis, ego *Pariſios* petam, ut ibi collectanea Tournefortii, Plumieri, Suriani etc. inſpiciam; jam enim occaſio mihi eſt, forte nunquam poſtea. Sed Pariſiis non ultra menſem dimidium degam, mox *Caſſeliam Gottingamque* retrorſum iter in patriam inſtituam, et tum forte Tibi gratior accedam menſe Junii vel ad finem Maji. Vellem et videre bibliothecam Diſnardi, ſi vivit et inſecta Reaumurii; Iuſſieuii bene multa rara ex Peru per fratrem accepere.

D. Boerhaavius aſthmate laborat; (vereor vomica) tamen adhuc omnia munera ſubit, Academiam vero ob gradus aſcendere nequit.

Huc usque dum perveni, acceſſit ſuaviſſima Tua epiſtola, die 14. Mart. data. Viciae ſunt peſſimae, varietates plures ibi, ſed obſcurae; Trifolia non omnia facilia, generis character peſſimus, certe non à figura leguminis vel numero ſeminum hauriendus.

Cliffortius nil reſcribat antequam mittat ad Te ſuum Hortum, quod poſt 14 dies, ut ſpero vel ſummum 20 fiet.

Ero

Ero apud Te, ſi vixero ſanus, ad I diem Junii vel circiter; Tibi debeo, quod D. Ludwigium evaſerim.

Si quae dubia circa ſpecies eſſent, quaeque per Herbaria Tournefortii dilucidari poſſent, vel ſi quae alia grata Pariſiis praeſtare poſſim officia, quaeſo moneas; modo libros mecum trahere per longam viam eſſet mihi difficillimum, qui plurimis onuſtus ſum ſarcinis.

Si propriis ſumtibus mittas Botanicum in Alpes, certe nullus major eſt Botanices promotor et reſtaurator, quam Tu, ipſe qui nimium laboras. (*Hallerus omnino miſit.*)

Jacobus Sherard mortuus eſt, et nil reliquit *Dillenio*, licet abſque liberis deceſſerit, — quod miror.

Dat. *Hartecampi* (circa finem Menſ. Martii) 1738.

EPISTOLA IX.

Acceſſi tandem *Pariſios*, hic *per menſem* degi, exotica non pauca vidi, Orchides Vaillantii fere omnes florentes examinare licuit ad fontem Bellilaqueum. *Orchis*, areneum referens et fucum et muſcam, ſunt varietates; addidici ex ſpeciminibus florentibus. *Crambes* characterem in filamentis ſtaminum (uti Brunellae) conſiſtere; ſunt enim filamenta lateralia ſex quatuor majora bifurca: ergo ad Crambes genus ſpecies non omnes Rapiſtri amandari debent.

Vidi *Suriani* et *Tournefortii* et *Juſſieuiorum* Herbaria, pulchra omnia; varietates ex illis addiſcere et ad ſuas genuinas ſpecies referre difficile fuit; differentias vero ſpecificas eruere difficilius. Vidi bibliothecas tam publicas quam privatas botanicas bene multas, ut jam jam in ſtatu ſim, *ut edam alteram Bibliothecae editionem; habeo enim nunc duplo majorem librorum numerum.*

Juſſieuius ſenior praxi detinetur, nec unguem recedit a *Tournefortianis*; novit ſpecies bene, ſed eas nimium multipli-

tiplicat. Iuſſieu junior (Bernhardus) eſt Botanicus ſat bonus, incipit obſervare attente, a me didicit Te diſtinguere ab aliis Botanicis.

Quae mihi diu promiſerant fata in Belgio, abiturus non obtinui omnia; debui itaque privari ab exoptata diu veſtra patria; debui *per mare*, viam breviſſimam, redire in patriam meam; ſed quamprimum ibi mihimet aliquot pecunias comparaverim, iterum abibo; flagro enim videre fodinas veſtras, Friſchii inſecta, Hebenſtreitii conchas et Te et Tuas plantas.

Audivi nuper a Germano, Te minus bene valere, tuſſique laborare calculoſa, inque animum induxiſſe redire in Helvetiam; quod ſi ſic ſeſe habeat, maxime doleo; haec praemia laborum!

Si ad me poſtea litteras dederis, mittantur Stockholm, et eas habebo certas. Det Tibi Deus fata proſpera; vivas mei memor, qui Tuus cultor devotus ſemper permanebo. Vale et ter vale!

Dabam *Royan*, 1738. Iun. 22.

EPISTOLA X.

Litterae Tuae (mihi omni auro chariores) datae die 24. Novembris 1738, acceſſere ad me hoc anno die 12 Auguſti per concionatorem Eccleſiae Germanicae, Holmiae inſtructum; fatum morae mihi latet.

Extuli millies *Hermanni* manes; parum fuit ſaliiſſe fontes omnes Horti Regis Gallorum ad acceſſum Hermanni, jubente Tournefortio, ſi generoſum Hermanni animum cum Tournefortiano conferas. *Hermannus Tournefortio* antea obtulit Profeſſionem Botanicam, quam alio commutaret, quo viveret Tournefortius. Quid itaque de Te dicam ipſe? *Peregrinum amas, vocas, profeſſoriam dignitatem et munus et hortum fere offers*; *) — Vix frater fratri, vix pater hoc

*) Vid. infra Iudicium de C. Linnaei ſcriptis.

hoc filio unico. Uno verbo, plures mortales vidi, multi me amarunt; nullus mihi obtulit tanta, quanta Tu. Verbis grates redderem, ſi poſſem; ſed nequeo digna reddere verba; ſancta mente ſervabo, dum vixero, et alii poſt me, Tuum nomen.

Non reſpondeo, cum Tu Te patrem praeſtes, ego filius. Dabo en *hiſtoriam* qualemcunque *vitae meae* in hunc uſque diem. Anno 1730 docui Botanicen in Horto Botanico Upſalienſi; rediit eodem anno amicus noſter communis, D. Dr. *Roſén*. Ego ſtudioſus Medicinae *vicarius eram Rudbeckii in Botanicis;* ille in Anatomicis et ſimul Adjunctus Medicinae. Anno 1732 adii *Lapponiam*, redii, docui Docimaſticen et Botanicen per annum unicum; diſceſſi Upſalia, iter ingreſſus ſum per *Dalekarliam*, ſic providente Deo. Facto itinere redii in primariam urbem iſtius provinciae Dalekarlicae, *Fahlunam;* docui Mineralogiam, praxin exercui minimam: amatus ab omnibus permanſi per menſem. Erat ibi *Medicus*, quem divitem dicere non erubeſcebat vulgus; imo erat inter omnes in iſta pauperrimâ provincia ditiſſimus, nomine *Moraeus*, *vir etiam inter Sueciae medicos, doctrinam ſi ſpectes, facile primus.* Vir iſte nullum vitae genus Medicinae inferiorem (praxin hic ſpectans) eſſe, millies pronunciavit; me interim amabat. Adii domum ejus, non ſemel gratus ipſi hoſpes. *Filiam habuit* (et aliam aetate inferiorem) *quam ambiebat Liber Baro quidam fruſtra. Vidi, obſtupui, praecordia intima ſenſi attonitus novis intumuiſſe curis. Amavi; illa tandem victa blanditiis, votis etc. et me amabat, promiſit, dixit: fiat! Patrem adloqui erubeſcebam pauperrimus; dixi tamen. Voluit, — et noluit. Me amabat pater, non mea fata. Dixit, intacta permanebit per tres annos, dicam tum demum. Compoſitis rebus, ad iter neceſſaria paratis, exivi patriam, 36 nummis aureis dives.* Promotionem medicam mox obtinui; redire magno meo cum commodo non potui; permanſi in *Belgio*, ut noviſti. Interim amicus meus ſummus, Cl.

B. . . . literas amicae meae ad me per tabellarios continuo transmittebat; ſancte praeſtitit. Ultimo anno, quo apud *van Royen* vixi (quod erat *quarto* anno; non enim ſocer plures quam *tres* conceſſit annos) et hoc quidem nutu ſponſae, *ſibi proximum judicavit B. . . . eſſe*; mea enim recommendatione factus fuit Profeſſor; mox, me non reverſurum in patriam demonſtrabat; *ſponſam meam ambiebat, fere obtinuit, ni interveniſſet alius, fallaciam qui prodidit*; punitus et ipſe fuit mille fatis adverſis.

Redii tandem, ſed pauper. Puella me amabat, non illum; ſedem fixi *Holmiae, irriſus ab omnibus ob meam Botanicen; quot inſomnes noctes et laborioſas horas tranſegerim, nullus dixit, quam vero a Siegesbeckio eram annihilatus, omnes uno ore acclamabant; non erat, qui vel ſervum mihi curandum obtulit.* Tranſegi vitam quocunque poſſem modo, tamen honeſte; incepi praxin exercere valde lente; ſed brevi fata ceſſabant adverſa, et poſt diuturnas nebulas Phoebus. Emerſi, ad primates accerſitus, ceſſere omnia ſecunda; nullus aeger non ſanabatur me non praeſente; pecunias accepi, ab hora quarta matutina in ſeram veſperam aegrotos adii, noctes apud aegros conſumſi: heu! dixi, *dat Aeſculapius bona omnia, Flora vero ſolos Siegesbeckios.* Interdixi Floram; quae collegi adverſaria (heu nimis multa) aeterno pulvere ſepelienda millies decrevi; *Siegesbeckio* nunquam reſponſurum fere juravi: mox *primarius medicus Claſſis* navalis conſtitutus fui; Conventus civium mox me *Botanicum Regium*, publice quo docerem Botanicen in regia ſede Stockholmiae, dixere, *ſtipendio annuo* auxerunt. Incepi iterum amare plantas. *Sponſam adii tum meam quinquennem, tam dignus thalamum intravi ſponſae et uxoris. Socer tamen ſat pecuniis ipſe delectatur, nec generi facile concedit;* ſed nec opus habeo, et quis a me generetur, habebit.

Nunc vero (Upſalae) utraque *Profeſſio medicinae* vacabit; ambo ſenes Profeſſores *Rudbeck* et *Roberg* dimiſſionem,

nem ambiunt; quod ſi fiat, ſorte Cl. *Roſén* erit ſucceſſor Robergii, forte ego Rudbeckii. Sin ſecus, *Stockholmiae et vivere et mori cupio;* nec competitoris defendam ſpartam. Sin vero Botanices Profeſſio Upſaliae mea non fiat, et *me tum (poſt tres menſes) vocares, accederem, ſi cum uxorcula daretur.* Vel ſi Te aliquando videre liceret *Hamburgi*, hanc unicam ob cauſam Hamburgum adirem, licet longe ſepoſitus vivo. Tanti Te facio; utinam ante fata Tecum loqui contigiſſet et Te coram videre! Vale, vive diu felix artis noſtrae ſidus!

Dabam *Stockholmiae*, 1739 die 12. Septembr.

P. S.

Si poſſis aliquo modo, quaeſo cures, ut habeam Diſſertationes Tuas de Veronicis et Pedicularibus, ſed prae omnibus Synopſin plantarum Helveticarum.

Si reſcribas, mittantur literae franco Hamburgum, ſub couvert ad Societatem Regiam Scientiarum Upſaliae.

Si ullo modo poſſis, mihi des oro Diſſertationes Tuas de Veronicis et Pedicularibus. Ac ſi daretur videre iter Tuum Sylvae Hercyniae! Synopſin plantarum Helveticarum Lugduni imprimi a Belgis audivi, et ab iis facile habebo, utinam brevi! Commentaria in Boerhaavii inſtitutiones impreſſa eſſe percepi; e Belgio petii dudum, etiamnum vero non obtinui; brevi habebo.

Peractum eſſe Cl. Huberi iter laetor, utinam mox prodiret, ſic Tu plura praeſtas, quam alius ullus.

Quaeſo per Deos, mox reſcribas, utrum a Cliffortio Hortum accepiſti nec ne? Dixi ipſi millies. Sin non accepiſti, mittam cum prima navi Hamburgum; ſignifices modo ubi deponatur; Cliffortius enim mihi dedit decem exemplaria.

Quod van Royen non reſpondeat, vix mihi mirum videtur; noviſti forte, quid hoc anno paſſus ſit; quid cum

prodromo Florae ſuae agendum habuit. Reſpondebit; Te per me bene novit.

Siegesbeckii primitias Florae Petropolitanae et Cl. Ludwigii aphoriſmos botanicos nunquam vidi; qua ratione comparabo?

Quod falſa narrarunt de Tua ſanitate Galli, ex toto corde laetor; utinam tam diu viveres ſalvus, quam diu ego pro Te vitam dare vellem meam.

Lateo in obſcuro. Si *Vpſaliam* pervenero, *praxin medicam interdicam; ſolum plantas tum tractabo.* Si ſemina aliquot habes, mihi mittas vel alia.

Dabam *Stockholmiae*, 1739 die 15 Auguſti. (*potius Septembr.*)

EPISTOLA XI.

Mortuo *Rudbeckio*, Botanices Profeſſori Upſalienſi, profeſſionem ambii. Sic fruſtra laboravi per hanc aeſtatem, alias Te certiſſime adiiſſem. Optabam *Upſaliam* pervenire, quo praxin medicam omnino abdicarem et res botanicas unice tractarem, *ſed noluere fata.*

Tandem obtinui Itinera Tua, tam Helveticum, quam Hercynicum, nec non Praelectiones in Boerhaavium. Omnes me ita effaſcinarunt, ut quem legam prius vix ſcio ipſe. Nunc apud bibliopegam ſunt; proxime multa ſcribam; a Te certe ubique multa addiſco. Vtinam prodiret Tua Synopſis quamprimum eam et Dillenii Muſcos videro, meas ſpecies typis mandabo; doleo, quod Tua de Pedicularibus et Veronicis non obtinuerim; an plura in Botanicis edidiſti?

Doleo fata Joſephi de Iuſſieu, qui redux e Peru, nave anglica adgreſſus ictu catapultae occiſus, periit, ut Monſpelienſes mihi attulere. (Manſit in Peruvia.)

Cherleria Tua pulcherrimum plantae eſt genus. Utinam mihi ramulum per litteras communicares, ut flores inſpice-

ſpicerem. Eſt enim haec Cherleria, quantum ex Tua deſcriptione capio, media inter Sedum et Lychnides. Nectaria docent manifeſte affinitatem cum Sedis congeneribus; ſed capſulam ſeu fructum pingis ſimplicem, ſeu non tres diſtinctas capſulas, ſed unicam cum tribus ſtylis; utinam viderem!

Miror, quod non obſervaſti in Tribuloide quatuor alia ſtamina ſine antheris, ſeu nectaria; neſcio quid ſit in ſiccis. *Limodorum* vidi, *Salviniam* non. *Blaſia* apud nos copioſiſſime viget. An Plumieri poſthuma prodiere? Burmanni decades et Ammani Ruſſicas obtinui.

Per aeſtatem *inſecta* indagavi, plantas qui non reperi. *Fundamenta mea Botanica iterum edidi*; iſta dedicavi *Dillenio*, *Tibi*, *Royeno*, *Gronovio*, *Iuſſieuiis*, *Burmanno*, *Ammano*; *hoc ordine*; *ordine quo debeo hisce ſummis Botanicis coaetaneis.*

Deſcripſi *piſcem auratum Chinenſem*, *Paſſerem alpinum Lapponiae*; Mures Norwegicos Wormii; Picum tridactylum Dalecarliae; edidi etiam *Syſtema Naturae* in 8vo, varia emendavi.

Quid in diaeteticis colligo, tandem videbis; in his per decem annos laboravi.

Melampyrum iſtud hiante rictu corollis parvis abſolute diverſam a vulgari ſpeciem putas; quaeſo, terrae mandes ſemina. (Diverſum eſt.)

Mittas etiam, ſi poſſis, in epiſtola Pyrolam Tuam rotundifoliam, ſtaminibus piſtillisque erectis, non vidi.

Doleo, quod tam difficile ad Te quid mittere poſſim; ſi vixero, comparabo Tibi *Rudbeckii Campos Elyſios*, quos Te nunquam vidiſſe certus ſum; opus figuris plenum; *vix decem exemplaria ſuperſunt in rerum natura*; habeo modo unicum.

Vellem

Vellem mittere *Browallii* examen Epicriſeos Siegesbeckii, ſed non poſſum. Siegesbeckii primitias nunquam videre potui; vellem dare nummum aureum pro libello, modo obtinerem.

Quamprimum a bibliopega recuperavi Itinera Tua, ea percurram, et mea dubia aperte Tecum communicabo; *quo plures errores apud me detegere potes, eo gratior eris;* tum poſſum omnia corrigere vivus; poſt fata non licet emendare propria opuſcula.

Certe adhuc non intelligo Equiſetum; an iſta ſemina ſint vera ſemina? vel farina ſtaminum? Certe ſtructura ſpicae Taxi ſtaminibus ſimillima eſt. An terrae mandata ſemina excreſcant germinentque? Si capſulae ſeminales, ubi ſtamina? Si ſtamina, ubi tum ſemina? Me doceas quaeſo.

In Blaſia, ut noviſti, eſt tubus truncatus erectus, in Michelio pulcherrime delineatus, inſidens capſulae pervius, per quem emergunt plurima ſemina, quando tubus repletur aqua vel rore per noctes; haec ſemina nudis oculis patent; vidi et tubercula intra ſubſtantiam folii, quam pro capſulis habet Michelius, ſed nulla inde ſemina. Mittas mihi Salviniam in epiſtola. Vale, vivas diu felix, artis noſtrae ornamentum.

Dabam *Stockholmiae*, 1740, Septembr. 15.

EPISTOLA XII.

Quo diutius Tuas, Vir celende, exſpecto litteras, eo vehementius has deſidero; utinam modo valeres, qui laborioſiſſimam omnium vitam agis.

Reperi apud nos Sedi Specimen minus vulgarem, ubique in rupibus, petris et montibus obviam, et vulgatiſſimo acri ſimilem facie et floribus, a quo differt.

1. Quod annua ſit et fere minor reliquis.

2. Quod

2. Quod erecta, non procumbens, nec multum ramoſa.

3. Quod folia maculis inaequalibus rubeſcentibus adſperſa ſit.

Stamina decem, flos luteus pentapetalus. Quaenam haec apud authores? An iſta Raj. Synopſ. tab. 12. f. 2.? Figura bona, ſed flos omnino luteus, ut in [illegible]quis.

Alia nobis Sedi ſpecies et vulgatiſſimae acri ſimillima tota facie, magnitudine, colore, ſtructura, ſed folia propriora et quaſi ſexfariam imbricata, ſeu in ſex ordines longitudinales digeſta.

An Sedum minimum luteum non acre Io. Bauh.; non reperio authorem, qui vere diſtinxit.

Ubinam habitat D. Staehelinus? Ubi Emanuel Bauhinus? An Botanicus? Quo die obiit Dnus Ammanus?

Floret in Horto academico planta, quam praeterita aeſtate ex inſula Carolina adduxi, et eſt

Saponariae ſpecies, quae

Caryophyllus ſaxatilis, foliis gramineis, umbellatis corymbeis Bauh. Pin.

Symphytum petraeum Thal. Hercyn., quae et omnino eadem eſt cum

Polygonum maius erectum anguſtifolium, floribus candidis, Menz. pug. l. 2. f. 2. Vellem ſcire, qua nota differret a

Lychnide alpina linifolia multiflora perampla radice, quam nomine tenus tetigiſti in Itin. Helvet. n. 20. Scheuchz.

Itin. Alp. 137. Omnino convenit, non vero notat folia craſſiuſcula et caules procumbentes, nec petala integra.

Floret etiam hodie ex ſeminibus ab Ammano communicatis.

Hel-

Helleborus fumariae foliis Amm. Ruth. p. 74. l. 12. Neſcio, num eandem diſtinguam ab Aquilegia folis thaliſtri, floſculis minutiſſimis albis Mentz. l. 8. f. 1. quae Thaliſtrum montanum praecox Tourneſ. 271. Ranunculus praecox 2 thaliſtri folio, Cluſ. Hiſtor. 233. Sed noſtra longe minor cluſiana, figura eadem; flores in noſtra virides, in Cluſii albi. Si vidiſti plantas Cluſii, demas ſcrupulum vel mittas foliolum; ●is enim modo unica planta eſt. Hoc certiſſimum, quod nec Aquilegia, nec Helleborus, nec Thaliſtrum eſſe queat.

Creſcunt praeterea in Horto, licet nondum floruere.

Androſace coronopi foliis glabra, floſculis ex verticilli folioſi umbilico, Amman. Ruth. 13.

Delphinum perenne, aconiti folio ampliori, floribus longioribus pediculis inſidentibus, minus villoſum. Amman. Ruth. 131.

Delphinium elatius ſubincanum perenne, floribus amplis azureis, Amman. Ruth. 132.

Si poteris Tuo cum commodo, mihi mittas oro quaeſoque aliquot ſemina; non peto rariora exotica aut Indica, ſed indigena, praeſertim alpina; et ex plantis, quas Tecum duxiſti ex itineribus alpinis Helveticis aut Hercynicis, vel etiam ex plantis Germaniae, quae in Uplandia non creſcunt; Uplandiae enim Catalogum, a Celſio editum, poſſides Actis litterariis inſertum.

An ex ſequentibus aliquas poſſideas plantas, tum ex his, ſi placeat, mittas.

Alſine muſcoſa Dalech. 1235. linea folia Caſp. Bauhin. 251.

Bellis monanthos autumnalis, Iter Hercyn. 5.

Valleriana celtica Spica, Iter Helvet. 7. Scrophulariae folio I. It. Helvet. 2.

Peta-

Petaſithes monanthos.

Dryas.

Silaum flore luteo, It. Helvet. 15.

Oreoſelinum minus, It. Helvet. 16.

Cacalia aliqua.

Veratrum.

Rapunculus Alpinus aliquis.

Carduus mollis, It. Helvet. §. 39.

Androſace alpina perennis anguſtifolia glabra, It. Helvet. 56.

Daucus Creticus, It. Helv. pag. 17.

— anguloſi caulis, ibid. p. 64.

Bellis alpina rigido folio.

Phellandrium Alpinum.

Cherleria, egregia planta; Burſerus habet duas ſpecies diverſas.

Stachys alpina.

Daucus Alſaticus.

Dipſacus foliis laciniatis.

Siſymbrium paluſtre album foliis imis barbareae Tibi It. Hercynic.

Trifolium lupulinum minimum.

Doronicum aliquod.

Alſine ſaxatilis multiflora capillaceo folio, Itin. Hercyn. 35.

Hieracium caule unifolio unifloro, calyce villoſo. It. Hercyn.

Gratiola, Verbena, Centunculus, Kali, Salicornia, Rivini Cervaria, Falcaria, Seſeli prat. Angelica tenuifolia.

Polygonifolia Dillen.

Ana-

Anagallis lutea nemorum.

Cruciata hirſuta Caſp. Bauh. NB.

Circaea Lutetiana.

Paſſeriana Tragi Jo. Bauhin.

Linoſyris Rivini, Rupp. NB.

Spergula graminea annua etc. Rupp. Spergula uncialis Rupp.

Lunaria bulbonac.

Cucubalus.

Caryophyllus arvenſis umbellatus, folio glabro C. B.

Veratrum.

Chondrilla caerulea Tabern.

Stachys major germanica.

Ballote.

Cymbalaris.

Gramen murorum duriuſculum, ſpica arcta rigida Moriſon.

Gramen miliaceum aquaticum.
— paniculatum minimum molle, Bot. Monſpel.
— amoris I. B.
— aquaticum paniculatum latifolium Capſ. Bauh.

Mittas quodcunque velis ſemen ex hiſce; vix credo, quod omni ope me deſtitutum dimittas, quem quondam tanto ardore proſequutus es.

Introduxi in Hortum 200 plantas ſpontaneas in Suecia naſcentes, et inter has 20 gramina, incluſis caricibus et juncis; quo queam ex noſtris, exteris ſemina dare.

Dabam *Upſaliae*, 1742. die 26. Julii.

Educabo Medicinae ſtudioſum in Botanicis, et quam primum capax ſit, eum propriis impenſis mittam ad Alpes Lappo-

Lapponicas, ut ibi pro horto plantas colligat; eundem hoc anno miſi, tentaminis gratia, in Norvegiam proximam.

EPISTOLA XIII.

Diutius quam par fuit a literis ad Te, Amice colende, dandis abſtinui, exſpectans quotidie librum, quem praeterito anno mihi dono dabas; impatiens morae, juſſi Bibliopolas menſe Aprili, quocunque aere mihi librum comparare; ſed inde non levatus, exſpectabam librum fruſtra. Tandem, tandemque ante triduum acceſſit ſplendidiſſimum et pretioſiſſimum donum, mihi omni auro magis gratum; gratias pro hocce opere ago habeoque, quas unquam poſſum devotiſſimas. Stupeo, et vix poſſum intelligere, quomodo Tu, unicus homo queas ſcribere et elaborare tot opera propriis obſervationibus.

Dum video Te, ſtricto calamo, omnes et ſingulos Botanicos pro meritis punire, Tibi iterum grates agam, quod in me *tam miti animo fuiſti*, et ſingulari pro ſolito favore; *video facile, quoties potuiſſes me caſtigare, ſi voluiſſes.* Quod ad opus ipſum attinet, eſt certe immortale, propriis obſervationibus utpote totum quantum conſtans; utinam haberemus plures eiusmodi floras, eodem ſtudio elaboratas!

Liceat Tua pace de his aliquid Tecum loqui et nonnulla quaerere.

Pag. 151. *Salix*, ſtamina 3 frequentius quam duo; quaeſo notes numeros ſpecierum, in quibus hoc fit; certe in nullis circa Upſaliam naſcentibus, excepta pentandra; forte apud vos variat magis quam apud nos; vel forte non noſtrae ſpecies. (*Triandra etiam alba et vitellina*)

Pag. 343. Roſa et Rubus vix differunt ſtructura fructificationis, modo pulpa tegit ſemina Rubi, non Roſae; ſi aperias fructum Roſae, reperies ſemina nuda intra calicem

 carno-

carnoſum ore contractum, et idem omnino in Agrimonia, modo ſemina pauciora; ſi demas huic petala, habebis Alchimillam. Ego inſerui Alchimillam Potentillis et affinibus, ob rationes ſequentes.

1. Cum calyx quaſi duplicatis laciniis gaudeat.

2. Cum receptaculum ſtaminum ſit ad marginem umbilici.

3. Cum ſtylus oriatur non ex apice, ſed latere ſeu baſi germinis.

4. Cum folia alterna ſcabra.

Pag. 364. *Oxys* aſſociatur Geraniis. Hoc certe omni jure, idque mutabo in meis fragmentis; a Te certe didici; ſic caecutimus mortales; qui viderit unquam Gerania Africana, de hac veritate nunquam dubitabit.

Pag. 388. *Alſine nona* ſtamina numeras 10; ſed piſtilla 3. Quaeſo examines adhuc; aut erit tua ſpecies alia a noſtra, aut habebit piſtilla 5. Noſtra nunquam variat.

Pag. 391. *Alſine 20 ſtamina quatuor*; omnino; hoc mutavi in altera editione.

Pag. 605. *De Fumaria bulboſa Ludwig de minuend. Spec. plant.*; et *Moehringius comment. Norimberg. hebdom. 6.*

Lubenter ſcire vellem, quas rationes adducat poſterior pro ſtabiliendis duabus ſpeciebus. Video radicem in altera cavam et folia floralia integra, ſed et totius plantae ſtructura eadem, etiam in minutiſſimis partibus fructificationis. Quaeſo examines Fumariam bulboſam radice non cavam, minorem Caſp. Bauh., quam feciſti varietatem ſecundam ſpeciei; haec apud nos in omnibus ſylvis, at radix ſolida et folia floralia ſemper integra, nunquam diviſa; examina hanc et dein dicas mentem Tuam; mihi perinde erit, utrum

tres

tres ſpecies vel una aſſumatur; certe ad duas referre omnes has bulboſas non videtur. (*Ipſo flore differant.*)

Pag. 129. *Pilulariam* eiusdem ſpeciei facis cum Lente paluſtri quadrifolia; quod fuere eiusdem generis dudum novi; nunquam quod eiusdem ſpeciei. An Staehelinus in hac obſervatione omnino tutus? Cur nunquam Lenticula quadrifolia Pariſiis, ubi Pilularia frequentiſſima? (*Error* Staehelini *fuit.*)

In fungis novum orbem detexiſti, demonſtraſti viam per hanc ſylvam, quam nullus ante intrare potuit certo tramite; et Dillenii et Michelii Fungi nulli ſunt; Hallero debemus omnia in his; opus immenſi laboris!

Saxifraga petalis latiſſimis luteis lineatis Tab. 8., hanc habemus in Suecia; pro Breyniana ſemper habui. (*Recte*)

Aſtragalus Tab. 13: hunc reperi apud nos in Oelandia; omnes Tuae figurae ſunt ſplendidiſſimae.

Betula nana, pag. 158. Mirum eſt, quod hanc reperiiſti in Helvetia. De hac Diſſertationem academicam me praeſide et autore habuit Dnus *Klaſe*, menſe Junii proxime praeterlapſo. (*Paſſim in Helvetia provenit.*)

Quaeſo quaenam ſit Perſicaria acida Jungermanni? (*Amphibia*)

Quomodo accipiam Staehelini ſpecimina anatomica Botanica?

Haec dum ſcribo, accedit collega meus Dnus Archiater *Roſen* et refert, Te menſe Aprili praeterito *humanis rebus valedixiſſe*; hinc haereo, utrum litteras mittam, conſternatus et maxime anxius. Si pater aut uxor aut unicus natus moreretur, non magis me afficeret. Si mortuus eſſes, non capio, quomodo haec mihi laterent ex actis litterariis variis publicis. Spero meliora.

Utinam daretur aliqua occaſio mittendi libellos quosdam ſuecicos ad Te, lubenter hoc facerem.

 Occu-

Occupatus hodie ſum in transferendo familiam resque domusque *in Hortum Academicum*, *et in eius nova aedificia.*

Nunc ultima pars Hybernaculi aedificatur, ut ſpero omnia aedificia *cum hoc anno fore in Horto abſoluta*, ut queam proximo anno excurrere ad Gothos occidentales, quod iter diu meditatus ſum. Ad umbilicum perduxi *animalia Regni Sueciae*, quae proximo vere, volente Deo, typum ſubibunt.

Vale, et *me* porro fave. Dabam *Upſaliae*, 1743. die 18 Julii.

A *Societate Regia Upſalienſi* admonitus ſum indicare, quod obſervatio iſta, quam miſiſti anno circiter 1732 perierit in curia Secretarii vicarii tum temporis abſente Andrea Celſio et quod Societas noſtra maxime exoptaret a Te obſervationem aliquam pro ſuis Actis, qui ditior obſervationibus es, quam ullus alius medicus.

Incluſas, quaeſo, mittas ad D. *Moehringium*; neſcio qui ſit, ut nunquam reſponſorias ab ipſo accipiam.

EPISTOLA XIV.

Te et vivere et bene valere didici ex epiſtola, quam accepi Stockholmia ante octiduum, una cum Horto Gottingenſi. Vt vidi literas et nomen Tuum, ex toto corde exſultavi prae gaudio, quum Te amiſſum maxime doluimus omnes, ego autem omnium maxime. *Mihi injunctum erat a Societate Regia, hiſtoriam Tuam vitae deſcribere, Actisque inſerere, a quo munere nunc Dei gratia liberatus ſum.*

De Soncho arboreſcente paluſtri, quam ſpeciei varietatem facis e Soncho iſto vulgari agrorum, in ultimis monui; contuli plantas et obſtupui; recte habes; ſed nullus mortalium ante Te hoc vidit.

Do aliquot ſemina, qualia habeo; alia vice plura; recens enim ſum horticula; Tu benigne haec excipias oro.

In

In altera pagina notavi, quot Tu habeas, quas ego non habeo; ut ſi habeas ſemina ex aliqua harum plantarum et mihi mittere velles, *mihi* ſummo dono afficeres; ſi mittas, facias hoc quamprimum poteris et ſub couvert ad Societatem Regiam Scientiarum Upſaliae.

Dabam *Upſaliae*, 1744, d. 12. Januar.

Santolina fol. rosmarin.
An Silphium Royeni.
Bellidioïdes.
Doria.
Ranunculus.
Veronica Chia.
Echinopus minor uterque.
Verbena altiſſima.

Si habeas ſemina ex aliqua planta e praedictis, et mihi mittas, ſcias, Te eo me reddere maxime obſtrictum; ego mittam aliquando, dum ego dives evado. *Ante habui plantas; nunc quid juvant pecuniae, ubi non plantae.*

EPISTOLA XV.

Nuper habui literas ab amico communi, D. *Royeno*, qui Te nec literas habuiſſe a me, nec reſponſorias a longo tempore refert. Ego viciſſim doleo, quod reſponſorias a Te non obtinuerim, ſed quotidianis Tuis curis adſcripſi, quibus omni hora publico inſervis.

Quam primum accepi Botanicen Tuam vaſtiſſimam de plantis Helvetiae, gratiſſimas ut debui, ad minimum uti potui, exaravi literas; cum autem fama omnis reſonabat, Te humanis rebus fuiſſe ereptum, literas miſi ad Anatomicum, Tuum quondam diſcipulum, reſponſorias accepi, quod et vivas et bene valeas, ſimulque Hortum accepi Gottingenſem; tum mox ad Te iterum ſcripſi, ſeminaque numeravi plurimarum plantarum alpinarum, quibus ſuperbit veſter

Hortus; ſimulque literas miſi ad D. Moehring ſub Tuo involucro, ut aliquando ab eo acciperem reſponſorias, a quo literas non habui poſt reditum in patriam, ſed nec a Te, nec ab illo obtinui. Interim omni die Tuis ſcriptis ego proficio, et quo magis evolvo Tuum opus Helveticum, eo majori deſiderio me quotidie demittit. *Opus eſt certe tale, quale non exſtitit antea, et quo carere nequit ullus Botanicus.* Breves enim Tuae deſcriptiones millies ſuperant Botanicas longiſſimas hiſtoricas; nec non in ſynonymis multum praeſtitiſti.

Sed dicas mihi, quomodo et unde potuiſti brevi temporis ſpatio tot plantas in Hortum introducere? Ego in his totus fui annis 1742, 1743 et hoc anno, nec potui dimidiam partem obtinere, quamvis a Gmelino, Ludwigio, Gesnero, Wagnero, Bielkio, Royeno, Gronovio, Sauvages, Dillenio, Iuſſievio, Millero aliisque profecerim. Aedificia et palatia omnia Horti cum hybernaculis his duobus cum dimidio anno abſoluta ſunt.

De Fagopyro recte omnino habes, quod ſit diverſa ſpecies a vulgari et nulla alia.

In ultimis literis petii, quod velles obſervationem ad Societatem Reg. Upſalienſem mittere, quae eiusdem Actis poſſet inſeri. Prodiit Tomus pro 1740; et 1741 propediem erit abſolutus. Non admittimus poſt haec alias obſervationes, quam genuinas medicas, phyſicas, mathematicas, ſimilesque dignas, nec poſt haec *nugas theologicas.*

Obitus *Andreae Celſii*, Secretariii Societatis multum obfuit Societati noſtrae.

Membra aſſumta ſunt in hac Societate *Iuſſieu* et nonnulli alii Botanici.

Avidiſſime evolvo Tua commentaria in Boerhaavium; quaeſo, ne deſiſtas nobis dare ſequentes partes de *diaeta; in his meae deliciae; in his plura collegi quam quod novi*

ullus

ullus alius; et augmenta habebo ex Tuo libro in Boerhaavium.

Si quid curioſi de Ficu noviſti, mihi quaeſo ſcribas, qui de ea arbore menſe Auguſti Diſſertationem edam; nec non aliam de corallis maris Baltici.

Sub prelo ſudat *Iter Oelandicum*, ſed lingua Suecana; in eo libro plurimas habeo obſervationes de plantis, inſectis, avibus, oeconomicis.

De Betula nana Diſſertationem praeterito anno habui; neſcio, quomodo queam ad Te mittere, qui remotus a mari habitas.

Ex Horto Tuo video, me habere aliquot plantas, quas Tu non habes; eas igitur mittam in ſeminibus proximo autumno, ſi liceat tabellarium Tuum his praebere.

Abſolvi *Floram Suecanam*, exceptis modo minimis, Byſſis, mucore, confervis, quibusdam ex fungis.

Ter vale et me amare perge. Dabam *Upſaliae*, 1744. Maj. 29.

EPISTOLA XVI.

Vereor, quod haec epiſtola nimia mole Tibi pretioſa evadat; hoc tamen hac vice excuſes, qui me amas et *diver es, uti nuper audivi a peregrino juvene.* Rogo hanc Diſſertatiunculam *recenſeas in Commerciis veſtris Norimbergicis*; quod ſi feceris, proxima aeſtate huius ſemina pro Te colligam. Ne credas, rogo, aliam eſſe plantam, et quae e Linaria orta non ſit; novi Linariam. Haec tamen ſe propagat proprio ſemine; ergo nova ſpecies, quae ab initio non erat; novum genus, quod antea non fuit. Species hybrida Regni vegetabilis ſe propagans; transmutatione plantarum ex una in alteram; fructificatione diverſiſſimae plantae *eaedem*; duplex character in una ſpecie eademque.

E Tuo Horto et theſauro quaeſo aliquot ſemina pro me colligas; et inter haec Dracocephalum 5. Hort. Cliffort.

Noſtri Socii a Te avide exſpectant obſervationem, quam promiſiſti, ſive hanc velis nobis dare cum icone vel absque icone.

Vale et fave. Nondum appulit Flora Tua Ienenſis, quam avide exſpectamus.

Dabam *Upſaliae* 1745. d. 8. Martii.

EPISTOLA XVII.

Literas accepi Tuas, Amice aeternum colende, die 10 Junii ſcriptas, ſuo tempore.

Floram Ienenſem, quam miſiſti, non accepi, ſed tamen comparavi.

Pulcherrimam figuram dediſti Saponariae, et longe praeſtantiorem iſta Menzelii in pugillo; hanc copioſe reperi in Inſula Carolina, uti colligere poteris e Flora Sueciae p. 346. et Itinerar. Gothland. 282; egregie creſcit in Horto academico.

Accepi Tuum libellum de Alliis; ſtupendi laboris collectis ſynonymorum; ſi noviſſem antea, potuiſſem aliquot ſpecies communicaſſe.

Nunc video, Te magnum opus parare, ſcilicet Floram totius Germaniae; non dubito, quin Herbarium Burſerianum magni foret utilitatis, qui tam multas provincias Germaniae obambulavit et ſingulis ſpeciminibus loca appoſuit.

Ego laboro cum *Flora Zeylanica*; accepi enim Herbarium ipſius *Hermanni*, quod in Zeylana collegerat; ſpecies pleraſque ad ſua genera referam, genera multa nova obtineo.

Socii Societatis noſtrae Te ſalutant, et per me petunt, velis aliqua Tua obſervatione Acta noſtra ornare, uti aliquoties promiſiſti:

Ante

Ante aliquot hebdomadas habui literas Pariſiis, ubi dicunt, Te Helvetiam Tuam petiiſſe, et ibi Senatoris munus accepiſſe; ego vero hoc non credo.

Si habeas ſemina Chenopodii villoſi lini folio Hort. Gotting. 5; Amaranthi fruteſcentis p. 6. Amaranthi ſiculi p. 6. Chamaeleae 8. Commelinae luteae 14. Filipendulae foliis ternis 19. Hellebori foetidi 20. Siſon 1. 2. p. 39. Solani ſpinoſi 47. Borraginoidis 51. Verbeſinae p. 82 — mittas.

Tu valeas et, uti ſoles, ſemper faveas. Dabam *Upſaliae*, 1746, die 7 Januar.

EPISTOLA XVIII.

Redux ex itinere, quod hac aeſtate inſtitui per 250 *milliaria ſuecica* ad montes et loca maritima *Weſtrogothiae*, ſuaves Tuas literas accipio, pro his et amicitia Tua grates reddo maximas.

Flora Zeylanica abſoluta erit et impreſſa proximo menſe Martii, in qua publice oſtendam, qua veneratione Te proſequar, et quanti Te faciam.

Apari ſemine coriandri diverſiſſima eſt ſpecies ab Aparine vulgari et cum Valantia ſeu Cruciata convenit floribus maſculis ab hermaphroditis diſtinctis.

Annon poſſes in Tuo ſpecimine videre ſtamina et piſtillum Juncariae? ſi poteris, quaeſo me doceas.

Quadraginta nova plantarum genera habeo, pleraque ex Indiis.

Praeterita aeſtate tantum duas Diſſertationes emiſi, alteram de Sponſaliis plantarum, alteram de Muſeo Adolpho Fridericiano; mittam has et reliquas, quas habeo.

In itinere multas piſces et inſecta nova legi et integram hiſtoriam cantharidis illius, quae maximum damnum adfert ligno quercino apud navium fabricatores.

Algae vitriariorum flores et fructus vidi, quae novum conſtituit genus, et cum Aro ordine naturali convenit.

Peloriam in Suecia duo juvenes diverſis aliis locis obſervarunt, et herbariis ſuis inſeruerunt.

Anandria hac aeſtate ſingularem florem unicum produxit, reliquis vero omnibus ut in Diſſertatione deſcriptis; praedictus flos radiatus erat, radii petalis tripartitis, quod valde miratus ſum.

Faunam Suecicam ſi non acceperis, mittam.

Quae e Noveboraco ad me miſſae fuere plantae, omnes in Hiſpanorum manus inciderunt, una cum Mitchelii per plures annos collectanea in Virginia: ille tamen ſalvus, ſed nudus rediit in Angliam.

Polygonatum caule anguloſo diverſum eſſe a vulgari caule tereti, hoc vere obſervavi.

Pulchra erant, quae obſervaſti in Orchidibus; apud nos hae ſpecies rariores ſunt, nec niſi in remotis provinciis naſcentes.

Vidiſtin procul dubio dudum Seguierii Floram Veronenſem, ad me eandem miſit, nondum vero accepi.

Limnia Ruſſorum eſt vera Claytoniae ſpecies ſive Claytonia foliis ovatis, diverſiſſima a Claytonia (Gronov. Virgin. 125) foliis linearibus. Priorem deſcripſi in Actis Stockholmenſibus menſe Junii.

Nomine Societatis noſtrae iterum quaeſo, mittas obſervatiunculam pro Actis Upſalienſibus.

Varias Conchas legi, inter quas una maritima, ſed ſimul ſubterranea, duobus poris perpendicularibus inveſtiganda.

Alſine polygonoides Pluk. phyl. 75. f. 3. eſt novi generis planta diandra digyna.

Tu

Tu diu valeas et faveas. Dabam *Upſaliae*, 1746. Auguſt. 23.

EPISTOLA XIX.

Juſſu Regiae Societatis Scientiarum Tibi, Vir illuſtris, ſummas ago gratias pro binis Tuis obſervationibus, quas praefatae Societati nuper obtuliſti per D. Eberh. Roſen. Pulcherrima iſta obſervatio de *tunica oculi* in nuper natis omnes in admirationem rapuit. *Amethyſtina* planta opus habet deſcriptione; figuram, quam paravi, ſi ipſe non addere velis, ego adponam; ſi vero optimus Tuus pictor propriam habeat, melius eſſet; nam noſter pictor minus valet. Corollam ego aliter in meis vidi, ſed forte hallucinatus ſum, licet copioſe floruerit. Verbenas ad Diſtemones refero, cum nolim lacerare genus naturale; Sherardiae Valantii omnes Diſtemones ſunt et tres aliae, quas exſiccatas poſſideo. Proprii generis planta eſt Amethyſtina, uti ex viva vidi, Lycopi ſpeciem ex ſicca judicavi.

Occupatiſſimus quotidie ſum in colligendo generum ſpecies et ſynonyma. Tu *mihi* multum ſublevaſti in Germanicis vel Europaeis; niſi ſynonyma omnia colligantur, nunquam ſpecierum certitudo exſpectanda; tertiam partem Generum quoad ſpecies abſolvi, ſed creſcit numerus in infinitum; ſtudioſe differentias quaero; ſi abſolvere unquam valeam, laetabor.

Hiſce diebus adfuit Dnus Eb. Roſen; dixit, ſe accepiſſe a Te *Tuam imaginem*, aeri inciſam et libro, cui eruditorum imagines inſeruntur, adnexam eſſe; iſte liber non occurrit in hac patria; oro itaque quaeſoque, pro antiqua Tua amicitia, mihi mittas imaginem hancce Tuam cum primo tabellario, quem avidiſſime exſpecto. *Poſſideo antea praeſtantiſſimorum plerorumque imagines, inter quas Tua deſiderari nequit;* ſi hic mercede proſtaret, quovis pretio emerem; nunc autem nequeo.

D. Eber-

D. Eberhardo tradidi pro Te duas Diſſertationes, quarum altera de Muſeo Adolpho Fridericiano, altera, de Sponſaliis plantarum; promiſit, ſe eas ad Te deferendas prima occaſione. Muſeum iſtud minus Tibi arridebit, qui animalia vix, ut puto, curas. De altera vero Diſſertatione, et quidem de generatione ſeu foecundatione ipſa judicium Tuum expecto.

Tu diu vivas et valeas. Dabam *Upſaliae*, 1746, die 24 Septembr.

P. S.

Accepi Seguierii Floras Veronenſes; utinam Tuo modo plantas deſcripſiſſet, longe plura tum praeſtitiſſet.

Rediit Dnus *Mitchel* e Virginia, ubi ſedulo per ſex annos plantas collegit, ſed in itinere a piratis Hiſpanorum omnibus ſpoliatus, non ſine ſummo damno Botanices.

Ego in eadem navi amiſi plantas et deſcriptiones plurimas, quas miſit illuſtris *Colldenius* e Noveboraco.

Pro Tua imagine reſtituam meum *nummum*; cum autem pendeat circiter ℥j, quaero, non liceat eundem per tabellarium mittere, nec ne?

EPISTOLA XX.

Gratiſſimam mihi Tuam *imaginem* hac hora accepi et exoſculatus ſum; docet pictura, quod nunquam deſcriptio licet perfectiſſima valeat; tamquam viventes per multa ſecula ad minimum umbras hominum oſtendit ſeris nepotibus et remotiſſimis.

In collectione ſpecierum omnia quae unquam poſſum, ſynonyma colligo. Dilleniana in Muſcis et Horto Elthamenſi, ut et Tua ex opere Helvetico gratis aſſumo absque examine, utpote ſatis tutus; hinc valde mihi labor imminuitur.

Genti-

Gentianas iſtas Tuas etiam ego conjunxi; video ambas diſtinctiſſimas; easdem tamen eſſe ſpecies adhuc diſtinctas dubito.

Niſi varietates ad ſpecies reducantur, iterum numerus ſpecierum adhuc magis augebitur et novae ſpecies quotidie prodibunt; omnis enim varietas habebit vel admittet aliquam novam.

Rubeolam miratus apud nos ſemper dari floribus albis, nunquam purpureis; examinabo ulterius.

Noli quaeſo in ſingula Epiſtola me exculpare. Ego doleo magis quam Tu ipſe velles (ſi modo ſcires) quod Te offenderim. Ego hoc publice ita exponam, ut nunquam Tu ipſe hoc idem melius praeſtares. Ubinam Te culpem, quod Granadillas cum Cucurbitaceis junxeris? ego certe non memini; neque hoc in epiſtola; fugit enim omnia argumenta; nulla propoſui; eſto mitis et amabilis, ut ſoles; ego Tuus ero, uti jubes ipſe.

Accepi hiſce diebus ſternam Faun. Sueciae, 129 et delineare curavi, quam nunquam antea inter manus habui; rectrices intermediae 2 ſolae longiſſimae, cujus hiſtoriam propediem dabo.

Similiter e Norlandia accepi Muſcum Norwegiae, umbraculo latiſſimo purpureo Gel. quem in appendice habet Dillenius de Muſcis, natus 20 milliaribus ſupra Tornoam. Pileus eſt receptaculum iſtud, cui inſidet capitulum (exempli gratia polytrichi) quod dilatatum eſt in membranam latiſſimam fere planam, in noſtro ſpecimine flavam; hanc antea nunquam vidi et puto Sphagni ſpeciem eſſe.

Alſine ternifolia tua Hall. Helv. t. 7. an eadem cum planta ſynonyma Seguierii t. 6. f. 2. et cum Alſinoide Raj. Syn. edit. 3? An Tua inſtruatur ſtaminibus duobus et totidem piſtillis? Facies plantae ſiccae, quam ex Magnolianis poſſideo, videtur mihi alia, ſed unicum ſpecimen; plura ſtamina pingit Seguier. Monſpelienſis planta magis polygonum

num refert; haec interrogo non ut obiiciam ſed ut inſtruar ipſe.

Nummum mitto; Tu uti ipſe velis, facias.

Carolus *Teſſin* eſt Senator Regis Regni Sueciae.

Clar. *Harlemann* eſt ſupremus aedificiorum regiorum et hortorum praefectus, in ſua arte excellentiſſimus.

Claud. *Eckeblad* eſt comes inter ditiſſimos noſtrates.

Andr. *Höpken* eſt eximii ingenii juvenis, unus ex fundatoribus Reg. Acad. Scientiar. Stockholmenſis.

Negotia interrumpunt publice habenda; nolui deeſſe hac hora cum tabellario litteras mittere, ut teſtarer, quanti facerem imaginem Tuam. Tu vive et valeas et nunquam obtineas me pejorem inimicum.

Dabam *Upſaliae*, 1746, die 12 Octobr.

P. S.

Publicis impenſis pro Academia noſtra habebimus Acta, ſeu *Commercia Norimbergica* et *Bibliotheque raiſonnée*. Quomodo obtineamus pro proxime inſequenti anno, Tu forte dicere poſſes.

Thalictrum minimum foetidiſſimum non habemus, nec habuimus.

Rhea iſta duo ex facie diſtinctiſſima ſunt, ſed differentia ſpecifica difficile eruitur alia, quam ex proportione deſumta.

Acetoſa montana lato folio T an Avi eſt floribus ſtaminiferis et piſtilliferis ſimul, ſeu mihi hermaphroditis?

In proximis fac ut ſciam, utrum acceperis has litteras, ut ſi abſtulerint, alias reddam.

Semina ſerenda ſunt hoc autumno, loco minus calido, nec nimis gelido. Oryza recentiſſima eſt, illa autem non

non ante proximum vernale tempus loco apto. Thapſiae duae. Cyperus odoratus et aliae 3.

EPISTOLA XXI.

Hisce diebus prodiit *Iter meum Weſtrogothicum*, in quo character Algae et ter Tua encomia juſta.

Imprimitur quotidie Flora Zeylanica, in cuius *praefatione dixi de Te, quod de nullo alio.* D. *Roſen* promiſit, ſe illud miſſurum.

In Diſſertatione novorum generum itidem Te, ut debui, extuli; haec adhuc ſudat, intra menſem ventilabitur.

Ex hisce tribus videas, quod tuus ſim, et magis quam ullus alius. Tentavi Tuam obtinere gratiam, ſi ſit in humana poteſtate.

Nunc totus ſum in hiſtoria morborum, quam publice doceo et privatim in mineralogicis.

An verum, quod D. Doppelmeyer, Prof. Math. Norimberg. ab electricitate in Hemiplegiam inciderit?

Quomodo Tu electricitatem in uſum medicum trahas, totus orbis mecum ſcire deſiderat.

An Te culpaverim in Diſſertatione, quod Paſſifloras inter cucurbitaceas retuleris plantas? minime. Sic ego in fragmentis methodi naturalis; et adhuc idem ſentio; nec unquam aliter. Doleo, quod ſis iratus; alias ita nunquam explicares.

Vale et diu vive. Dabam *Upſaliae* 1747. die 10. Aprilis.

EPISTOLA XXII.

Cum ante octiduum *Stockholmiae* eram, Academia Regia Scientiarum Stockholmenſis Membra extranea denomina-

minavit, uti Geſnerum, Iuſſiaeum, *Te*, Gmelinum, Sauvageſium, Clayſonum, Collinſonum, Swietenium. Mihi in mandatis dedit praedicta Societas et Academia, ut Te hisce litteris perofficioſe *vocarem et invitarem*; hocce, levidenſe licet, animi mei pignus non reſpuas, qui natus es in ſcientiarum reformationem atque reſtitutionem. Quod ſi benigne excipias, litteras mittas ad Academiam Regiam Scientiarum Stockholmiae, ipſique ſignifices, Te hasce meas accepiſſe. Vale.

Dabam *Upſaliae*, 1747. die 12. Maji.

EPISTOLA XXIII.

Suaviſſimas litteras Tuas, die 25 Maji ſcriptas accepi heri a Collega meo D. *Roſen*; cum incluſo ſpecimine de nummo; in quo iterum amicitiae Tuae ſpecimen habeo; gratus agnoſcam.

Spero, quod D. *Rothmann* hisce diebus ad Te Floram Zeylanicam deferet, in quo plurimas ſpecies ad ſua genera amendavi; utinam Tibi non diſpliceret.

Utinam numeris velles determinare ſpecies, quas ſiccas deſiderares e Flora Suecica, mitterem mox; ſed Lapponicas vix poſſum; diſtat nempe Lapponia longius a me quam veſtra Göttinga; nec in Lapponia a meo deceſſu ullus Botanicus plantas Lapponicas legit; quas habui, dudum amicis dedi, excepto unico ſpecimine. Reliquas Suecicas, fere ſingulas, poſſem comparare, modo ſcirem quas velles. Semina habeo nulla niſi Sibirica; ſed ea pleraque, ni omnia, video in Tuo horto. Corradam tamen nonnulla ſi velis.

Kalmius hisce diebus petiit Angliam et inde petet *Canadam*, ut legat ſemina pro horto, cum Canadenſes apud nos optime ferant hyemes. Aſt ille meus diſcipulus et nuper conſtitutus *Oeconomiae Profeſſor Aboenſis*; *quod munus, me commendante, obtinuit*.

D. *Fern-*

D. *Fernſtroem*, qui ante duos circiter annos, meo impulſu, *Chinam* adiit, nondum rediit, ſed tempeſtatem exſpectat in India orientali; eſt collector plantarum egregius, ſed nil ultra.

Heri abiit alter uti Concionator, qui Indiam Orientalem cum navibus Indicis petet; eximius collector, licet parum alias verſatus ſit.

Hortum Upſalienſem abſolvi; proxima aeſtate habebis; ſed pauper adhuc.

Colligo nunc ſpecies quas vidi omnes, et propriis generibus ſubjicio, quas edam cum Syſtemate.

Ludwigii definitiones nondum vidi, Linderum vero accepi, ſed parum praeſtitit. De Gorteri Flora nondum ad meas manus pervenit, uti nec D. Gmelini Sibirica. Barrerii Ornithologia pulchra eſt, ſed deficiunt deſcriptiones.

Materiam Medicam fere abſolvi, ſed Agallochum, Lignum Rhodium, Carannam, Elemi, Sagapenum, ſ. Ammonicum, Myrrham, Thus, Balſamum peruv., Aniſum ſtellatum, Myrobalanus Chebul, Belliric. Citrinum non novi; ſcilicet plantas unde deſumantur; ſi noviſti, quaeſo impertias.

Bellevedere hoc anno floruit in horto, ſed hac nocte gelu plantas corrupit; ſtamina in noſtris plantis non reperi, quaeſo inquiras, an dentur individua maſcula?

Incluſa ſemina ſunt Arbati iſtius Florae Suecicae 340, ſed forte habes ex Alpibus Tuis. Noviſti, quod ſerenda ſint in terra ſabuloſa macra. Sunt recentiſſima et hodie e planta deſumta; mox ea terrae mandes, ſub dio.

Nil apud nos novi. Urſi cauda elongata deſcriptionem dedi in Actis Stockholmenſibus.

Adhuc ſudant Acta Upſalienſia, in quibus Tua obſervatio pulcherrima et vere nova de tunica oculi embryonum.

Hiſce vale. Dabam *Upſaliae* die 23. Octobr. 1747.

 EPI-

EPISTOLA XXIV.

Legi recenſionem Tuam *Florae Zeylanicae* in novis Litterariis; ex ea intellexi Tuum generoſum in me animum, unde non leviter fui excitatus. Curabo in omnibus meis poſthac opuſculis, ut idem a me experiaris.

Miſi ad Te cum ſtudioſo, qui ante aliquos dies diſceſſit Göttingam, Hortum Upſalienſem, qui continet brevem Catalogum plantarum in gratiam ſtudioſorum, abſque ullis obſervationibus.

Dolui, quod non acceperam Acta Upſalienſia, Tu eadem mittere potuiſſem, in quibus binae Tuae obſervationes pulcherrimae de Amethyſina et nova Tunica oculi dudum impreſſa ſunt; mittam prima occaſione.

Ante ferias aeſtivales tres Diſſertationes academicas proponam ventilandas.

1. De Surinamenſibus Grillianis, qua continet Serpentes et Animalia.
2. De uſu plantarum Suecicarum oeconomico.
3. De homine curioſo admiratore Creatoris.

Hisce diebus incipiam imprimere *Materiam Medicam*, qui liber mole erit parvus. Demonſtrationes et excurſiones *botanicos* me totum occupant. Domus inſtruitur in Horto pro *Muſeo Academico*. Si. D. *Ternſtröem* vivat, qui Chinam ante duos annos adiit, eundem hac aeſtate reducem habebimus.

De *Kalmio*, poſt acceſſum Londinum, nihil audivimus; eundem tamen dudum iter in Canadam ſuſcepiſſe non dubito.

Occupatus adhuc ſum cum itinere Domini *Haſſelquiſt* in Terram Sanctam. Vellem, quod aliquis Botanicus de-

ſcri-

ſcriberet floram Palaeſtinae, ut Philologi et Theologi facilius et certius plantas biblicas extricarent.

Proxima aeſtate, ſi vixero, *Scaniam* peragrabo juſſu Regio.

Miſi itidem cum ſtudioſo Diſſertationem de Cryſtallorum generatione.

Nil novi in noſtris terris, omnia a veſtratibus habebimus.

Semina quae miſiſti, pulchre excreverunt; ſi quasdam e meis deſideras, exceptis iis, quibus ſignum Crucis † eſt adpoſitum, moneas et curabo ut habeas.

Vale et fave. Dabam *Upſaliae*, 1748. die 28. Maj.

P. S.

Pater meus Nicolaus Linnaeus, natus 1674 die 1. Julii, hisce diebus obiit, ſive die 12. Maji. Fuit ſummus aeſtimator plantarum rariorum, et ſemper habuit ſelectum hortum plantarum non vulgarium.

EPISTOLA XXV.

Per Dm. Miſſam habere ſuaviſſimas Tuas, refertas candore et amicitia ſumma; hanc colo, hanc aeſtimo et magni facio. Quidquid velis de meis dicere, poteris omnino; inde mihi nihil recedit, modo Tuam habeam amicitiam; nolo eſſe inimicus cum ullo, multo minus cum heroe in arte et antiquo amico.

Si poteris me audire, ut amicum candidum, ego ſuaderem, quod deſiſteres ab apologiis cum *Hambergero* et aliis. *Non eſt ille Tui par; quantum ille Te inferior eſt, tantum illi accedit de fama, qui alias lateret, paucis notus, niſi ſuis proximis.* Noſtrum ſpeculum, *Boerhaavius* nunquam reſpondebat. Memor ſum illius effati ad me; dixit mihi: *nunquam debes reſpondere ad apologias*, et hoc mihi

promittas; promiſi, et inde maxime profeci. Tuae horae publico nimis pretioſae ſunt. Tu poteris magis quam centum alii contribuere in augmentum ſcientiarum; *plurima pars hominum judicat, quod non intelligit.* Vide, quomodo reges bella gerunt; victores evadunt cum ruina plurium millium ſubditorum; ſic eruditus vincit cum jactura plurium meritorum ſuorum. Beatus *Dillenius* a paucis fuit amatus ob litem cum *Rivino*, licet victor evaſit; doluit hoc deinde multum; et ſe hoc doluiſſe mihi ipſe narravit. Si vera noſtra ſunt, aut falſa, erunt talia, licet noſtra per vitam defendimus; poſt fata noſtra pueri, qui nunc ludunt, noſtri judices erunt. Nunquam Hambergeriana perſiſterent, ſi velle ille victor evaſiſſet in re erronea. Perpende antiquorum controverſias in re herbaria; legas; nonne nauſeam movent? Multi legunt apologias cum oblectamento, *ſed nunquam amant perſonam acrem, ſed horrent et rident.* Tu facias in Re Tua ut placeat; meum eſt tantum uti amicus conſulere. Non debet imperator nimis diu bella continuare. Cogit hoſtem ſaepe ad ea, quae ipſe non cogitaverat; immiſcetur ſaepe aliis proeliis: ſic facile accideret, ut *Hambergerus* acciperet amicum, qui inciperet Tua adrodere omnia; forte arriperet, quae nunc non intellexit, in quibus forte caderes. Ego haec Tibi dixi, ut amicus fideliſſimus, et peream, ſi non haec dixerim uti amicus integerrimus. Si Tu aliter haec excipias a me dicta, valde peccas.

Mariſcum ego examinavi, et vidi optime differentiam iſtam, quam Tu obſervaſti a Schoeno Flor. Lapponicae et haec notavi in Itinere Gothlandico; ſed obſerves quaeſo reliquas ſpecies; et videas dein, num debeas novum genus condere; obſerva faciem, modum florendi etc.

Exſpectamus methodum Tuam, quam promiſiſti Miſſae, reformatam, ut potero eam inſerere claſſium plantarum mearum novae editioni. Cum liceat et occaſio ſeſe praebeat, mittam ad Te Diſſertationem de Curioſitate naturali;

rali; ego, ſupplicibus verbis a Te petam, uti eam *amice recenſeat* et hoc ob certas cauſſas; ne haec charta vacua veniat in manus Tuas, dabo Tibi Muſcum pariſſimum, quem forte non poſſideas. Muſcus eſt Norvegicus umbraculo ruberrimo Petiver. Vide Dillen. muſcor. Append.; invenimus et eundem umbraculo ſaturate flavo. Mira nobis narras de Arctoti, quod ſemifloſculi radii abortivi et diſci fertiles ſint, non credebam propriis oculis vel calamo, adeoque hac hora iterum examinavi flores. Sed ſunt in meis floſculi radii inſtructi ſeminibus magnis villoſis, corona paleacea obtuſa coronatis; floſculi diſci tantum gerunt ſemina anguſtiſſima exſucca et fere nulla. Annon Tu aliud habeas genus, vel annon habeas ſpeciem, mihi non viſam?

Taeniam examinavi, et reperi 14 vivas integras; quaeſivi caput, quod omnes medici in lumbrico lato quaeſiverunt, ſed fruſtra. Falſiſſimum eſt caput, quod *Tulpius* habet in obſervationibus et fruſtra quaeritur caput; nam caput eſt in ſingulo articulo et os in ſingulo articulo, in una ſpecie ſubtus, in altera ad latus. *Nullus mortalium potuerit intelligere hunc vermem, qui non intellexerit polyporum naturam*, de quibus recentiores tam multa. *Habet taenia naturam polyporum et propagatur ſecedentibus articulis*, dum quilibet articulus vivit et accreſcit in perfectum corpus; inſerui Actis Upſalienſibus nunc imprimendis.

Tandem intellexi, qua ratione margaritae naſcantur et generentur in conchis; et potero jam efficere *) *ut quaelibet concha margaritifera, quam licet in manu tenere, poſt 5 vel 6 annos ferat margaritam magnitudine ſeminis e vicia vulgari.*

Vidiſti procul dubio Volumen 8 Actor. Naturae Curioſorum et ibi Mitchellii nova genera; ſunt

*) Ob id inventum ab ordinibus regni ſplendide poſtea remuneratus fuit *Linnaeus*.

certo	Cynorrymbium	eſt	Mimulus
	Diconangia		Itea
	Memecylon		Antromeda
	Pentſtemon		Chelone
	Melilobus		Gleditſchia
	Spondylococus		Callicarpa
	Trilopus		Hamamelis
	Trixis		Proſerpinaca
	Aphyllon		Orobanche
	Chamaedaphne		Lonicera
forte	Aronia	erit	Acorus
	Corion		Arenaria
	Elymus		Zizania
	Erebinthus		Cracca
	Hedyoſmus		Ziziphora

Vera et genuina genera: Aonide
Angioplavis
Viticella
Malacodendum

Imperfecta: Garosmus
Leptoſtachya
Myrrha
Helix.

Difficile valde fuit haec extricare.

Ego non ſeduxi Te, optime Amice, cum dedi recenſionem membrorum ſocietatis regiae Stockholmenſis; fuere omnes, quos ſcripſi, electi et mihi in mandatis datum, ut ad eos ſcriberem, licet Academia nullos alios receperit, quam ſolum eos, qui reſponſum dedere et teſtificati ſunt beneplacitum.

Nomina ſpecifica in Horto Upſalienſi plura emendaverim, cum plures jam noverim ſpecies; certe qui non attendit ad omnes notas, errat quoties ſcribit nomen, non habito reſpectu ad omnes notas. Vale et diu vive hoſpes.

Upſaliae 1748. die 13. Sept.

EPI-

EPISTOLA XXVI.

Gratulor Tibi, Vir illuſtriſſime, novos honores novamque *nobilitatem*, quam induiſti, quanquam dudum antea doctiſſimis Tuis ſcriptis nobile nomen comparaſti, quod nunquam periturum ſit. Interim vergit in augmentum ſcientiarum, quum Imperantes ſic excitant ſumma ingenia ſplendidiſſimis honoribus.

Accepi pro Te ſchedulam a Dno. de Sauvages, Profeſſore Monſpelienſi, intra quam opuſcula nonnulla impreſſa obſervantur. Hanc mittam ad Te prima data occaſione, quam indicare promiſit D. Roſén.

Nunc expoſtulante typographo, paro *alteram editionem Florae Suecicae*, expunxi et emendavi jam omnia, quae olim in litteris ſcripſiſti; ſi ſuccurrat aliud quodcunque, moneas in tempore; ego nunquam Tecum litigabo.

Wishof poſtulavit novam editionem *Claſſium plantarum*; mittam tempore vernali; inſeram Tuam methodum; ſi velis eandem ſcriptam mittere, inſeram eandem verbotenus; ſin velis, quod ipſe transſcribam, fiet; emendabo tamen, quae ipſe moneas, nec alia.

In Scania vidi flores utriusque Calamiſtri, tam mares quam feminas, Calamarium Calamiſtrum puta, quod Dillenius in hiſtoria Muſcorum delineavit.

Vivas diu felix. Dabam *Upſaliae* 1749, die 26. Septembr.

VIRO ILLVSTRI

PENNANT. LONDINENSI

CAROLI LINNÉ

— — „ Pro gaudio exultans, quod detexeras *concham anomiam*, a nullo mortalium antea viſam, quoque facem accenderas ſcientiae naturali luculentiſſimam in deperditis hucusque concharum generibus. De hac concha die noctuque cogito; de ea loquor hodie, noctu de ea ſomnio. — Vale.

Upſaliae, Dec. 3. 1756.

AD EVNDEM.

Diu audivi, D. *Troil* ſecum adduxiſſe dona Tua, quae avidiſſime exſpectavi. Redux tandem pridie ad nos acceſſit et mihi obtulit *Synopſin Tuam of Quadrupeds et Zoologiam Indicam*, (1771. 8. cum fig.) Pro ſingulis grates reddo quas unquam poſſim calidiſſimas. *Synopſin* Tuam legam et relegam millies. Multa in ea occurrunt lectu mihi jucundiſſima et maxime utilia, quae in ſuccum et ſanguinem vertam. Perlecto hoc opere, multa a Te quaeram, nec unquam me ingratum ſenties. Non de methodo diſputabo; mihi perinde erit, utrum naturae color ſit *Lutheranus*, *Calvinianus*, *Judaicus* aut *Mahometanus*; unice notitiam ſpecierum

rum quaeram. O utinam viderem reliqua opera Tua, inprimis *de avibus*, quam multa inde addiſcerem, quae etiamnum me fugiunt! Tua *Indian Zoology* (Londin. 1769. fol. cum fig.) perpulcra erat, pulcherrimae figurae rariſſimarum certe avium, deſcriptiones etiam exactiſſimae.

Vale. Plura proxime.

Upſaliae, 1773. 2. Maji.

CAROLVS A LINNÉ

ARCHIATER REG. ET EQVES AVR. ORDINIS DE STELLA POLARI,

REGIAE ACADEMIAE SCIENTIARVM PARISIENSI *).

Per litteras Excellentiſſimi Comitis, Domini de *St. Florentin*, certior nuper factus ſum, Auguſtiſſimo Galliarum Monarchae placuiſſe, communibus ſuffragiis Veſtris electum me commendatumque inter extraneos Regiae Scientiarum Academiae Pariſinae ſocios clementiſſime cooptare.

Mortalium nemo plane gratis laborat. Induſtriae ſtimulus eſt propoſita cuique praemii alicujus amica ſpes. Quod ut in opibus fere ac divitiis vulgus, ita nobiliores animi in honore potiſſimum et verae ac conſtantis gloriae fructu

*) Cujus nuper Socius factus erat, qui honor ante illum contigit Suecorum nemini, poſt illum unice *Torberno Bergman* et *Petro Wargentin*. *Quum in elegantiis latinae linguae non habitaret Illuſtris a Linné, has litteras, Suetice ab Auctore exaratas, latine reddidit* Latialium penes nos Muſarum, dum vixit, peritiſſimus arbiter, Celeb. Bibliothecarius Upſalienſ. *Bergerus Frondin*, cujus verſionis prototypum mecum amiciſſime communicavit Paterni Nominis heres filius, Reg. Dicaſterio Stockh. adſcriptus. Vid. *Analecta Epiſtolarum, in primis hiſtoriam et res litterarias Sueciae illuſtrantium.* Fasciculus I-III. Collegit, recenſuit et edidit O. A. Knös, Dr. etc. *Upſal.* 1787. in 4. No. 5.

fructu collocant, ſi minus a ſuo ſaeculo, quae rarior felicitas, ab aequioris tamen poſteritatis ſincero judicio impetrandae.

Inter humani ingenii conatus praecipue illis gloria debetur, qui ſcientiis, publicae rei et mortalium generi univerſo inſervientibus, patriam ſuam et orbem juvant ſimul et illuſtrant. Ut ardua, ſic immortali laude digna res eſt, anguſtos cognitionis noſtrae terminos extendere et veras humanae mentis opes augere: nec immerito illuſtrior Sapientis de regnante ignorantia et barbarie, quam laureati cruenti Herois de hoſte victo triumphus judicatur.

Aemula in hoc tam illuſtri, tam ſalutari opere clarorum ingeniorum virtus, ultra omnem prioris aevi ſpem, et ipſam paene votorum audaciam, patrum noſtraque memoria Scientias per Europam provexit, dum denſa barbaries, antiqua regna retinens, maximam reliqui orbis partem tenebris adhuc involvit.

Excultae vero ſcientiae in eam, noſtro inprimis tempore, amplitudinem excreverunt, ut unicae illarum vix ſufficiat integra vel annoſi hominis et diligentiſſimi vita. Paucis itaque ſolis datur, magnum quid et vere novum, et Saeculi hujus luce dignum, in eis amplius praeſtare.

Quare ſocia plurium opera et junctis ingeniorum viribus nunc maxime opus eſt. Quo conſilio magnorum Principum auſpiciis natae ſunt, partim docentium publice Profeſſorum Univerſitates, partim proprio inclareſcentes Scientiarum Societates et Academiae. Sed dum in *illis* adſtrictiore inſtituto tirones ad clepſydram erudiuntur, in *his* liberiori altiorique conatu ad faſtigia ſua ipſae enituntur Scientiae.

Quo nomine veteris gloriae ſuae principatum ita adhuc tuetur, ita novis quotidie titulis auget amplificatque, digna *Ludovici* utriusque magnitudine, digna cultiſſimae gentis ſplendore, illuſtris *Pariſina* Veſtra, ut jamdiu major nullus

lus ſive indigenis, ſive natis extra Galliam, ingeniis honos contingere poſſit, quam in illo eruditorum primi ordinis compendio, locum obtinuiſſe.

Ideo maxime, quod veris et eminentibus intenta ingeniis, electio Veſtra nunquam, niſi forte in me uno, erraverit, nec frequentia viluerit.

Me melius nemo novit, quam pauca ex his, quae diuturno labore a teneris quaeſivi, attingere potuerim. Naturae arcana, per immenſam rerum varietatem diffuſa, et in contemtis vulgo calcatisque minutiis maxime admiranda, alte nimis recondita jacent, certanti Saeculorum omnium induſtriae ſat futura materies.

Ab aetate mea et conſumtis prope viribus licet pauca amplius exſpectanda videantur, anxie tamen, dum vixero, enitar, ut intelligatis, quanto in pretio Veſtri de me judicii honorem, eruditae ambitioni ſupremum, ducam. Et ſatis vixiſſe mihi videbor, ſi veſtra me dignum ſocietate, ſi gratae erga Vos et tenero Veſtri beneficii ſenſu obſtrictiſſimae mentis affectum, ullo verbis majore documento, Vobis et orbi probare potuero.

Floreat ſui ſemper ſimilis, Veſtraque luce et auguſto ingentis *Ludovici* patrocinio, quo majus nihil ad celebritatem, gloriam, felicitatem optari poteſt, diutiſſime fruatur Illuſtriſſima Veſtra Scientiarum Academia Regia.

Upſaliae, anno 1763.

EPISTO-

EPISTOLAE LINNAEI

AD

VIRVM ILLVSTR. CAR. PET. THVNBERGIVM, SCRIPTAE QVVM HIC ITER FACERET IN REGIONES AFRICAE ASIAEQVE CELEBERRIMVM.

EPISTOLA I.

HÖGLÄRDE HERR LICENTIAT.

Nu får jag på en gång aflägga tackſägelſe för alla 3 *brefven*, ſom ock tillika för fröen. Reſan till *Iapan* är betänkelig, och lika ſå lång, ſom till *China*. Den, ſom aldrig gjort den reſan, hiſnar då hon nämnes; men den ſom gått till Indierne en eller annan gång, aktar det ej mer, än vi, då vi reſt till Academien. När man genomgått den, ſom Naturaliſt af ägta ſlaget, är väl ett par år på en ſådan reſa mera betydande, än 10 på condition. Aldrig har någon ex profeſſo Botanicus varit där förut. Aldraminſta hopen af örter har Vettenſkapen från Iapan. *Den, ſom vill vinna något ſtort, måſte ock våga något högt.* Fölg Eder håg, ty af den finner M. H. ſin Kallelſe. Det har väl icke varit ſine Numine, at M. H. fattat ſå ſtor Luſt för Botaniquen och Entomologien, ſom Gud vid denna tiden velat

för

för oſs uppenbara. *Fata tillbjuda oſs ſällan vår lycka mer än en gång;* våga vi då taga emot äro vi lycklige, eller olycklige för en gång. *) Då böra vi ſe, efter om Gud har ärnat oſs därtill; ſom ſyns af den håg och luſt Vår Herre förut har i oſs planerat; då han ſjuf gjordt det, är han i ſtånd at ſtälla alt till godt ändamål.

Det vore roligt at leſva lill M. H. ſade oſs; hvad vore

Nagi Kaempher. Amoenit. 777 an Myrica?
Tobera — — 797
Sicku — — 809
Gingko — — 811 Vi hafar henne i trädgården, men ingen ſedt fructification.
Mokokſ — — 874
Somo — — 881 Aniſum ſtellatum an idem cum floridario?
Obai — — 879 an eadem ſpecies cum Carolina?

Man kan ſe af *Kaempfers* ofullkomliga Catalogue, hvad ſtora ſaker där vore at uptäcka. Vågar M. H. ſå ſtort auſus, ſå beder jag det ſå vetta at jag får recommendera nå-got at obſervera. Tänk om M. H. Kunde bliſva *den 3dje Euro-*

*) Raro fata ſaepius una vice fortunam nobis offerunt; quod ſi tunc reſiſtimus, ſtatim vel felices vel infelices ſumus.

Europaeiſke Archiatren på *Japan. Kaempfer, Cleyerus och M. Hre;* ſå har Gud gjort förut; kan och göra härefter; men om det ej blefvo, ſkulle dock hela Europa önſka ſig ega M. H. till ſin. Denna reſan är ej ſå farlig, ſom man föreſtäller ſig hemma. Störſta farliheten är på de Nordſke Kuſter; det öfriga går mäſt med paſſade vindar, ifrån Sverige till China. Mindre fara från Holland. Hvarför ſkulle ej M. H. L. vilja blifva *Medicus* på *Oſtindiſka Skeppen* i *Götheborg*, ſom gå till China, det ſå många vara Medici ſöka och ej få. Hura mycket mer, at hafva ſamma förman på utländſht Skepp, hälſt at få ſe *Japan*, en ſå rar ort i verlden.

Jag förblifver

Hr. Licentiatens

hörſamme Tjenare,

Upſala, *Carl Linné.*

1771, d. 27. April.

EPISTOLA II.

MIN KÄRE HERR LICENTIAT,

Jag gratulerar Eder till det öde Gud beredt Eder genom de Hederlige Herrar *Burmannos;* Hr. Lic. får nu tillfälle at göra ſig namnkunnig och odödelig. När J kommen

i Edert

I Edert rike, så tänken på mig. *) Ingen efter Botaniſka Reformation har ſedt Japan. *Kaempfer* har åtſkilliga hvars genus vi ej ens veta. No. I. Kommer H. L. till *Amboina*, så lät oſs veta characteren på åtſkillige, ſom fattas, beſynnerligen på No 2. Vid Cap växa ännu många, hvilkas fructification är oſs okunnig, ehuru jag har många i min *andra Mantiſſa*.

Jag är helt viſs, at Hr. L. Kommer både bort och hem lyckligen, ty det ſer jag af ett viſt omen. *Solander* vågar ſig än en gång aſtad; Licent. *Gahn* lärer gå med. Capſke Inſecterne hafver ödet ſparat till Eder att förſt ſamlas, utom den halfva Centuria, jag har uti Muſeo Reginae; men detta är intet emot så många. Får ſe om H. L. har courage att ſkänka mig några; det jag tviflar.

No. I. Inter Kaempferianos quid Sicka
Tab. 809
quid Gingko 813. Arborem non florentem habemus.
quid Mukokf 874
— Skimmi 881 An verum Aniſum ſtellatum.

N. 2.

*) Gratulor fatum, quod Deus Tibi per viros cl. Burmannos paravit. Opportunitas nunc Tibi eſt, nomen celeberrimum et immortale nanciſcendi. In regnum Tuum quum adveneris, mei memor eſto.

N. 2. In Amboinenſ. innumera
quid Caſuarina?
quid illa Ananas affinis Dioica fructu
ſicoo; an ex familia Palmarum?

Vale et abi feliciter, quo Te fata ducant! Mei immemor eſto!

C. Linné.

Upſaliae,
1771. d. 1. Octobr.

EPISTOLA III.

EDLE OCH HÖGLÄRDE HERR DOCTOR,

Förledit år ſkref jag väl till Hr. Doctoren, och afläde min tackſägelſe för de vackre örterne; men ſom på ſå lång aflägſen väg, poſten med Skeppen är orſaker, ſkadar ej, at jag den förnyar.

De mange *Oxalides* voro förträfflige, ſå väl ſom de flere Hypoxides; ja, alleſammans voro rariſſimae. *Lät mig veta, hvilket Genus ſkall kallas efter Hr. Doctoren.* Eder ört med 3 ſtamina på blommam, något lik Crocus, men Monadelphiſt, fordrar nytt namn. (Galaxia Thunberg.) Ett träd, ſom är Dioeciſt, 15andria, 2 gynia . . . ſkall ock få egit namn. (*Montinia*) Ett träd B S. cui calyx 4partitus, receptaculo dilatulo, corolla O, Stam. 4. Germen inferum, ſtigmata 4, ramuli ancipites.

Tack för communicationem af de många commune Inſecta.

Suedelius är Poëſeos Prof. efter Orientalium Profeſſor *Aurivillium*, ſom ſuccederade *Heſſelgren* Theologum. Obſervator *Mallet* är Geometriae Profeſſor efter *Mellercreutz*, ſom tog afſked. Unge *Berchen* ſuccederade *Froſterus* uti Commercior. Profeſſionen. Secret. *Boudrie* och Adjunct *Palmberg* hafva Profeſſors Character. Var *Colliander*, eder Succeſſor, blef endaſt nu Magiſter af Våra. Paſt. *Lallerman* i Hallaryd är död för detta. Proſten *Hallenius* i Tierp död.

Det är här ſagt, at Hr. *Sparrmann* följt Dr. *Forſter* åt Södre polen; mon det är ſant?

Lät mig veta huru det går vidare med Eder reſa. *Jag önſka lefva till deſs Hr. Doctoren hemkommer, och föreſtäller mig den nöjſamma tid och ſällſkap, at få ſe Edra Lagrar och vara i Eder triumpho Florae.* Paſtor i Stockholms Storkyrka blef Biſkop efter *Schröder*, ſom dog. *Hälſe den täcka Floram Capenſem ifrån mig*, ſom är.

Min Käre Hr. Doctors

Upſala,

1773. d. 17. Junii.

lydige Tjenare

Carl Linné.

EPI-

EPISTOLA IV.

ÄDLE OCH HÖGLÄRDE HERR DOCTOR,

FLORAE LEGATO AD CAPENSE REGNVM.

Jag kommer med ſå mycken tackſägelſe, ſom jag någonſin kan frambära, för de många härlige, raraſte och nyäſte växter, Hr. *Doctoren* täkts ſända mig utur ſitt paradis. *Aldrig har jag haft meras fägnad och hugnad of någon Botaniſt. Jag kan rent ut bekänna, at jag aldrig trodt Herr Doctoren om ſå mycken reſonabilitet, utan altid förment, at H. Doctoren vore nog förbehållen; nu har jag erfarit annat.* *) Hr. Doctoren har gjort mer vid Cap, än alla andra tillſammans, ſom där värit. Jag har 8 dagar arbetat med deſſe växter, och torde ej kunna expediera dem ännu på en månad. Var god och ſänd mig et fullkomligare Specimen af No. 403, och ſäg mig frukten på inneliggande lapp anteknade, ſom Archiat. *Baeck* fått. Ingen ting önſkade jag högre än at lefva den Dag, H. Doctoren tillbaka kommen, tillſtadde mig tala med ſig om deſſe förträffliga växter. Jag ſaknar *Thunbergiam*, den jag ändteligen bör

*) Nullus unquam Botanicus tantum voluptatis et gaudii mihi creavit quam Tu. Ingenue quidem fatendum, tantam generoſitatem me nunquam a Te exſpectaſſe. Semper opinatus ſum, Te parum communicaturum. Sed nunc aliter expertus ſum.

bör hafva i min ſamling, ty jag eger mäſt alla af mig determinerade Genera.

Oändelig tack för de härlige Bulbis; knapt hälften voro ſkämde, de andre bärgade ſig. Gud gifve, at de ville fägna mig med ſine blommor, de ſkola då demonſtreras publice, at jag får tillfälle uttolka Edra meriter.

Käre, ſänd mig några frön af Capenſibus, de torde växa och framkomma uti Horto Botanico. På Jackten ifrån Stockholm är nu ett Paquet på vägen hit, hvilket kommit från Cap. bon. Sperance till Paris, och lärer vara det Hr. Doctoren ſå gunſtigt ſände och omtalte i ſenaſte bref.

Om Herr Doctoren får ſe Chryſitrix, ſå ſe noga efter ſexus och frukten. Växter liknar aldeles Siſyrinchium, ſom växter hos Eder; men har i ſtället för blomma på ſidan af bladet en borſta af ſetis — —.

Näſta poſt ſkall jag ſkrifva mera, men nödgas nu öfverſända detta haſtigt, ty min Vän, Hr. Doct. Montin, ſägar, at Skeppen ſkola gå bort.

(Sine nomine ſcriptae erant hae litterae.)

EPISTO-

EPISTOLA V.

ÄDLE OCH HÖGLÄRDE HERR DOCTOR,

FLORAE LEGATO ILLVSTRISSIMO,

AMICO SVO SINCERO.

CAR. LINNÉ.

På en dag fick jag Hr. *Doctorens* ſöta bref, ſom gjorde mig otrolig fägnat, likſom alt det [illegible]. Hr. Doctoren blifver nu en af våra ſtore Botanicis.

Bladhia frugtar jag ej blifva något nytt Genus.

Augea Känner jag intet, ſom jag beklagar, ty jag vill gerna uptaga Hr. Doctorens genera.

Stellina, Stellera och Stellaria *) äro näſtan till namnet för mycket lika; men jag frugtar ännu at Stellena är ſamma genus naturale med *Hypoxis*; nog gifvas notae diſtinctivae, men om ock Genera därefter ſkulle delas, blefve en ſtor confuſion i Hyacinthus, ja, ſnart i alla generibus. Man Helanias minuta höret hit, kan jag häldre böra tro Hr. Doctoren än mig, ſom allenaſt fick torra ſpecimina; jag tyckes minnas at ſtyli voro ſynnere. tillbakas bögde. Aero pedunculi alterni och ej umbellati, kan hon omojl. blifva ſamma genus med de andre Stellinae.

*) Hypoxidis generi adnumeranda.

Arabis capenſis et trifida likna till frukten ſå mycket Heliophilas, at jag vågar fråga, om ej de Kunna Komma under ſamma genus.

Helonias viridis. Utaf facie et figura florum ſkulle jag aldeles tro, at denna voro et Melanthium, och måſte det vara. *)

Montinia reticulata måſte vara Heliconia, **) ehuru man måſte jämka charácterem. Lät Eder *Sparrmannia* breta Montinia, ty jag kan intet ändra min Sparrmannia, ſom jag redan närat och är Hexandr. 3gynia.

Anthericum ſpirale. Hon växte i Kruka, men kom ej till blomma, altſå oſåker om genus, ſom ej ſåg corollam. Om flores äro umbellati och pedunculi ej alterni, torde den väl blifva en Crinum ehuru olik, annars intet.

Adonis aethiopica är en dotter af Adonis capenſis med olyklig fader af någon umbellata viſſerligen upkommen per generationem hybridam. Kan intet denna med Adonis capenſis utgöra, et a parto genus ifrån do andre Adonides. Det Kan endaſt Hr. Doctoren ſe på mogen frukt.

Monſſonia lärer Hr. Doctoren Känna af min Mantiſſa, ſom är ſå mycket lik med Geraniis multifloris. Jag kun-

de

*) Eſt melanthium viride.

**) Eſt Strelitſia Horti Kewenſis.

de intet annat än le då jag det andra ſpecies foliis bipinnatis, ſom äfven var hybrida, men dock propaganda et fertilis.

Anthericum ſpecioſum admodum in hoc genere ſingulare; jag tviflade ſjelf, an jag väl kunde ſe.

Cynogl[illegible]m Capenſe. Mån nog diſtinct ſpecies.

Penaea [illegible]rifolia. Om alla ſpecies hafva folia oppoſita uteſcates det in differentia.

Linum Aethiopicum. Differentia diſtinguerar intet från congeneres.

Anthericum cauda felis. Hafva filamenta barbam? Aero folia equitantia ut Iris? Heliophila. Har intet all Heliophila folia alterna.

Geranium divaricat. Aero ſtamina 10 aequalia? Aer intet calyx tubuloſus.

Ibland Edra till Arch. *Baeck* var en, ſom jag ej på något ſätt kan begripa. Frutex: folia quaterna, conferta, linearia, pini latiora. Inter folia flores monopetal. tubuloſi, 5dentati, 5andri, gyn. germen ſuperum; ſtylo filiformis; hvad i Guds namn är denna? Jag Känner ej det minſta ſläkten. *)

Min Käre Hr. Doct.; Kalla intet upp andra, än dem, ſom hafva merit i vettenſkapen, annars lider vettenſkapen,

 lider

*) Retzia Capenſis.

lider Hr. Dns. egen authoritet exiſtimation. Om jag råder, vill jag, ſedan Hr. Drn. utgifvit ſitt, behålla Hr. Dns. namn. Låtoſs göra ett partie. Dr. *Montin är Botanicus väl förtjent och hederlig, men ej ſå alla andra ännu, ſom med tiden Kunna blifva.* Blif intet ond at ja[illegible]lar candide; jag ſkall gerna föga mig. *)

Tänk Commercen, ſom lade ſig at dö, innan han fick ut en enda ört; och hölt ſitt ſå heligt, att han aldrig utgef en enda. De Bulbi, ſom Pater förde med ſig hem, de kommo rigtigt till Frankrike och leſva. — Tuſende tack för de många Bulbi, Hr. Drn. ſände; några ſå leſva; äfven Palmträdet; hvad var den ſtora bulbus, ſom var ſå inaequalis.

Aer intet min Colpoon Evonymi ſpecies? Hvad, i Guds namn är Syphilas monadelph. 4petala regularis? **)

Aer

*) Plantas ne denomines quaeſo, Chariſſime Doctor, quam ſecundum viros, qui de ſcientiis demeriti ſunt. Hae enim ſi quid detrimenti patiuntur, patitur et Tua ipſa auctoritas et exiſtimatio. Si per me ſtaret, vellem equidem nomen Tuum retinere, usque dum Tua edideris. Conveniamus de re. Doct. Montin Botanicus eſt multum meritiſſimus et clariſſimus; ſed non ita omnes ceteri, quibus gloria adhuc conſequenda eſt. Veniam dabis, quod tam candide rem exponam. Equidem lubenter me commodabo.

**) Aitonia Capenſis.

Aer möjeligt, at något Calophyllum växer vid Cap.

Cacalia ſcandens mån intet Eupatorium. Jag ſer ett Paradis i Cap, då Hr. Dn. bekrifver deſs berg, fält, ſkogar. Så växer och Guajacum där ſponte.

Sed noga efter Sexum på Brabejum.

Lät oſs göra ett Syſteme: neml. Arch. Baeck, jag, Doctoren, Sparrmann, Montin och några till ſom jag vill proponera; jag ſkall åtminſtone ſkänka Hr. Doctoren af mina dubletter, två tre gånger ſå mänga, ſom dem Hr. Doctoren ſändt mig.

Andromeda droſeroides är quoad numerum fructificationis Erica, ſed, quoad naturam Andromeda.

Hermas, den ſtora umbellata med hela ludna blad har brydt mig mycket. Hermas Mantiſſae måſte vara antingen ſexu eller ſpecie diſtinct ifrån Edra; är hor ſpecie diſtinguerad, ſå måſte jag fått 2ne diſtincta ſpecies, en ſtor och en liten; eller är det möjl. att deſſe 2ne ſednare äre varieteter.

Kan något Theſium gifvas foliis oppoſitis, ſom Bergii Colpoon.

(Epiſtola haec ſcripta erat ſine nomine.)

EPISTOLA VI.

ÄDLE OCH HÖGLÄRDE HERR DOCTOR, MIN KÄRE LANDSMAN.

Rigtigt har jag bekommit i ſommar 2ne paquet af Hr. Doctorens oförlikliga vänſkap med ſå många rara växter, at jag hiſnat därvid, hvarpå jag roat mig alt ifrån midſommaren med ſtörſta fägnad i verlden. För hvar enda växt är jag Hr. Doctoren på det aldrahögſta förbunden. Gud gifve jag lefde den dag, då jag finge ſom deſſe ſpråka med Hr. Doctoren. Jag har ock ſedt Arch. *Baecks* vaeckra ſamlingar, i hvilken ſenare några förekommo mig alt för beſynnerliga, e. gr. en växt med blader licka tall, faſt bredare och löſare, emellan dem ſitta flores Gandri monogyni, corolla tubuloſa 5fida, men efter frukten ſacknades, vet jag ej hvars ſlägtinge hon är. *)

De många Ixiae och Orchides ſatte mig i ſtörſta förundran.

Campanula Roella foliis retrorſum imbricatis, ſeu revolutis.

Aſtrantia ciliaris förunderlig.

Erica retorta med tillbakaböjde bladerne, aldrig hörd.

Thun-

*) Retzia Capenſis.

Thunbergia fick jag af Dr. Montin; litet ſpecimen.

Meſembryanth. pinnatifidum; underliga blad in hac gente.

Adonis Capenſis filia med foliis linearibus, nata ex diverſo patre.

Phryma dehiſcens latere calycis.

Heliophila, floribus flavis, cujus generis? Pſoraſea capitata, trifolia; an herbacea? Hedyſarum imbricatum, fol. ſimplicibus, affinis Hedyſ. ſtrobilifero.

Monſonia (Geranium, ſtam. 5. ſingulis antheris, 3. fol. ſimplicibus lobatis, certe filia hybrida Monſoniae ſpecioſae, foliis bipinnatis.

Gnaphalia varia.

Xeranthemum fulgidum, praeſtantiſſima planta.

Othonna virginea, foliis 5 — 7 dentatis, florib. parvis inter folia.

Lobelia volubilis in hac gente admiranda.

Diſa egregie conſervata, ſingularis certe. Cliffortia altheifolia; quis ex facie divinaret? Hermas (Bupleurum integrifol. hirſutum) accepi 3 ſpecimina; an unius vel diverſae ſpeciei? An ſexu diſtincta?

Roſén dog i ſommar. *Boudrie* är extraordinarie Profeſſor. *Flygare* är Academie Secreter. Efter *Heſſelgren*, ſom blef Profeſſor efter *Annerſtedt*, kom *Auriuillius* till orien-

orientaliſka Profeſſionen; efter Aurivillius blef Adj. *Suedelius* Poëſeos Profeſſor. — *Chriſtiernin* kom efter *Aſpen*, ſom tog afſked; efter Chriſtiernin blef unga Berchen, där hans fader varit förut. — Efter Mellercreutz, ſom tog afſked, kom obſervator *Mallet*; efter honom blef *Proſperin* Obſervator.

Aldrig någonſin har mera fock dödt i Suerige, än i år; förſt *af hunger*, ſedan af maligne feber, mot höſten af Dyſenterie; aldrig något år har varit i Sverige mera fruktſamt på alt hvad vaxit än detta. — *Salvius* är död. Biſkop *Gunnerus*, ſom inrättade Societeten i *Trunhem*, är död; *van Swieten* död. *Commerçon*, Gallus, ſom reſt omkring hela verlden, är död. *Kong. i England* har uti ſin trädgård låtit ſamla alla möjeliga växter och ſatt vid huarje en ſticka *med mitt nomen genericum och triviale*, lika ſom kong. gjorde på ſitt Trianon vid Verſailles för 2 år ſedan. I *Edinburg* är en ny profeſſion inrättad i *Zoologien*, ſom aldrig varit förut, *där mitt Syſtema animale ſkall läſas. Pafven, ſom för 15 år ſedan befalt, at, om mina böcker ditkomma, ſkulle de brännas, har af ſatt Profeſſor Botanices, ſom ej förſtod min Method, och tillſatt en annor, ſom ſkall läſa publice min Method och Theorie.* *)

Jag

*) Pontifex, qui ante quindecim annos libros meos comburi juſſit, ſimulac in terris ditionis ſuae deprehenderentur, Profeſſorem

Jag hörer at Hr. Doctoren ſkall näſta år gå till *Oſtindien.* Den alsmägtige gifve lyckſam reſa. Tänck på mig ſå ofta, ſom jag tänker på Hr. Doctoren, då hvar en af Edra örter ſpraka med mig i Hr. Doctorens ſtälle.

Jag är

Min Käraſte Hr. Doctors

hörſamſte Tjenare

Carl Linné.

Upſala,

1773, d. 29. October.

EPISTOLA VII.

MIN HJERTANS KÄKE HR. DOCTOR!

J går fick jag hjertelig tägnad af Hr. Doctorens ſenaſte bref, nemligen det, uti hvilket beſkrifningen låg på *Syphilus*, ett nytt, och accurat beſkrifvit genus. *)

Cycas Caffra, ſom Hr. Doctoren ſände, man genus Cycas? Har Hr. Doctoren väl ſedt fructificationen? nog lick Cycas, ſed folia tenella, non ſpiralia, ſom jag mycket undrar. **)

Anthe-

ſorem Botanices, Methodi meae ignarum, nunc a munere removit, aliumque in ejus locum ſuffecit, qui ſecundum Methodum meam publicas praelectiones habebit.

*) Aitonia Capenſis.

**) Zamiae generis eſt.

Anthericum ſpecioſum kan väl aldrig vara Tradeſcantia om vi mera den ſamma.

Hermannia och Mahernia vet jag, väl vara ett genus in natura, ſed non in arte.

Cyphiae Bergianae ſer jag tydeligen vara Lobelias. Jag fick förleden år en förträffelig ſamling ifrån *Nova Granada*, ſom ligger på Americas väſtra ſida ofven för Perou. Daribland är en Lobelia ſå lick Columnaea Plum. till växt, blomma, och alt, at man ſkulle kunna ſvärja, det hon vore ſamma; men germen inferum, ſtylus et ſtamina Lobeliae. Jag begriper ännu icke.

Aſparagi et Dracaenae ſläktſkap är ſå ſtor, at jag förut förde Dracaenam till Aſparagi ſpeciem.

At min *Solandra* är Hydrocotylas ſpecies kan ej vara möjeligt; jag har bägge ſpecies. Jag hörer, Hr. Doctoren ſkrifvit därom till Dr. Montin, Bergius och in Actis Angl. Om Hr. Doctoren ſå trodt, och ſkrifvit därom till mig, hade varit nyttigare. *)

Campanulae och Roelliae affinitas vet jag nog; ja, Phyteuma och Trachelium gå ſå nära at limites ej gifvas. — *Fabriciae* namn hade bordt gifvas till något ſäkrare genus; men Aitoniae är nog conſtans. Hvarföre Hr. Doctoren ſatt

Maſſo-

*) Hydrocotyle tomentoſa.

Maſſoniae namn på et genus diu receptum, ſom för detta deſſutom är länge ſedan utromlands, ſå prägtig afritad och utgifven, och växer i Europaeiſke trädgårdarne. *)

Wettenſkaps Academien ſhickar nu med ſkeppen 100 R. Dal., ſom vi fått af henne för Hr. Doctoren. Jag ſkall föreſlå Hr. Doctoren till Ledamot i Academien. **)

Käre, examinera noga fructificationen på Arctopus och Chryſytrix.

När få vi vänta Hr. Doctorens hemkomſt. — Jag undrar högeligen at mina bref, ſå oftr till Hr. Doctoren ſkrifne, ej framkommit.

Förblifver all min tid

Edle och Höglärde Hr. Doctorens
trognaſte Tjenare,
Carl Linné.

Upſala,
den 20. November.

P. S.

Profeſſ. *Falck* dog på ſin reſa öfver *Sibirien* Äfven är Prof. *Gmelin* på ſin Tatariſka reſa död. Gmelins 2 To-

mer

*) Tulbaghia fuit.

**) Academia Scientiarum per tos navem mittit 100 Thaler, quos in Tuum uſum ab illa accepimus. Membrum Te proponam Academiae.

mer af deſſ reſa äro utkomne. Äfven 4 Tomer af *Pallas* re-ſa; bägge med mycket nytt.

Kom ihåg åt jag icke fått et enda inſectum capenſe. Har Hr. Doctoren funnit något nytt genus inſecti. Det är otroligt mycket, Hr. Doctoren contribuerat till Botaniquens förökande på ſitt Cap. bonae Sp. Ingen dag ſkulle vara mig kärare, än få lefva den, på hvilken jag finge ſpråka med Eder om Edra Plantae Capenſes.

Jag fick aldrig veta, hvad genus den är, ſom Plukenet, t. 275. f. 5. afritat. Käre, ſäg mig, hvad det är.

EPISTOLA VIII.

MIN KÄRASTE HERR DOCTOR!

Flere gånger har jag ſkrifvit till Hr. Doctoren, och aldramäſt ſändt mine bref genom Doctor Montin, på hvilkens Capſka örter jag ſkrifvit namn, då de varit mig tillſände. Jag har ſport at Hr. Doctoren ej fått mine bref. Äfven denna gången har jag ſkrifvit.

Det ſiſta bref, jag fick ifrån Hr. Doctoren, var Syphilas uti.

Cycas capenſis; har man ſedt blomman? Mån Cycas, ſom ej har folia circinalia. *) Eder lefver ännu. Käre, exami-

*) Zamiae generis fuit.

examinera noga Chryſithrix och Arctopus. — Dr. Bergius väntar det myckna Hr. Drn. lofvat ſända honom. — Hr. Drn. har gjort ſig många mycket förbundna med ſina ſänningar; får jag lefva till Hr. Drn. hemkommer, får man ſe hvem är Hr. Doctoren tackſammaſt.

Prof. *Murray* blef haſtigt hos oſs Profeſſor Anatomiae, ſom var ſtuderande när Hr. Doct. var i Upſala. **) Räntmäſter *Berch* dog för 8 dagen ſedan. —

At Capſka växterne ſå onödigt hos oſs trifvas, var ordſaken det triplex ſolum capenſe, hvilket Hr. Doct. beſkrifver uti Dr. Bergii bref, det vi ej vetat.

Jag har haft ifrån Nova Granada ofvan för Peru de underligaſte växter i myckenhet inlagde.

Hus. Mjt. har ſändt mig 2ne tvåbetslaſs med naturalier uti Spiritu vini ifrån ſödra America; ſakerne afgå i dag ifrån Stockholm.

Rogberg blef Domproſt i Wexiö.

Eder

Upſala, tankſammaſte Tjenare

1774. d. 20. Decemb. *Carl Linné.*

**) Me Tibi obſtrictiſſimum reddidiſti donis mihi miſſis. Quod ſi vixero, dum redux eris, videbimus, quinam erga Te gratiſſimus erit. Murray, litteris qui operam dedit, quum Tu Upſaliae eſſes, brevi factus eſt Profeſſor Anatomiae.

Quum Vir Ampliſſ. et clariſſimus D. H. *Stöver* Phil. D. a me petiiſſet, ut, ſi quas haberem epiſtolas Archiatri *Caroli a Linné* ad me datas, eas cum ipſo communicarem, quippe conſilium ſibi eſſe, edendi in publicum quotquot earum colligere poſſet: nefas duxi, ipſi hac in re deeſſe, & paucas eas transſcribendas curravi, quas habui. Mox autem vidit, paſſim obſcuras eſſe, nec niſi explicetur quorſum haec vel illa pertineant? intelligi poſſe. Ergo ut notas adderem rogavit, quibus clariora reddantur, qua ſi forte longiores ſunt, lectores quaeſo excuſent. Nil in epiſtolis mutavi aut omiſi, licet magis honorifice de me pro ſuo favore ſenſiſſe Praeceptorem, quam mihi arrogare poſſim, appareat.

Giſcke.

EPI-

EPISTOLA I.

PAVLO DIETERICO GISEKE M. D.

S. Pl.

CAROL. VON LINNÉ EQV.

Heri primum accepi Tuas die VIII. Novemb. datas una cum diſſertatione Tua de *Syſtemat. Plant.* 1) maſcule elaborata; pro utrisque grates reddo devotiſſimas. Non

 mihi

1) Dum inauguralis diſſertatio mihi conſcribenda erat, in animum induxi, exponere, quid in Materiei medicae cognitione ab eo inde tempore profeciſſemus, quo *Io. Herm. Fürſtenau*, Rintelenſis olim Profeſſor, defectus ejus cognitionis, qui ſua aetate erant declaravit. Conjunctim editae ejus Diſſertationes de pluribus artis ſolutaris hiatibus prodiere a. 1727. 8. titulo: *Deſiderata medica.* Quum in Materia medica Regnum Vegetabile maxima copia abundet, de Botanica prius dixit, antequam de uſu Plantarum ageret. Aliquot annis ante jam habitam eſſe hanc Diſſertationem quam cum reliquis ederetur juncta, certum erat; hinc annum 1725. *decretorium* feci, a quo ordirer, credidique, me ab eo inde totum incrementum Materiei medicae pertractare poſſe, quod fefellit. A ſyſtematibus incipiens ſub manu ita opuſculum increvit, ut ne *particularia* quidem abſolvere potuerim, multoque minus augmenta *Botanices purae* in ceteris partibus attigerim. Nec dein cum laborem, quem utilem quidem fore novi, reſumere auſus ſum, indies creſcente librorum numero, et longe alius generis laboribus implexus. Prodiit itaque ea ſub titulo: „*Syſtemata plan-*

„*torum*

mihi licet excurrere in laudes Tuas meritiſſimas, cum per totum hoc opus Tibi placuit agere meum vindicem, quem umquam habui acerrimum. Utinam provocatus benefico Tuo animo, mutuum reddere poſſem! Omni cultu Te proſequar dum vixero, ne in ingratum ſentias Te profudiſſe Tuas vires?

Data opportunitate me doceas quaeſo, quaenam illa ſint in ſexu plantarum ab *Alſtono* propoſita, quae prorſus ſolvi non poſſe videntur pag. Tua 24., ut videam ipſe, num ne ſolvam? 2)

Pag. 27. putas Pethyliidem poſſe ad aliud quodnam genus referri; an liceat ſcire, ad quodnam?

Pag. (29. Not.) 121. Credis *Vitem* potius pertinere ad cucurbitaceas quam ad Hederaceas; ego potius haeſitaveram, num Vitis genere ab Hedera ſeparari deberet? Cum cucurbitaceis ego nihil affinitatis ſimile obſervo praeter cirrhum.

Phy-

„*tarum recentiora, inſtar ſpeciminis commentarii ad Jo. Herm. Für*„*ſtenau Deſiderata medica*,„ habita *Goettingae* d. III. Nov. 1767. — Miſi ſtatim exemplum ejus ad *Linnaeum*, cum epiſtola, in qua, ut ſerena fronte acciperet, & quae minus recte ſe haberent, indicet corrigatque rogavi. Ad eam prima haec Ejus reſponſum continet.

2) In reſponſoria ad hanc, quam in itinere conſtitutus *Vindobonae* demum menſe Febr. 1768. accepi, *Alſtonum* ad manus non eſſe, et in patriam reverſum me ſcripturum fore dixi. Sed ceram dein propoſui, nempe exempla Ficus, Muſae &c. quae tamen mox ita ſolvit, ut oſtenderet, confirmare potius quam infringere Sexum plantarum. Ego enim tiro non cogitaram, aliud eſſe *fructum* perficere, aliud *ſemina fertilia* in illo. Quum ergo fructus ex aucto calyce in Ficu, ex aucto germine in Muſa fiat, neutra tamen ſemina fertilia contineat, niſi illa caprificetur, vidi, non tanti momenti eſſe ea argumenta, quanti credideram, ex hac Linnaei explicatione.

Phytolaccam ad Solanaceas refers! Anne lapſus calami?

Mitchellam et Linnaeam ad Rubiaceas, ſed longius abſunt. 3)

Deſideras a me characteres ordinum (Pag. 29.) naturalium; ego fateor me eos dare non poſſe 4); ſi hoc in mea eſſet poteſtate, poſſem etiam claſſes naturales, imo *ſyſtema naturale* praeſtare. Poſſem equidem dicere de ſingulo ordine, quaenam in plurimis eſſent communia, et e. g. Piſtillum eſſe 1. 2. 3. 5 etc. ſtamina 5 vel 8 vel 4 vel 10; Corollam eſſe 4 — fidam, 5 — fidam, tetrapetalam vel 5 — petalam etc., ſic verba dare loco characteris atque illudere ignaros, ſed inde nihil; adeoque coactus *hoc relinquere debui poſteris*.

Tu ſolus intellexiſti *Adanſoni* characteres. Ego multum ſtudui eruere vim eius characterum; ſed nulla ratione eam enucleare licuit; ſi otia Tua aliquando admittant, quaeſo des mihi notam propriam, vel unicam 5), qua ordo eius

G 3 diſtin-

3) Quae a praecedente nota ad hanc ſequuntur, in mea Differt aſſerta, non mei ingenii, ſed, ut ibi dixi, *Büttneri* erant.

4) Ad haec verba reſpondi: *Si Tu non potes, nemo poteſt!* — Deſideraram ſcilicet in iſto Diſſertationis meae loco non ejusmodi characteres, quibus non modo plantae ejusdem Ordinis inter ſe jungeretur, ſed & ab omnibus aliis Ordinibus diſtinguerentur (hos autem ſe dare non poſſe *Linnaeus* affirmarat), ſed cujusmodi tantum explicaret, quid ſibi velit nomen huic vel illi ordini plantarum datum? cur v. c. hunc dixerit Preciae? alium Vepreculae? &c. ſeu ut brevibus me expediam: optaram in eo loco definitiones nominales; Linnaeus ita intellexit, ac ſi reales caperem.

5) Haec etiam ex Diſſ. illa mea p. 39. ſunt. Nam tunc temporis praeclare magis de *Adanſonio* ſenſi, quam dein, licet ejus merita non negem. Sed prout noſtratium nemo ipſi fidem habebit aut ulli popularium, dum de Academiis & hortis loquens

diſtinguatur a reliquis, ut liceat familiariter inter nos de iis agere, ut & ego queam debito cultu eum proſequi. *Certe ſi demam ordines naturales Raji & aliorum, nullum reperio ab eo confectum ordinem naturalem, cui non multa aliena ſint immixta.*

Sed multa eſſent, quae de ordinibus naturalibus dici poſſent, ſi occaſio daretur coram confabulandi 6), & quae nunc laſſa denegat manus.

Si aliquando reſcribas, ſit titulus epiſtolae

Societati regiae ſcientiarum Upſaliae.

Lippi Enchiridion botanicum (nota 101) nondum vidi.

Vale diutiſſime & me ſinceris cultoribus Tuis annumera, qui dum vixero Tuus totus ero.

Dabam *Upſaliae* 1768. d. IV. Januar.

quens Berolinum Goettingam Vratiſlaviam & Regiomontium in Pruſſia urbes eſſe dicat: ita nec de omnium Generum deſcriptione nec eorum conjunctione mihi eadem nunc, quae olim fuit, eſt ſententia. Tentavi quoque, ut ſatisfacerem provocationi Linnaeanae, ſed obtinere non potui ejusmodi notam, praeter dudum notos vulgaresque ordines.

6) Inde auſus ſum poſtea ipſum adire, ut hoc fiat; & factum eſt in *Praelectionibus* in eos, *hoc ipſo anno*, (1792) prodeuntes, quos confer.

EPI-

EPISTOLA II.

VIRO AMPLISSIMO

DD. P. D. GISEKE MEDICO HAMBVRGENSI CELEBERRIMO

S. P. D.

CAR. VON LINNÉ.

Dona Tua aurea 7) una cum Litteris, quibus me beare voluiſti, data d. XII. Jan. feliciter accepi. Quibus verbis Tuam in me gratiam extollam, certe non reperio. Utinam ipſe velles indicare, qua ratione Tuam gratiam demereri poſſem, ne ingratus moriar; nihil certe in hac vita gratius poſſit contingere, quam videre has plantas germinatas.

Semina, quae miſiſti a *Kleinhoſio* accepta 8), numquam vidi.

 Ipeca-

7) Ex itinere duorum annorum redux *Hamburgum* factus d. 17. Nov. 1769. reperi ciſtulam cum ſeminibus in *Antigoa* lectis, quae debui amicitiae cl. *Drury*, celebris Entomologi. Horum ſingulorum aliquot *Linnaeo* miſi, eo fine, ut noſcerem, ſi ibi germinarent, quo nomine ſpecies eas vocaret? Aliam eorundem partem tradidi cl. *Buekio*, hic Hamburgi, ſed apud eum non niſi Parkinſonia & aliqua Abrus ſemina provenere, quorum hae quidem dein ſine flore periete.

8) In ea epiſtola, quae haec comitabatur, rogavi Ill. virum, numne ciſtam quandam magnam cum ſiccis plantis accepiſſet? quam ante aliquot annos ſe miſiſſe ad *Linnaeum* nec reſponſum tuliſſe *Kleinhoſius* in *Belgio* narraverat. Haec errore calami aut memoriae de ſeminibus ab eo per me miſſis intellexit. Poſtea didici coram, eam ciſtam nunquam ad ejus manus perveniſſe, in qua, ut retulit *Kleinhoſius*, per 19. annos horti inſpectionem gerens quem amoris in plantas cauſa *Bataviae Gubernator de* *Moſſel*

Ipecacuanhae ſemina miſſa non erant ſemina Ipecacuanhae officinalis, ſed ſpeciei cujusdam Asclepiadis, Ipecacuanha enim *Violae* ſpecies eſt & gerit ſemina globoſa absque omni pappo; ſed facile contingat, quod haec Species Asclepiadis in Antegoa uſurpetur loco Ipecacuanhae officinalis, quemadmodum ſpecies Euphorbiae (Ipecacuanha dictae) in Virginia.

Si excreſcant haec ſemina & aliqua harum novum genus conſtituat, Tuum nomen pro meritis extollat. 9)

Vive diutiſſime felix & me Tuis ſinceris cultoribus annumera.

Dabam *Upſaliae* 1770. d. XXVI. Jan.

Meſſel inſtruxerat, & rariſſimis plantis Indicis undique conquiſitis ornaverat, harum plerarumque bona ſpecimina fuere. Is hortus ſimile fatum arboreti *Boerhaavii* expertus eſt. *Succeſſor enim illius exſtirpavit omnes!* ——

9) Non amplius meminit *Linnaeus*, dum ipſum vidi, num ex his quaedam ſucceſſerint nec — ne? quod in tanta copia ſeminum quotannis ſerendorum nec facile erat meminiſſe. Planta autem ea, quam dein meo nomine vocavit, non ex his fuit, quippe quae in India orientali (& teſte clar. *Vahlio* ex collectione *Forskåhlii* in Arabia etiam, ſed ſtrictior & minor), habitet. — Dum mihi id indicare vellet, tradidit ſchedulam, in qua Index nominum Generum Mantiſſae II. ſua manu ſcriptus erat, & ut praelegerem juſſit. Legi, & *Giſekiam* reperiens, ſilui erubeſcens. Quidni pergis? inquit. Quia, reſpondi, nomen ibi reperio, quod minime exſpectare poteram. — Ille vero: Tu me laudaſti in *Diſſertatione* tua, ego te viciſſim laudabo. —— Ego contra: Sed hoc modo non merui. —— Nec ego feci, quia de Botanica jam meritus es, ſed quia ſpero, Te de ea aliquando meriturum fore.

EPI-

EPISTOA III.

AMICISSIME DNE DOCTOR!

Accepimus 10) litteras Tuas V. C. datas XXVII. Sept, & laetati ſumus omnes, quod D. T. O. Te ſalvum perduxeris per incommodam viam *in patriam Tuam.*

Tu apud nos reliquiſti deſiderium Tui maximum cum eras honeſtiſſimus, candidiſſimus, amiciſſimus et omnibus numeris gratus.

Prae me fero quod numquam habuerim discipulum (ſi ita Te vocare liceat) doctiorem aut discendi avidiorem, adeo-

10) Paucis poſt reditum in patriam ſeptimanis contigit (initio Febr. 1770) obitus Cel. *Jo. Chriſtiani Wolfii*, Phyſices in Gymnaſio *Hamburgenſi* Profeſſoris. Excitatus ab amicis & fautoribus, antea renuens, qui in *Angliam* primo vere reverti apud animum conſtitueram, demum illud ambii munus. Quum vero morae orirentur, quo minus mox electio novi Profeſſoris fieret, in mentem rediit cogitatio de itinere in *Sueciam*, ut *Linnaeum* ipſe viderem, & de Hiſtoria naturali praelegentem audirem. Scripſi itaque illi, optare me, ut ſi *Vpſaliam* venirem, haberet mihi lectiones in *Ordines naturales*, perluſtrare mecum Herbarium ſuum & ſ. p. Si neutrum poſſet aut vellet, ut intra menſem me certiorem faceret rogavi; ſi intra illud tempus nullam repulſam ferrem, pro rato me habiturum, & *Hafniae* apud Jo. Chriſt. *Fabricium*, Prof. reliqua exſpectaturum. Interea accepi epiſtolam praecedentem, dum mea nondum ad eum pervenerat, nec dein repulſam. Ob nivem vero, quae d. 25. Mart. 1771. maxima copia hic & in vicinia ceciderat, Mare Balticum per menſem fere transfretari non potuit, & d. 27. Apr. demum iter ingreſſus *medio* fere *Junio Vpſaliam* veni. Ibi vixi, donec d. 2. Sept. *Upſaliam & Linnaeum relinquens*, d. 22. Sept. bono cum DEO ſalvus & ſoſpes *Hamburgum* redux perveni. Mox optimo Seni id ſignificavi, & ad has reſpondet ea, quae hic tertia eſt, epiſtola.

adeoque ea quae propoſui, propoſui ſummo cum oblectamento.

Tui commilitones 11) jam mecum in urbe ſunt et Te plurimum valere jubent.

Mülleri opus de *vermibus* apud me iacet; certe credideram, me hoc mutuum accepiſſe a *D. Edinger*, at cum hoc redderem, negabat, id ad ſe pertinere, adeoque vel Tuum eſt vel Dni *Murray*; cum hic pervenerit in urbem, ab eo quaeram, num ad ſe pertineat? ſin minus, ſtudebo quocunque modo ut ad Te deferatur et rite reſtituatur.

Lichenem, quem dicebas, Te incluſiſſe epiſtolae, certe non in litteris erat, forte caſu itaque omiſſus.

Nunc accipio a D. *Tisleb Dill.* Musc. Tab. XX fig. 46.

Nihil magis exopto quam proxime audire quod ſis admotus muneri quod ambis; per Deum teſtor, quod Proceres Hamburgenſes numquam ſeligant praeſtantiorem Te, & certe, ſi a Te recedant, injurii ſunt & in Te & in Lyceum & in ſcientias & in publicum bonum.

Oro rogoque plurimum ſalutes artis med. noſtrae antiſtitem DD. *Jaeniſch* & amiciſſimum meum *Boltenium*.

Circa novum annum D. *Sparman adibit C. 6. ſpei*, & legat inſecta aliaque.

Si non acceperis *Mantiſſam meam alteram* Holmiae, curabo ut eam habeas cum D. *Murray*.

Uxor

11) Erant hic cl. *Mart. Vahl*, Nidroſienſis, qui ante meum adventum jam per annum fere *Vpſaliae* fuerat; jam *Profeſſor Hafnienſis*; *d. Edinger*, Hafnienſis, ob Oeconomiae ſtudium *Linnaei* in Hiſtoria naturali auditor, ejusque amicus, *Tisleſ*, Norvagus, jam defunctus; qui mecum easdem ex parte audivere praelectiones, ut ego illas, quas ipſorum cauſa *Linnaeus* inſtituit.

Uxor & filiae meae de Te loquuntur quotidie & plurimum valere iubent.

Doleo & dolui quod tam habitabas in *Edeby*; 12) conſtitui *ſupra domum ruſtici mei Hammarbyenſis aedificare 3 cameras*, ut in iis hoſpitentur, ſi qui adveniant amici. 13)

Vale amiciſſime vir.

Upſaliae,
1771. den XV. Octobr.

12) Certe male habitaveram ibi: *Muſeum* enim *Linnaei* erat in *colle medice elevato ſitum*, $\frac{1}{4}$ *horae diſtans ab ejus domo in praedio Hammarby*, quod duabus horis ad minimum (non enim amplius recordor anne 2. milliarium?) Upſalia remotum erat. At eae praelectiones, quas mihi optavi, non poterant extra Muſeum haberi, hinc ſtatim poſt acceſſum mihi indicavit, me tunc debere ruri habitare. Ego mihi perinde eſſe dixi, dummodo voti compos fierem. Sed ruſtici *longe minus*, quam paſſim noſtrates, *ibi ad excipiendos hoſpites ſunt aſſuefacti*. Brevibus id expreſſi verſiculis aliquot (primis quos ſcholam egreſſus feci), quos adamante vitro feneſtrae paulo ante abitum inſcripſi, quibus lectis *Linnaeus* haec addidit. Erant autem hi:

Vixit in exſilio hoc, ut Naſo, *Giſeke* quondam,
Iſte quidem pulſus, ſponte ſed ille ſua.
Barbarus hic ego eram, nec intellectus ab ullo
Praeter *Linnaeum!* favit at Ille tamen!
Multaque non dubii dedit Is documenta favoris,
Alta quae jugiter mente repoſta manent.
Tantus amor florum (quem olim meminiſſe juvabit)
Cauſa erat! — at reditus muneri ſpes dubia.

13) Id tamen dein non factum eſſe, expertus eſt optimus *Grüne*, cui idem hoſpitium quod ego incolui, habitandum fuit.

EPI-

EPISTOLA IV.

AMICISSEMO SVO GISEKIO

S. P. D.

CAR. LINNE.

Diuturniori Tuo ſilentio maximo metu nos feriiſti, quod ſcilicet excideris votis Tuis, ſed pridie accepimus Tuas d. 3. praecedentis quae ſpem nobis attulerunt, fore Te talem qualem omnes optamus. Faxit Deus T. O.!

D. *Tisleb & Edinger* adhuc apud nos haerent; prior aliquantulum valetudinarius per integram hebdomadem remanſit, ſed iam reconvaleſcit.

D. *Sparrman* abiit ante octiduum; utinam fauſtis avibus! Mittam cras Tuam epiſtolam 14) Gothoburgum; videbimus num eam accipiat ante ſuum abitum.

Te millies cogito, qui apud nos vixiſti candidiſſima & amiciſſima Tuà anima. Certe ego numquam vidi ardentiorem in ſcientias quas profitemur; unde & facile concludo, quod ſi fata Tibi vitam & vota Tua largiantur, quod evadas ſummus quem umquam Germania praeſtiterit.

Hodie

14) Cum cl. *Sparrmanno* coram convenerat, velle me ipſi literas dare ad civem quendam meum *Chr. Frid. Germann*, qui olim condiſcipulus, dein Juris Studioſus Jenae, ibi gradum Licentiati nactus Hamburgum reverſus, quum praxis juridica ipſi minus faveret, oblatam ſpartam educandi filios cujusdam Belgae nobilis in Cap. b. Spei accepit, & a quo dein ſcribae officium obtinuit. Huic *Sparmannus* commendari ideo voluit, ut haberet, quocum conſuetudinem & amicitiam coleret in loco ubi neminem noverat. Ego vero in abitu e Suecia oblitus eram promiſſi, eamque epiſtolam demum per *Linnaeum* Sparrmanno miſi.

Hodie diſcedo *Upſalia* petiturus *Hammarby* meum, ubi per ferias nat. Chriſti permanebo.

Grates reddo pro libro.

Si poſſem ad Te mittere Mantiſſam meam, lubenter facerem.

Quam primum acceperis Profeſſionem, me certiorem facias qui nil magis opto, quam Tibi fauſta fata.

Dabam *Upſaliae* 1771. d. XX. Decembr.

EPISTOLA V.

VIRO CLARISSIMO P. D. GISEKE

PROFESSORI HAMBVRGENSI AMICO SVO AESTIMATISSIMO

S. P. D.

CAR. VON LINNÉ.

Quanto cum gaudio Tuas ultimas V. C. accepi litteras, effari plane nequeo, ex quibus percepi, Te *profeſſorem* publicum Hamburgenſem conſtitutum, quod exoptavi animitus. Nec veſtrum Athenaeum umquam digniorem habuit, nec umquam habebit. Gratulor Tibi hoc honorificum munus. Laetor, quod per Te ſcientia naturae in dies plurimum proficiet, Vivas diu felix & clarus; mea uxor et filiae Te plurimum valere iubent, una cum Danis, qui adhuc Upſaliae haerent, ad quos mox ſcripſi de Tua promotione, qui una mecum valde laetabantur.

Litteras Tuas miſi ad *D. Sparrman*, qui cum hodierno tabellario regeſſit, ſe ipſas in navi ad abitum parata accepiſſe.

Dani hic diutius haeſere ob vias impervias prae defectu nivis. *D. Tislef* qui cum *D. Edinger* Upſaliae commoratur

tur non bene valet, genu eius tumore oedematoſo laboravit per menſem.

D. Pr. *Murray* exſpecto quotidie Upſaliam, *qui Holmiae commoratur ob obitum parentis ſui.*

Dani mecum *Upſaliae* Muſaeum animalium acuratius perveſtigarunt.

Vale, et perge, quo fata duxere.

Dabam *Upſali-Hammarby* 1772. d. IV. Jan.

EPISTOLA VI.

VIRO AMICISSIMO ETC.

CAR. VON LINNE.

Habui etiam Tuas die IV. Jan. ſuaviſſimas litteras mihi ſemper exoptatiſſimas. Abiere iam Dani, ſed *D. Tiſlef* etiam num valetudinarius; ab iis nondum litteras habui. Laetor, quod poteris in tam honorifica ſtatione igneo Tuo ingenio & ardore excitare non modo, ſed & docere plurimos ſtudium omnium iucundiſſimum, dum adhuc aetas calet & vires fervent.

Pulmones arbitrarie reſpirantes. 15) Amphibia hauriunt inſpiratione aërem nec videntur eundem exſpirare, ſed quaſi in corpore evaneſcit.

Alſtoni de ſexu. Pontedera negavit; quid inde? *Camerarii* experimentum videas ipſe; quomodo haeſitat? feras hoc vere Cannabim in olla Camerae; eradica omnes mares

15) Scripſeram in ea epiſtola, ad quam haec reſpondet ſummus vir, me non rite hanc phraſin intelligere, nec meminiſſe, num explicuiſſet coram. Dein datum nomen ſolvi & objectiones in Sexum pl. aliorum protuli, ad quae conf. notam 2) in Linnaei epiſt. I. mam — Sed experimenta illa non inſtitui.

res, antequam floreant; videbis nulla ſemina evaſura; in altera Camera ſimiliter ſed relicto unico mare; et ibi habebis ſemina. Haec feci in epiſtola pro praemio Petropol.

Idem de Mercuriali, ſed cave ne ſeducaris a *Mercuriali ambigena.*

In *Spinacia* ni fallor vidi apud foeminam unum alterumve florem maſculum, quaeſo inſtituas ſimiliter experimentum in olla ubi poteris obſervare, ne ullus flos maſculus adſit, ut certus evadas.

Bignonia omnis apud nos eſt androgyna ſeu monoeca.

Lupuli ſtrobili non ſunt fructus, ſed calyces; ſic fructus Mori, Ficus. Poſſunt calyces adoleſcere matureſcere absque foecundatione ſed non dare ſemina fertilia.

De Phoenice non loquar, Tibi res notiſſima.

Video optime, quam multa Te obruant cum munus auſpicaris in illuſtri Athenaeo.

Si habeas *Aloen uvariam*, 16) quaeſo mittas in litteris unicum floſculum. Omiſi eum rite examinare; nec exſiccavi.

Ut valent oculi Tui? Quaeſo eorum curam agas.

Laplyſiam ex America habui cum multis piſcibus & Amphibiis. *Dna Blakſtone* miſit plurima inſecta americana.

Vale vir amiciſſime. *Upſaliae* 1772. Mart. VIII.

EPISTOLA VII.

EXPERIENTISSIME D. DOCTOR ET PROFESSOR AMICE INTEGERRIME.

Triduum eſt, quo accepi a Te miſſum rariſſimum donum, *Doxoſcopiani Iungii*, quam antea numquam obtinui, pro

16) Non habui.

pro quo libro grates quas umquam potero reddo maximas. Auctor, ut video, fuit vir ſuo tempore et laborioſiſſimus et acutiſſimus. 17)

Cum hoc pretioſo dono nullae aderant litterae.

Verebar Te oblitum mei, qui nullas habui litteras à multo tempore, ego te millies cogitavi qui acerrimo & igneo eras ingenio. Spero quod etiam num (non) plane ſepoſuiſti Floram, ſed aurea praxis medica multum valet; cumque duae habentur amicae, *alterius vires ſubtrahit alter amor*. Datis induciis quaeſo ad me reſcribas, quae nova in naturae regnis apud vos innotuere. Optimus *D. Bolten* quidem varia ſubminiſtrabit.

Dediſti itidem mihi Diſſert. *Scheuchzeri*, de Alimentis farinaceis cum pulcra figura Zizaniae, de qua audivi antea; ſed numquam Diſſertationem antea coram habui; reddo etiam pro hac grates devotiſſimas.

In hac diſſertatione duo adjecta erant ſpecimina ſicca & ut videbatur recentia *Polygalae luteae*; 18) ſi creſcat in veſtris hortis, quaeſo recentia aliquot ſemina mittas.

Habuimus nuper itinera *Gmelini* et Pallaſii *Sibirica*. Accepi aliquot centurias ſeminum plantarum Sibiricarum. Obtinui fere innumeras ſiccas plantas e. cap. b ſpei, Malabaria & nova Granada.

Sere-

17) Quum in Diſſ. mea aſſererem contra *Heiſterum*, probabile non eſſe, *Linnaeum* noviſſe *Iungii* opera, alias mentionem ejus faciendi oblitum non fuiſſe, id coram confirmavit, nunquam ea ſibi viſa fuiſſe, ſed ex citationibus aliorum allegaſſe tantum quaedam; tum ego promiſi, exemplar me miſſurum, quod accepiſſe ſe his teſtatur.

18) Non creſcit in hortis noſtris, ſed ea acceperam eodem aut praecedente anno ab Exper. D. *Greenway* e Virginia de quo pauca vide, ſi lubet, in *Linn. praelect. in ord. nat.*

Sereniſſimus Rex noſter miſit naturalia a Surinamo tot quot 4 equi trahere valuerunt Holmia Hammarbyam. 19)

Naturae ſcientia in dies augetur tot novis inventis, ut vix ea comprehendere valeam.

Senectus validiſſimis paſſibus me aggreditur. ...

D. Baeck ſenior nuper obiit.

Vale & vive feliciſſime, diutiſſime.

Scripſit Tuus

C. v. Linné.

Upſal,
1774 den XX. Dec.

EPISTOLA VIII.

VIRO EXPERIENTISSIMO D. D. P. D. G. PROFESSORI HAMBVRGENS. CELEBERRIMO.

S. Pl. D.

CAR. A. LINNÉ.

Summa exhilaratus laetitia Tuas accepi, d. 10. Nov. datas e quibus percepi, te & valere, & conjugem duxiſſe, & mei memorem vivere & me amare

. . . .
. . . . . .

D. Profeſſor *Murray* ſcripſit, quod aliquot *Itali* proximo vere ad me venient Hiſtoriae naturalis cauſa, ut illis praelegam eodem more quo continuavi a Tuo tempore; ſi tum

19) Haec ea ipſa ſunt, e quibus plantas recenſet Diſſertatio: *Plantae Surinamenſes* Upſ. 1775.

tum itaque accedat *D. Grüno*, 20) erit mihi acceptiſſimus, modo ſanitatem & vitam largiatur optimus Deus, ſed tum debet habitare ruri.

Mantiſſam tertiam paravi, quae continet immenſam vim plantarum ex India orientali, Cap. b. ſpei, Nova Granada,

20) Inter auditores, quibus altera vice in Botanicam praelegi, erat & *Iſaacus Grüno*, optimae indolis juvenis, quem aliquot menſes antequam Academiam peteret, ſubito inceſſit cupido, *Linnaeum* etiam audiendi, & me ea de re conſuluit, atque annuentibus parentibus, ſcripſi *Linnaeo* & quaeſivi: num vellet ipſi quoque lectiones habere? — Acceſſit eum, poſt Paſcha *1776.* atque ut Ille facilis eſt minimeque moroſus, meus vero diſcipulus mox & ingenio & candore ſe illi probaret, in varia Hiſtoriae naturalis capita ipſi lectiones habuit. Sed autumno eodem jam morbo fatali correptus per unicam tantum illam aeſtatem. At *Grünovius* jam & Cel. *Adolpho Murrayo* commendatus per hyemem Anatomen & duce *Bergmanno* Chemiam coluit, atque tantum profecit per 3 annos, quos *Upſaliae* trivit, ut ibi *Profectoris vices* egerit, & *Bergmanni* theoriam totam imbiberet. His enim maxime poſt Hiſtoriam naturalem delectabatur. Tum redux parentes inviſit, & *Goettingam* feſtinavit, ubi reliquas Medicinae partes, quarum pleraſque jam *Upſaliae* inprimis duce Cel. *Sidrén* perceperat, tractavit, & quum non liceret diſſertationem, quam meditabatur, de Camphora & ei analogis ſubſtantiis in oleis ſtillatiis reperiundis cum experimentis finire, theſes defendens Doctoris Medicinae gradum nactus eſt. Itinere dein, comite Dr. *Jo. Frid. Bolten*, meritiſſimi *Phyſici Hamburgenſis* filio ſecundo, qui pariter mihi cariſſimus antea auditor fuerat, per *Germaniae* partem, *Helvetiam* & *Galliam Belgiumque* confecto, quum antea *Sueciam* fere totam per ferias aeſtivas peragraſſet, domum rediit a. 1780. & Praxi medicae ſe dedit. Comes ejus *Dr. Bolten* in *Angliam* transfretavit & aeſtate ſequente rediit. At infelici fato uterque anno 1783. *occubuere* ex febre putrida, quum alias alter inter praecipuos naturae ſcrutatores, inter Medicos alter, ſuum certe locum tenuiſſent.

nada, Surinamo, Sibiria; ut & Inſecta e Virginia, Guinea, Cap. b. ſpei &c.

Syſtematis Naturae partem Im. de Animalibus ad typum paravi, reſtat tantum de Avibus a me abſolvenda, ut parata ſit in tempus vernale, ſi Deus vitam & ſanitatem (dederit). 21)

Dr. Bolten et Dr. Iaeniſchium plurimum ſalutes oro. Te valere jubent uxor & filiae meae.

Upſaliae, 1775. Nov. 25.

EXPERIENTISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO,

PAVLO DIETERICO GISEKE,

HISTOR. NATVR. PROFESSORI

S. Pl. D.

CAROLVS A LINNÉ

(FILIVS.)

Excuſabis ſpero, Vir Experientiſſime, me tam ſero ad Tuas mihi gratiſſimas reſponſum dare, ſi perpendis multa mea hac aeſtate facienda, in abſolvendo opuſculo, *Supplemento Syſtematis Vegetab. XIII i*, in quo inſerere volui omnia illa, quae ultima, et inprimis hac aeſtate e diſſitis terris mihi miſſa fuere; et praeterea vitam agere debui per longum tempus in aula, in *dirigendo Muſeum Regis* occupa-

H 2

21) Non prodiit ea, ſed a filio continuata & aucta erat anno 1782. qui exacto itinere editurum ſe promiſit, ſed paulo poſt quam Supplementum apparuit, vitam cum morte commutavit.

cupatus ita, ut non ante quam his diebus ad negotia mea ſuaviora redire mihi licuerit.

Ordines Naturales, quos novis additis generibus auxit b. m. parens, ſine dubio edam, et forte in nova editione *Generum*. Cur credis, me non editurum novam editionem Generum Plantarum? Certe, ſi vixero, *edam*; quid hoc nocet? ſi ignarus quidam et incantus novam edidit editionem et nova addita in Mantiſſis inſeruit; non eo factum; nam reliqui characteres inde mutandi, et characteres praeterea per novas obſervationes et per novas ſpecies quotidie fere emendandi ſunt.

Amoenitatum Academicarum Volumen octavum et ultimum hoc certe edere vellem cum *additamentis* Parentis, *ſi editorem haberem*; ſi Tu, Vir amiciſſime, Hamburgi procurare poſſes talem, omnia ad Te mitterem.

Materiam Medicam poſtea edam; ſed exſpecto adhuc proxima aeſtate varia ex America, quae eruenda commiſi Botanicis meis ibi degentibus; vellem quoad ortum ut Botanicus nullius pharmaci originem ignorare. Habui hoc anno ſequentia, quae nunc in Supplemento meo inſerui: Faba St. Ignatii, Cubeba, lignum Rhodium (non Geniſta, ut putarunt), Balſamum Peruvianum, Ipecacuanha fuſca, oleum ſ. butyrum Palmae, Gumme elaſtique ſ. Choutehou, lignum Ebenum, Santalum rubrum et plura alia, quae nunc non recordor. An ſatis pro his duobus annis? Feliciſſimus fui cura amicorum, qui magnas collectiones rariſſimarum plantarum mecum communicarunt.

Nunc poſtquam editum erit hoc ſupplementum, incipiam edendo *Syſtema Zoologicum*, forte etiam *Syſtema Vegetabile* conjunctim; poſt illud *Genera* et forte *Philoſophiam Botanicam*; *Species Plantarum* vix credo, quod attingam; nam mihi non eſt occaſio; debet illarum editor completiſſimam habere bibliothecam.

Scri-

Scribit Dnus *Grüno*, Te edidiſſe Librum: *Index Linnaeanus in Leonhardi Plukenetii opera botanica*; — non intelligo, quid hoc ſibi vult; deſidero vehementer, ut me informes. Fac aliquando, Vir Experientiſſime, ut ſciam, quaenam apud vos in botanicis prodeant; Tu in meditullio ſcientiarum vivis.

Gratulor certe mihi hanc occaſionem, quod amicitiam priſtinam renovare mihi contigerit. Perſuaſum Te eſſe voluerim, me nil tam cordate moliri, quam ut Tuam amicitiam habeam. Vale, et me Tuis annumera.

Dabam *Upſaliae*, 1779. d. 1. Novemb. Excuſes quaeſo hanc inordinatam epiſtolam, currente calamo ſcriptam. Fac ut mihi frequentius reſcribas.

EPISTOLAE LINNAEI
(PATRIS)
AD
ERNESTIVM CHRISTOPHOR. SCHVLZ
VIRO CLARISSIMO DNO. SCHVLZ,
S. pl. d.
CAR. VON LINNÉ.

Me magnopere Tibi deviſtum eſſe agnoſco, qui me voluiſti et literis et lapidibus beare curioſis. Optarem, me poſſe mutuis ſervire deſideratis Tuis.

Apud Te occurrere *Opalum* paederotam, ipſo Nonni (Nonnii) majorem, lubentius viderem, quam crederem, cum rara ſoleat magnis rebus ineſſe fides. Novi arte ex vitro factas gemmas, etiam opalos, qui minus cautos facile ſeducerent; certe ſi Tuus ſit genuinus, erit ſtupendi pretii theſaurus.

Pro lapide iſto viridi, rudi et polyaedro facto grates reddo maximas; video exinde affectum Tuum ſincerum in me. Occurrit hic ſaepe rejectus ad littora Algiriae. An ortus ſit e montibus ignivomis, nec ne, non dixero.

Ter vale, Vir Doctiſſime, et me Tuis ſinceris cultoribus annumera.

Upſaliae, 1771. Junii 24.

D. D.

D. D.

DECADES BINAE
THESIVM MEDICARVM,

QVAS

IVSSV MAX. VEN. SENATVS ACAD.

ET,

SVFFRAGIO AMPLISSIMAE FACVLTAT. MEDICAE IN REG. VPSAL. ATHENAEO,

PVBLICO BONORVM EXAMINI MODESTE SVBJICIVNT

AVCTOR

JOHAN. GOTSCHALK WALLERIVS

PHIL. ET MED. DOCTOR, EJVSDEMQ. FACVLTAT. ADIVNCTVS, AC REG. COLLEG. MED. MEMBR.

ET

RESPONDENS

JOHAN. A. DARELIVS

WESTRO-GOTHVS

IN AVDIT. CAROL. MAJ. AD DIEM 25. FEBR.

ANNI 1741.

HORIS ANTE MERIDIEM CONSVETIS

UPSALIAE IMPRESSAE.

Geuderus de Fermentis, *p.* 5.

In eo nunc vivimus ſaeculo, quo non adeo acriter pro certae alicuius ſectae aut ducis honore magis, quam pro ſancta veritate, pugnare conviciando et calumniando ſolent philoſophi; ſed pro una veritate maxime ſolliciti, plerique alteri alterorum inventa et cogitata placide modeſteque expendunt.

D. D.

I.

THESES PHYSIOLOGICO-ANATOMICAE.

1. **H***omo natura non eſt animal quadrupes*, et repugnat tam Anatomiae quam Phyſiologiae, *quaternos* homini, inſtar bruti, attribuere pedes.

Erectam homini competere figuram, non ex educatione et conſuetudine, ſed ex naturae et Dei inſtituto, ſatis demonſtrarunt *Gaſſendus* in Phyſ. S. III. L. 1. Cap. I. p. 194 et Lib. II. C. 5. p. 530 et *Georg Rollenhagen* in *Veracibus* Mendaciis, ſeu Wahrhaften Lügen, Cap. 16. ac *Thomas Brown*, Medicus Anglus, in *Pſeudodoxia Epidemica*, L. IV. Cap. I. Supervacaneum itaque arbitror, ea omnia prolixe adducere momenta, quae maximam homines inter ac animalia quadrupeda, indicant differentiam, ſatisque demonſtrant, proportionatam membrorum ſupra baſin, ſeu bina, non quaterna fulcra, homini a Deo conceſſam eſſe prominentiam. Deſumuntur differentiae iſtae a *Capite* hominis rotundo; prominentia *Naſi*, immediatam oris ad alimenta et potulenta applicationem prohibentis; Collo hominis brevioři; *Pectore* ejusdem fere circulari, in brutis magis profundo; abſentia Clavicularum, proceſſuum acromiorum homoplatarum, Coraicoidiumque in brutis, aliisque circumſtantiis, de quibus ex profeſſo egerunt Joh. Maur. *Hoffmann*, in Programm. VI et VII, ejusdem *Ideae Machinae humanae* annexis et Anton. Philip. *Queitſchius* in Diſſertatione,

de praecipuis ductum thoracicum inveſtigandi modis, in *Select. Med. Francof.* V. II. p. 162. §. 8. Sunt vero ex quadrupedibus quaedam animalia, *Simias*, *Satyros*, aliasque intelligo congeneres beſtias, quae hominis figurae et compoſitioni proxima, poſterioribus etiam eriguntur cruribus, adeoque dubiam facere videntur noſtram propoſitionem, quum ob ſimilitudinem cum homine nominatam, aequaliter natura bipedes eſſent.

Sed quamvis non repugnet noſtrae aſſertioni, ſi ſimiae iſtae natura eſſent bipedes, paucis tamen demonſtrare liceat, nec Simias nec Satyros natura magis bipedes quam quadrupedes eſſe, et majori jure ad quadrupeda referri debere animalia; idque.

1. Quia Satyri et ſimiae atque congeneres beſtiae *pilis craſſis aſperisque praeditae* et obſitae ſunt, adeoque primario gaudent charactere quadrupedum, licet faciem, hominis inſtar, nudam habeant.

2. Quia congeneres beſtiae magis magisque quadrupedum figurae approximantur, et *longiori cauda* quam *Sphinx*, *Cercopithecus* et *Satyrus* poſſident, et *facie piloſa*, magis bruto, quam homini, ſimili, in Cynocephalo et Cercopitheco.

3. Quia velocius et felicius quaternis quam binis moventur pedibus, licet nec ſtare, nec currere nec ſedere bene poſſint.

4. Quia *naſu* gaudent maxime depreſſo, *facie* difformi rugoſa, ac *dentibus*, in plurimis ſaltem ſpeciebus ab humanis diverſis.

5. Carent et beneficio genuflexionis, et carne circa iſchia ac clunibus, carent et concavitate crurum poſteriorum, quae omnia homini bipedi ſtanti vel ſedenti competunt et neceſſaria ſunt.

6. Prae-

6. Praedita vero ſunt haec animalia mobilitate quadam plantae ac digitorum pedis, quo beneficio convexitati arborum plantam pedis apte accommodare poſſunt. Conf. *Galen* de Uſu Part. L. I. C. 33. *Baſilii* Anatom. Animi P. I. C. 33. *Koenigii* Regn. Animal. p. 123. *Cypriani* Hiſt. Anim. Franzii P. I. C. 24. etc.

Interea tamen non inepte vocantur haec animalia *Anthropomorpha*, quae juxta *Ariſtotelem* L. 2. Hiſt. C. 13. §. 83. inter hominem et quadrupeda mediae ſunt beſtiae atque utrique communes. Quod vero dicit *Exper. Regiae Claſſis Medicus, Doctor Carol. Linnaeus in Syſt. Nat. edit.* 2. p. 33. 34. „*hominem eſſe animal quadrupes Antropomorphon*„ h. e. hominem eſſe animal corpore piloſo, quatuor pedibus, homini ſimile, ſeu dentibus primoribus quatuor aut nullis, *hoc veritati repugnat* et characterem humani corporis genericum nunquam oſtendit, ut ſatis, partim ex jam dictis, partim per ſe, abſque ulteriore demonſtratione patet. Non mirum itaque, Collectores *Actor Erudit. Lipſ.* Anno 1737. p. 70. adeo jucunde luſiſſe cum claſſificatione *Linnaeana*. Verba eorum haec ſunt.

„Homini, quem quadrupedibus, corpore hirſuto, fe-
„mella vivipara et lactifera dentibus primoribus qua-
„tuor accenſet, ſocios dat ſimias, a quibus Tardigra-
„dus, ita dictus, ſolo digitorum numero, (nam duo
„vel tres in utroque pede ipſi ſunt) utrinque diverſi.
„Ex feris dentes primores ſex obtinent, ex quibus ur-
„ſus Anthropomorphi generi vicinior habitus fuit,
„quum talo inſiſtat pollice extus poſito. Reliquae ſin-
„gulari ſigno a mammarum numero, digitorum condi-
„tione, unguium habitu, caudae dimenſione deſignan-
„tur. Dentibus exſertis, animalia duabus mammis
„inquinalibus inſtructa ſunt quaedam, quaedam decem,
„ut ſus, in qua claſſe equus, hippopotamus, elephas,
„ungulis omnes diſcrepant etc.„

2. Ter-

2. *Terrea, Lapidea, ac mineralia corpora, quae ſimplicem a blandis liquoribus gaſtricis et inteſtinalibus ſolutionem reſpuunt, non poſſunt vaſa intrare lactea et multo minus heterogeneis ſuis particulis maſſam inquinare ſanguineam.*

Ut haec noſtra aſſertio magis perſpicua reddatur, neceſſe eſt inprimis indigitemus, quid per corpora in initio theſeos nominato intelligamus. Totum regnum foſſile — quod innovato nomine, *ſed male*, *Lapideum*, neſcio cur ni *Terreum*, vel cum Dioſcoride et Caeſalpino *Metallicum?* vocaverit *Linnaeus* in Syſtem. Natur. — in ſex dividimus claſſes: Terras, Lapides, Salia, Bitumina, Semimetalla, Metalla, quas breviter definivimus in Diſput. *de Hiſtoriae Naturalis Uſu medico*, pag. 10. §. X. Dividit *Linnaeus* in Syſt. Nat. P. I. Regnum ſuum Lapideum in *tres* claſſes, *Petras*, *Mineras* et *Foſſilia*, longe diverſas a tribus *Galeni*, *Alberti Magni* et *Becckeri* claſſibus. Cauſſae vero, quae nos moverunt, ſuſceptam approbatam et ſufficientem retinere claſſificationem, ac a *Linnaeana*, *novitatis ſtudio magis*, *quam rei veritate excogitata*, diſcedere, ſunt, quod claſſificatio haec poſterior partim inſufficiens ſit, partim contradictiones quasdam evidentes involvere videatur. Sic, dari metalla pura nativa, ſalia pura concreta, bitumina et ſulphura absque petra et lapide ſimplici, repugnat minerae definitioni *Linnaeanae*, qua *Mineras* dicit *eſſe lapides compoſitos*; *conſtantes petra heterogeneis impraegnata*, *Syſtem. Nat.* p. 1, ubique tamen in Syſtem. Nat. citat. poſtea agnoſcit et agnoſcere debet, dari ejusmodi pura foſſilia et absque petra et absque heterogeneis. Praeterea cui ignotum, dari terras et metallo et ſemimetallo et ſale et ſulphure impraegnatas? quod et *Linnaeus* approbat Syſt. Nat. p. 9.

Hae autem minerae terreſtres non ſub definitione minerae ac ipſa claſſificatione earundem *Linnaeana*, nec ſub mercurialibus comprehenduntur, quaſi e. gr. minera ferri

arena-

arenacea aeque ac minera martis paludoſa, non eſſent certo caloris gradu fluida, regulo convexo. Cur terra nitroſa, ſecundum claſſificationem *Linnaei* numeretur inter ſalia, non vero terra bituminoſa inter bitumina; nec arena ferraria inter mineras martis? Cur ea, quae omnimode et eſſentialiter conveniunt, ab invicem claſſe, ordine et genere diſtinguantur? Qualis eſt ergo definitio et quale genus, quod non competere et attribui poteſt ſpeciei, ſub genere re vera comprehenſae? Recte et innuit *Linnaeus*, arenam eſſe lapidem comminutum l. c. p. 9; eſt ergo arena juxta definitionem *petrae* p. 1. *particulis ſimilaribus*; juxta definitionem vero foſſilium l. c. quorum ſub genere arenam comprehendit p. 9. *particulis diſſimilaribus* compoſita. Ut reticeam, *quam inauditum ſit*, ob ſolam *magnitudinis* differentiam eiusdem generis corpora, ad diverſam claſſem, ordinem et genus diverſum referre. Nonne Quartzum pulveriſatum eſt et manet Quartzum, quemadmodum plumbum granulatum eſt et manet plumbum? Denique, omnem petram, Quartzo aliisque forte exceptis, a terris originem ducere aſſerit *Linnaeus* Syſt. Nat. p. 69, eandemque tamen petram, particulis ſimilaribus, terram vero ad lapides aggregatos relatam, particulis diſſimilaribus mixtis, compoſitas contendit l. c. p. Quomodo vero ex aggregato fieri poſſit ſimplex, et ex particulis diſſimilaribus, ſola earundem diſſimiliarium particularum facta ad invicem appoſitione externa, l. c. p. 69. §. 2. fieri poſſint ſimilares, *vix percipi poteſt, ne dicam contradictorium eſſe.*

Errat et in eo Linnaeus, quod dicat, *ſaxa in principio non fuiſſe creata*, l. c. p. 69. §. 5. Fluminum enim curſus, fontium origines, ſtagnationes aquarum nive vel pluvia decidentium in aequabili terra, ad coerctiones aquarum intra ſuos terminos, pleno ore, una cum *Davide* in Pſalm. CIV. 5. 6. 7. 8. 9. 10. contrarium demonſtrant. *Satis imbecillum* pro ſua hac aſſertione demonſtranda affert *argumentum*, a partibus conſtituentibus deſumtum; dicit l. c.

„ſi

„ſi enim particulae eorum conſtitutivae probe examinentur, arenae proprietates, in locis adjacentibus vel ſubjectis obviae, monſtrant.„ Sed forte non obſervavit *Linnaeus*, nos aequali jure, forte et majori, immo ipſius conſenſu p. 9. dicere, arenam iſtam coadjacentem indicare ſaxum, in diluvio vel aere comminutum, non vero ſaxum indicare ſui compoſitionem ab arena coadjacente.

Sed ne longius extra metam vagemur, accingamus ergo jam nos propius ad ea evolvenda, quae noſtram feriunt propoſitionem. Secundum ſententiam *Linnaei* in Syſt. Nat. p. 5. eſſent per legitimam conſequentiam, lapides; *ſuillus*, *ſpathum*, *chryſtalli pretioſi* ac ipſe *adamas*, ſalium modó in aqua ſolubiles et ſapidi; quum, ut genera inferiora, ad ſalia in aqua ſolubilia et ſapida, ut genus ſuperius ſint relati, immo, ut verae ſpecies ſalium conſiderati. Exiſtimavit forte *Linnaeus*, ob figuram polyedram communem l. c. p. 69. §. 8. lapides nominatos et ſalia ſub eodem genere ſuperiori comprehendi poſſe; ſed non obſervavit, ſalia tum aliter definiri atque conſtantem, certam et genericam ſalium notam, contra regulas licet logicas, e notarum tamen numero, excludi debuiſſe; ut reticeam, ſub hoc polyedrico charactere, aequali jure etiam comprehendi Polyedros lapides, Pyritaceos, ollares, Corneos, Quartzoſos, adeoque male a *Linnaeo* eosdem excluſos fuiſſe ab ordine et genere ſalium. *Sic regularum Logicarum inmemores, facile decipimur.* Quod attinet vero lapides, a *Linnaeo* inter ſalia numeratos, abſit, ut magis aliis lapidibus heterogenea inquinati ſint materia, potius ut in ſe et ſua natura omni Quartzo, omni marmore et calcareo lapide puriores et ſimpliciores; — quas tamen proprietates nobilioribus lapidibus adjudicavit *Linnaeus*, eosdem inter mineras ſuas compoſitas heterogeneis inquinatas connumerans; cf. l. c. p. I et V. — Sic non aqua nec ſimplici nec compoſita, ne Stygia quidem unquam ſolvuntur, nec alium niſi gravitatis ſenſum linguae impoſita producunt. Ex adverſo, *Tartarum*, qui ad Salia pertinet, retulit *Linnaeus*

naeus in Syſt. Nat. p. 10 ad concreta terrea, a particulis terreſtribus coalita. Nemini autem ignotum, Tartarum et aqua ſolvi et ſapidum eſſe et chryſtallizari, ac non magis petroſis ac mineralicis conſtare particulis, quam ipſum nitrum. Nec eſt aliqua convenientia *fermenti* cum concretis terreis.

Male et Salia *Syſt. Nat. Auctor* Ammonicalia ac Borracina ex regno excludit foſſili et e catalogo Salium conſignato, perhibens in Syſt. Nat. p. 70 §. 14. haec ipſa ſolum eſſe artificialia; quum tamen ſatis ab aliis demonſtratum, eodem, ſi non majori jure ac nitrum, haec ipſa ad foſſilia referri debere. Sic diſtinctione facta inter lapides et ſalia, bitumina et terras etc. facile propoſitionis noſtrae veritatem demonſtrare poſſumus, id in anteceſſum obſervantes, nullam terram, nec cretam nec argillam, nec bolos, nec concreta animalia, conchas, lapides cancrorum, bezoar etc., multo minus lapides ac metalla vitriolificationi naturali inidonea, aqua vel alio mitiori liquido ſolvi, niſi prius ſpiritu acido, corporum horum cohaerentia fuerit minuta. Conf. *Helmont.* Opera, L. II. p. 104. Tr. de Febribus; *Muſchenbroek* Elem. Phyſ. p. 158, et *Boerhaavii* Chemia T. I. p. 489 et 612.

Quod vero haec corpora non poſſunt in vaſa lactea et fluidorum corporis humani oceanum decurrere, ſequentibus evincitur rationibus:

1. Nunquam in chylo vel in ſanguine, in quibus tamen et globulos farinaceos ac cubicas ſalinas particulas obſervavit *Leuwenhoeck* (conf. *Halleri* Praelect. Boerhaav. V. I. p. 374. n. 4. p. 271. n. 22.) particulae terreae ſunt adhuc detectae; ſumma et chyli tenuitas, aquoſitas, limpiditas ac fere pelluciditas indicant, et nihil terreni non ſoluti heic adeſſe; conf. *Bergeri* Phyſiolog. ſeu de Nat. Humana, p. 147.; nec in urina, alia quam ſimplex et elementaris terra (conf. *Boerhaav.* Inſtitutt. §. 379) optimo microſcopio armatis comparuit. Ex adverſo autem, in inteſtinis coacervata terre-

terrea abſorbentia obſervarunt Medici, conf. Tralles Exam. Rigoroſ. p. 14. et *Alberti* Diſſert. de Atrophia §. 10; conf. *Halleri* Praelect. Vol. I. p. 315. n. 8. ac per vomitum rejecta, *Nenter* Fund. Medic. T. 2. p. 728, vel per alvum excreta, Hiſtor. Morb. Vratisl. A. 1702. p. 94. conf. *Ettmüller* de uſu et abuſu Praecip. Cap. II. §. 24. *Tralles* l. c.

2. Impoſſibilis eſt et ſolutio corporum duriorum et terreſtrium in officina chymi- et chyli- ficationis; nam ut corpora haec ſolvantur, requiritur aut conveniens menſtruum, quod non aliud quam acidum, plus minus pro natura corporum fortius eſſe poteſt; aut major vis, qua haec corpora ſunt in ſoliditatem compacta, debent enim fieri fluida. Sed neutrum in primis viis in ſtatu ſaltem ſano adeſſe, demonſtrant et natura liquorum gaſtricorum, inteſtinalium ac Pancreatis mitior, et oſſeae fibrae ac terreſtres particulae perennes ac obviae in excrementis canum, avium aliorumque animalium, nec non ipſae mollioris et minoris connexionis fibrae in gramine et ſtramine, quae in excrementis boum et equorum tota die obſervantur. Conf. *Haller* l. c. Vol. I. p. 266. n. 6. p. 268.

3. Orificia inſuper vaſorum lacteorum tantae parvitatis, ut oculos etiam armatos effugiant, ſatis et indicare et demonſtrare videntur, nihil terreni non ſoluti eadem intrare poſſe; quamvis non negare auſim, eadem orificia in corporibus vivis ſub moto pe-riſtaltico paulisper dilatari. Conf. *Haller* l. c. Vol. I. p. 29. n. 9. et p. 396. n. 3.; orificia tamen vaſorum lymphaticorum, quorum forte officio funguntur juxta mentem *Heiſteri*, *Musgravii* et aliorum —. conf. *Haller* l. c. p. 309 ac Celeberr. et Exper. Profeſſ. et Arch. *Roſén Anatomia* p. 323. n. 2. non ſuperare exiſtimaverim.

4. Inſuper et figura particularum chyli ut et orificiorum lacteorum vaſorum globoſa indicat, non alia intrare poſſe, quam quae eandem aſſumſerunt figuram et fluida ſunt, ac probabiliter, quorum globulorum diameter minor eſt diametro

metro globuli ſanguinis, nimirum globulo lymphae aequalis. Conf. Celeberr. et Exper. Archiat. et Prof. *Roſen* Anat. p. 29. 30. 31. adeoque quum globulus ſanguinis aequet $\frac{1}{100}$ arenulae (*Haller*, l. c. p. 3.) erit globulus chyli $\frac{1}{36}$ minor, aequalis $\frac{1}{3600}$ arenulae minimae. Hinc non decurrit chylus e vaſis amplioribus in anguſtiora pro diviſione globulorum, ſed ex anguſtioribus in ampliora pro eorundem mixtione et coadunatione. Concludimus hinc, ex minerali regno non alia corpora vaſa lactea intrare poſſe, quam quae aut prius acido ſoluta fuere, aut acidum ſolvens invenerint in primis viis, quod tamen niſi fortius fuerit, quale nunquam reperiri poteſt, plurimis corporibus mineralibus non ſufficit diſſolvendis. Simul tamen id obſervandum, corpora terreſtria ſoluta ſuo menſtruo, non jam magis eſſe terrea foſſilia, nec agere ut terrea in maſſa ſanguinea, ſed ut in ſua principia conſtitutiva diſſoluta.

An ergo aqua ſolvere poteſt argillam, quemadmodum exiſtimat *Linnaeus* in Diſput. de *Febrium intermittent. cauſa*, p. 12. §. 35. p. 13. §. 44. p. 15. §. 54. etc.? An ſimul et *cotem* lapidem ſolvere valet aqua, ut dicit *Idem Auctor* l. c. p. 12. §. 35? An et aqua cotem ſolvens, vaſa intrare poteſt lactea, ac ſedimentum cotaceum in pulmonibus deponere et phtiſin producere, ut in Diſput. nomin. dicit l. c.? Nonne potius phtiſis, ſi in fodina Orſenſium Dalecarlica frequens, ſecundum obſervationem *Linnaei*, potius a pulvere cotaceo per aerem diſperſo, reſpiratione hauſto, derivanda? ex dictis facile dijudicari poteſt.

II.

THESES PATHOLOGICAE.

3. *Febres intermittentes, ut rariſſime vel vix alibi, ſic et nullibi Succiae ſunt adhuc obſervatae* E n d e m i a e, *plerumque vero* E p i d e m i c a e, *ſimul* S p o r a d i c a e.

Morbi *Endemii* a Medicis illi vocantur, qui certo in loco univerſum populum afficiunt, atque in omnes cujuscunque ſexus, aetatis et conditionis homines deſaeviunt. *Epidemici* morbi ſunt, qui certis tantum temporibus plures in uno loco invadunt; *Sporadici* vero, qui paucos, idque ſeparatim vel ſparſim alios inter morbos apprehendunt. *Cauſſae* ergo *Endemiorum* morborum perpetuo ſaltem diuturno tempore et univerſaliter agunt, adeoque aut ab äere vel ſitu loci vel victu conſueto vel aquis derivandae; *Epidemicorum* vero cauſſae omnibus quidem communes, non autem continuae, ſed adventitiae ſunt, atque dependent a qualitate äeris incognita, vel a ſpiramentis et effluviis communicatis, rariusque a victu et vitae genere, quum vix divites et pauperes, quorum neutri ab Epidemico ſunt liberi morbo, eodem utantur cibo, niſi forte in bello et in caſtris, vel univerſaliter inquinato frumento. Ad epidemicos itaque morbos *Pandemios* etiam refero. Sporadici rurſus morbi ſingulares agnoſcunt cauſſas a pravae vitae et victus ratione uniuscuiuscunque deducendas. Quod Febres intermittentes locis uliginoſis ac depreſſis familiares ac gentilitiae ſint, innuere videtur Fr. *Hoffmann* in Med. Syſt. Tom. IV. p. 1. ſ. 1. Cap. 1. §. XI p. m. 14. Quod vero alicubi *Sueciae*, vel ſpecialiter *Uplandiae* nominatae febres ſint continuae et univerſales, h. e. endemicae, prout *Car. Linnaeo* in Diſput. *de Cauſſis Febrium intermittent. dicere placuit*, *hoc obſervationibus et veritati* non congruit. Verba haec ſunt; §. 2. „In Uplandia nullus morbus magis eſt „endemius, et ibi videtur imprimis proprias ſedes fixiſſe; „porro §. 14. Certo enim febrim exſpectet, qui in Uplan„dia veſtes hybernas ante tempus et priusquam frigus ceſſa„verat abjſcit, qui male veſtitus vento vernali ſe exponit, „antequam ſolis calefactus radiis; quique ut Studioſi Upſalien„ſes poſt ſudores aërem frigidiorem admittunt. Denique §. 15. „Studioſi Upſalienſes, quam primum nix ſoluta fuerit, exe„unt in campum proximum et luſu pilae motum corporis „nimium excitant, mox veſtes deponunt, quidam frigida

„aqua,

„aqua, quidam lacte in proxima caſa emto, ſe reficere ſtu-
„dent; hi omnes inter dies pauciſſimos febri intermittente
„corripiuntur.„

Ne autem *ab hyperbolicis hisce obſervationibus Linnaeanis* a Camoenis Upſalienſibus deterreantur vel inquilini vel exteri poſtulat rei veritas et dignitas, ut breviter ſiſtam catalogum morborum epidemicorum ac febrium interm. Upſaliae graſſantium, quem gratioſe Celeberr. et Exper. Archiater et Profeſſor *Roſén* mecum communicavit ſequentem.

1731. Febris intermittens epidemica, contagioſa quaſi, incipiente aeſtate ceſſavit.

1732. Purpura rubra et alba in iisdem ſimul ſubjectis, duravit per menſem.

1733. 34. 35. 36. Nullus morbus epidemicus.

1737 et 38. Variolae benignae. Dyſſenteria ultra X non invaſit anno 1738.

1739. Febris Petechialis vera, usque ad aeſtatem, rediit menſe Decembri et duravit per ſex ſeptimanas.

1740. Morbilli, Menſibus Mart. et Aprilis.

1741. Febris Scarlatina, menſe Januar.

Quartana, Stockholmiae aliisque locis adeo funeſta praeter tres quod ſciam, intra moenia noſtra per decennium hoc afflixit.

4. *Certam et demonſtrativam Febrium intermittentium cauſſam proximam nondum allegare poſſunt medici; eandem vero non conſiſtere in ſtagnatione particularum argillacearum in ultimis vaſis arterioſis, nec cauſſam remotam ab aſſumtione et potu aquae argillaceae dependere, facile demonſtrari poteſt.*

Cauſſa morbi *proxima* dicitur, quae totum morbum immediate conſtituit, cuius praeſentia ponit et continuat morbum. Haec ut maxime abſconditam in plurimis mor-

bis, ſic certam ex affectu cognoſcere, fruſtra hucusque adlaborarunt Medici. Adeo enim multi exiſtunt caſus poſſibiles diverſae cauſſae ejusdem tamen fere effectus, aequaliter ac diverſorum effectuum, ab aequali cauſſa, pro diverſitate ſubjectorum, aliarumque circumſtantiarum. Fecit tamen induſtria recentiorum Medicorum circa continuas obſervationes morborum, fluidorum corporis humani examina, demortuorumque diſſectiones occupata, ut maxime probabiles jam allegare poſſint cauſſas proximas, ac in multis morbis certas, una cum certo operandi modo. Sic *febrium* intermittentium cauſſam proximam jure ponunt Medici, vel in *lentore humorum capillaria vaſa infarciente*, unde ſpatium, fluidis ideo et ſanguini corporis humani decurrendum minuitur, ſimul et vaſorum numerus; quare et velociori motu et majori quantitate per venam cavam in cor ſanguinis refluere, neceſſe habet; vel *in materia quadam irritante et ſtimulante*, aut ab extrinſecis, aëre nempe communicata, aut intrinſece generata et producta, hinc enim liquidum nervoſum ad velociorem in muſculos et ſubſtantiam tam cordis quam organorum reſpirantium influxum excitatur, quare et ſanguinis motus acceleratur; vel *ab utraque hac nominata cauſſa conjuncta*, nimirum tam ab acrimonia ſtimulante, quam a lentore et obſtructione, motui ſanguinis reſiſtente. Ab hac capillariorum vaſorum nominata obſtructione ſimul et ab obſervata raritate ac abſentia febrium intermittentium in Borealibus Sueciae plagis, una cum raritate et abſentia argillae, utriusque vero frequentia ſimultanea in Auſtralibus Sueciae regionibus, praecipue Uplandia, concludi poſſe exiſtimat *Linnaeus* in citat. Diſput. aquae argillaceae vel argillae obſtructionem in capillaribus vaſis eſſe cauſſam proximam febrium intermittentium. Argumentatur enim l. c. §. 34. etc. ſequenti modo:

„Motu et quiete, ſomno et vigiliis, excretis et retentis (conf. Exper. Doct. Olav. *Kahlmeter* Diſput. de communi ad Septentrionem per aeſtatem degentium malo, alvo adſtricto,

ſtricto, — unde conſtat incolas Sueciae auſtrales et ſeptentrionales, maxime in excretis et retentis differre) animique paſſionibus omnino conveniunt inter ſe incolae Sueciae auſtrales et ſeptentrionales, aër et coelum ſe habet, mutatur, turbaturque aeque fere eadem ratione (ſi non alia reperiatur aëris differentia, tamen in calore per aeſtatem et in frigore per hyemem maxima obſervatur, inter auſtrales et ſeptentrionales Sueciae provincias) utrobique cibus et potus ſimiliter (Lappones tamen nec vegetabili ne pane quidem nec ſale nec alio potu quam aqua uti, alibi ipſe dixit *Linnaeus*, in *Flora Lapponica*, §. 80. p. 51 et §. 342 p. 269. 1. conf. et Exper. Direct. Claſſ. Reg. Med. *Fiellſtröm* Diſput. de *Medicina Lapponum* §. 4, quae omnia uſitatiſſima ſunt in auſtralibus provinciis, aqua excepta, quam raro et non niſi urgente neceſſitate ruſtici auſtrales bibunt ac Uplandici.) Sed aqua pro varia cruſta terrae variat. In meridionali Sueciae plaga eſt abundans argilla, adſunt et febres intermittentes, §. 18. l. c. *Ergo ab argillacearum particularum in ultimis vaſis arterioſis obſtructione Febris intermittens*, §. 14. l. c.

Hanc Febrium intermittentium cauſſam proximam genuinam non eſſe, ſequentibus demonſtratur rationibus:

1. Dantur in Suecia tractus terrae, ubi copioſiſſima argilla, rariores tamen ſunt febres intermittentes, ut in *Weſtro-Gothia* circa urbem *Skaram*. Num ergo Gothia occidentalis viritim hoc morbo laborat, ut dicit *Linnaeus* in Diſput. citat. §. 3. p. 6?

2. Dantur et tractus terrae, ubi parcior argilla, frequentiores tamen febres intermittentes, ut in *Oſtro-Gothia*, praecipue ad littora maris. *Errat Linnaeus*, dicens, *Sudermanniam*, *Gothiam Orientalem* cum *Weſtmannia* viritim hoc morbo laborare, l. c. §. 3. *Errat* et dicens, febres intermittentes *Helſingiae* eſſe rariſſimas §. 8, *Angermanniae* adhuc rariores, ibidem-

que eſſe portenti inſtar, §. 9, ſimiliter, et dicens, *Helſingiae* non eſſe multum argillae §. 41. p. 13. ac in *Angermannia* parum §. 42.

3. Si ab argillacea aqua dependerent febres intermittentes, inevitabiliter tum omnes, ne unico excepto, qui nonniſi argillaceam aquam habere poſſunt, morbo iſto affligerentur, idque continue, ſola accedente prohibita tranſſpiratione, quod tamen obſervationibus nequaquam congruit. Conf. §. 3.

4. Argillaceae particulae non intrant vaſa lactea, §. 2, nunquam ergo obſtruere poſſunt vaſa capillaria, ad quae non perveniunt.

5. Eadem argumentandi ratione, qua uſus eſt *Linnaeus*, ſuperius allata, dicerem, *Variolarum* et *Morbillorum* cauſſam pooximam ab aquae argillaceae obſtructione in capillaribus vaſis dependere. Sunt enim Variolae et Morbilli Lapponibus magis, febribus intermittentibus, ignoti. Vid. *Fiellſtröm* Diſput. de Medic. Lapponum.

6. Tandem et a cauſſis remotis facile judicari poteſt de cauſſa morbi proxima. Cauſſa enim remota, vocatur, quae corpus ita mutat, ut aptum ſit, ſuſcipere morbum, ſi adhuc alia acceſſerit, *Boerhaav.* Inſtitutt. §. 741. Sic Medici febrium intermittentium cauſſas allegant remotas, quae acrimoniae ſtimulanti generandae, vel ab äere communicatae, fovendae et retinendae, quae et viſcidis ac lentioribus humoribus producendis idoneae ſunt: quales ſunt: *cibus* inordinatus vel crudus, ingluvie aut nauſea aſſumtus, praecipue qui viſcidus ac ſolutioni in ventriculo aegre auſcultat — F. *Rivini* Diſput. de Febribus intermittent., p. m. 793. §. 26 et 27. *Bonet* in Sepulchr. T. II. L. IV. S. I. Obſ. XXVI. p. 1425. *Fr. Hoffmann* Med. S. T. IV. p. 1. S. 1. cap. 1. Obſerv. V. etc.; *abuſus* acidorum

rum et ſpirituoſorum, *Bonetus* l. c. Roe. *Lentilius* p. III. p. 185 et 190. *Hoffmann* l. c. etc.; — *animi moerores* continui aeque ac iratus animus, *Hoffmann* l. c. C. I. Obſ. III. Obſ. IIX et Cap. II. Obſ. IV. et IIX. *Rivinus* l. c. §. 38 etc.; — *motus deficiens*, vita ſedentaria et otioſa, *Hoffmann* l. c. C. II. Obſ. III. etc.; — *refrigerationes abdominis* poſt ſumtum cibum; conf. ubique *Hoffmann* l. c.; — *Scabies* retropulſa vel alia materia *Dolaeus* Encyclopaed. Med. L. IV. C. VII. §. II. p. m. 140.; — denique et *epidemica* äeris conſtitutio, conf. Hoffmann, l. c. Hiſtor. Vratislavienſ. etc.

Cur ergo has evidentes tot celebrium Medicorum obſervationes falſas vel ſaltem dubias eſſe, nobis cum *Linnaeo* in cit. Diſput. *imaginemur*, *ſolum pro adſtruenda falſa* hypotheſi? Exiſtimat *Linnaeus* l. c. *unico ictu ſe conculcaſſe ac deſtruxiſſe omnes nominatas cauſſas*, et quidem ſequenti argumento: „In Norrlandia vel alibi adſunt cauſſae remotae omnes febrium intermittentium; ignota tamen ibi eſt febris nominata; ergo febres intermittentes a cauſſis iſtis remotis derivari non poſſunt.„ conf. Diſputat. citat. §. 22 et ſeq. Sed non ſatis mirari poſſum, *qua commotus ratione, tam imbecilli, putatitio ac erroneo argumento ſe omni Medicorum cohorti opponere auſus fuerit.* Norlandia, ſi Lapponiam, ubi alius victus et alia vita, excipiamus, non libera eſt et ſecura ab hoc morbo. Praeterea, ubi demonſtravit *Linnaeus*, easdem eſſe qualitates aëris imperceptibiles in Norrlandia, quas ab effectu obſervant Medici aliis in regionibus? Gratis ergo aſſumit, in Norrlandia cauſſas remotas a Medicis nominatas omnes adeſſe. Inſuper *Linnaeo* ignotum eſſe non potuit, cauſſas remotas nunquam agere ſolas, ſed requirere alias cauſſas accedentes et excitantes, quae vocantur *procatarcticae*, quae ſimul cum remotis praediſponentibus iunctae, morbum tandem producunt. *Nulla ergo eſt conſequentia in argumentatione Linnaeana.* Idem

eſt, ac ſi dicere vellem: quia cauſſae remotae febrium intermittentium allegatae non ſemper et ubique ſunt activae, nec ſolae per ſe activae eſſe poſſunt: ergo nullibi exiſtunt, ut cauſſae praediſponentes et remotae, vel morbum non producere valent, ſi acceſſerint aliae cauſſae excitantes, ſimul requiſitae.

5. *Calculi renum, veſicae urinariae ac felleae e particulis terreſtricis mineralibus non ſunt coaliti et concreti; nec Podagrae cauſſa ſolo Vino attribuenda.*

Tanta fere obſervatur differentia calculorum animalium et quoad locum natalem, et quoad modum generationis et quoad rudimenta ac elementa, quanta obſervatur in illis diſſidentis ingenii lapidibus, largiſſima penu tam in telluris gremio, quam in eius cortice obviis. Sic a pilorum, linctu deglutitorum, facta in primis viis vaccarum aliorumque pecorum conglobatione, ut et ex plantarum conglobatis fibris, in ſtomacho ac inteſtinis rupicaprarum oriuntur *Pilae Damarum* ſeu *Aegagropilae*, conf. *Halleri* Praelect. Vol. I. p. 100. Sic *Bezoardici* lapides, quos male *Linnaeus* calculos urinae brutorum eſſe dicit in Syſt. Nat. p. 10. n. 43. in ſtomacho ac in vicinia pylori vel nudi vel ſacculo incluſi generantur, a materia vel gummoſa vel reſinoſo-gummoſa vel alius generis aſſumta et ſucceſſive ad conſiſtentiam reſinae indurata et lamellatim aucta; conf. *Leſſer* Lithotheolog. p. 258. *Valent.* Muſ. T. I. *Boecleri* Cynoſ. Mat. Med. T. I. p. II. p. 35. Sic a coaleſcentia particularum terreſtrium oriuntur calculi in pulmonibus praecipue lapicidarum, a pulverulenta lapidoſa materia caedendo per aërem diſperſa ac reſpiratione in pulmone attracta et coacervata, et ſic porro. Calculos vero renum, veſicae ac cyſtidis a particulis terreſtribus mineralicis non eſſe concretos, probatur:

1. Diſtillatione, qua ex calculis veſicae nihil aliud obtineri poſſe evincitur, quam quod animalibus proprium et in urina continetur, nempe ſpiritus et ſal volatile,

oleum

oleum tenuius & craſſius, et terrae elementaris praeterpropter $\frac{1}{10}$; conf. *Blanckard* Chem. Oper. T. I. p. 114. *Boerhaav.* Chem. T. I. p. 613. Idem et de calculis cyſtidis valet, quorum natura bilis naturae proxima.

2. Experimentis et aliis conſtat, calculos cyſtidis totos igne deflagrare, absque reſiduo, — conf. Morgagn. Adverſ. Anat. III. p. 59. 60. *Halleri* Praelect. p. 364. n. 29. — immo et aquis innatare. De calculo veſicae afferam *Fr. Hoffmanni* verba in Obſ. Phyſ. Chem. p. 211. „„Tertio, illud quoque clare atque evidenter deducendum ex hisce experimentis videtur, humanos calculos, non uti fert opinio vulgaris, ex terra lapidoſa, fixa et calcarea eſſe coalitos, quia nempe tota ſubſtantia calculi igni impoſita avolat et in fumum volatilem ſalinum, qualis in animantibus eorumque partibus datur, reſolvitur, id quod omnibus lapidoſis fixis et calcareis terreis negatum eſt.„

3. Quia terrea mineralia non ingrediuntur vaſa ſanguifera, §. 2.

4. Quia ſola quiete, ex materia calculoſa, in quocunque lotio reperiunda, efformatur calculus. Ex dictis itaque liquidum eſt, nequaquam calculos hoſce vel Aegagropilas vel Bezoardicos vel alios animales, referri poſſe ad concreta terreſtria, quemadmodum et a mixta terra foſſili eosdem non eſſe concretos; contrarium licet ſibi perſuaſum habuiſſe videatur *Linnaeus* in Syſt. Nat. p. 10. n. 43. conf. p. 69. §. 4. An ergo *calculi* ad *petrificata* referendi? Definitio *Petrificatorum*, quam tradit *Linnaeus* Syſt. Nat. p. 11. „quod ſint foſſilia, quae ſimulacrum vegetabilis vel animalis impreſſum oſtendunt„ non petrificatis ſed figuratis competit lapidibus, toto coelo diſtinctis. Nunquam e. gr. marmor Florentinum vel lapis Dendriformis vocari poſſunt vel debent petrificata. Petrificatum eſt,

proprie et accurate loquendo, lapis, indicans organiſmum vegetabilis ſive animalis, naturalis, aut arte figurati, praeexiſtentem et ſtructuram internam; ſeu, eſt lapis, ſymmetria partium ſtructuram corporis vere organici indicans. Quae definitio, quum nec calculis competat, ideo optime ad peculiarem referuntur claſſem.

Podagram quod attinet, de ea ita dicit *Linnaeus in Flora Lapponica*, p. 157. §. 200. „An podagra a ſolo vini potu? Sic ſuadent nationes podagricae, quae pro potu quotidiano utuntur vino. Sic ruſtici noſtri podagra haud infeſtantur, qui nunquam vinum, ſed cereviſiam ſuam hauriunt; ſic Lappones, ſic divites noſtri podagrici, qui potu vini utuntur etc.„ Cauſſae vero diſſuadentes ſunt ſequentes et quidem:

1. Quia plurimis in locis et a multis vina aſſumuntur absque metu podagrae. Vid. *Hoffmann* Med. R. S. Vol. IV. p. 1. S. 11. Cap. XI. §. XX. Hinc proverbio recte dicitur: *Vinum potans, podagra laborabis, et vinum non potans, laborabis podagra.*

2. Dicit *Werlhof* in Caut. p. 31. not. ſe noviſſe hydropotam, ſed tabaci abuſui deditum, podagra ſummopere excruciatum.

3. Aeque frequenter a nimia Venere ac a Baccho originem habet; conf. *Boerhaav.* Praxis *Hoffmann*, l. c.

4. *Figuli* et *venatores*, qui vinum non viderunt, hoc morbo cruciantur, et nec ruſtici nec Lappones, (conf. *Fiellſtröm* Diſput. de Med. Lapponum, §. 4.) ab arthriticis ſunt immunes doloribus, forte nec podagricis, ſed raro ſollicitant Medicos.

5. Omnia, quae vel ad lentorem, ſpiritibus animalibus inducendum, vel ad acrimoniam quandam in iis generandam, vel ad debilitatem aut rigiditatem quandam,

dam, generi nervoſo inferendam apta ſunt, illa et idonea producendae Podagrae. Diſputari ſolet inter Medicos; an acrimonia in podagra praeſens ſit acida an alkalina? Tachenius, ſpiritu ſulphuris acido, quo ut prophylactico contra peſtem feliciter uſus, factus eſt arthriticus. Cajetanus *Taccoius* in Comment. Acad. Bonon. p. 148. variis curioſis experimentis demonſtravit, mucilaginem articulorum coagulari atque acidis, ſpiritu nitri et vitrioli, ac *alkalinis*, ſpiritu ſalis Amm. ac oleo Tartari p. d., atque materiam podagricam interdum cum lapidibus cancrorum efferveſcere ac Syrupum Viol. tingere rubro colore, interdum in aliis ſubjectis cum lap. cancr. non efferveſcere atque ſyrupum Viol. tingere viridi colore. Hinc et vinum aliis prodeſſe, cum Bullonio et aliis obſervavit, aliis nocere. Eſt ergo vinum non ſola cauſſa, ſed interdum Medicina Podagrae. Sunt et nota exempla eorum, qui cubitum ituri aſſumentes parum vini Rhenani vel Ungarici, quo, ſequenti matutina luce per bihorium ſudorem lenem in lecto exſpectant, et hac medicina commode a paroxyſmis ſe praeſervant podagricis, idque eo certius, quod unica vice omiſſa debita portione vini veſpertina paroxyſmum ſentiant.

6. *Taenia, vermis in humano hoſpitans corpore, non eſt articulata, nec peculiaris ſpecies.*

Edam cum aliis oberravit chorda *Linnaeus* in *Syſt. Nat.*, *Taeniam* pro peculiari vermium ſpecie habens, corpore articulato. Conſtat vero partim ex obſervationibus, vermes hosce latos ad inſtar ſeminis cucurbitae interdum ſeparatos interdum articulatim mutuo conjunctos fuiſſe excretos, conf. Ioh. Iac. *Neuhold.* Obſ. Path. therap. p. 16. Dec. I.; partim ex accuratiori contemplatione, Taeniam articulatam nihil aliud eſſe quam Aſcarides latiores mutuo et arcte conglutinatos. Nimirum impellit alter ſuam anteriorem partem, in qua os ſitum eſt, in caudam alterius patentem;

quam

quam deinde admittens, marginibus caudae ſuae flexibilibus amplectitur et conſtringit; tum emittit prior liquorem album glutinoſum, quo pars parti ita agglutinatur, ut vermem alicubicunque abrumpere facilius ſit, quam in hac connexione; immo quod vires ad id neceſſariae ſe habeant, ut tres ad quinque; conf. *Vallisnieri* et Steph. *Coulet* Diſp. Med. de Aſcarid. et Lumbr. lato §. XI; partim a natura taeniae articulata; quomodo enim, ſi eſſet peculiaris ſpecies vermium, poſſibile eſſet, ut partibus integris, ad plurimarum ulnarum longitudinem vel minus abruptis, tamen viveret vermis? An ergo unquam viderit *Linnaeus*, Taeniam in ochra acidulari Syſt. Nat. p. 77. §. 10? Dubitandi rationes ſunt plurimae, negari tamen nolo.

III.

SEMIOTICAE.

7. *Sedimentum urinae febricitantium lateritii coloris non eſt farina argillacea in corpore cocta, nec ſignum talis argillaceae materiae.*

Contrarium licet foveat ſententiam Linnaeus in Diſput. cit. p. 17. §. 58 et p. 18. §. 62, noſtrae tamen propoſitionis veritatem ſatis demonſtrarunt Medici, qui ſedimentum urinae lateritii coloris obſervarunt in morbis chronicis, Scorbuto, Senectute extrema, paſſione nephritica, Ictero flavo et atro, quibus ergo in morbis ſimul farina adeſſet argillacea, Vid. *Boerhaav.* Inſtit. §. 1002. *Hoffmann* Med. R. S. T. III. S. 1. C. XIII. §. XX. etc. p. 299. Non nego tamen, ab urinae ſedimento criſin in febribus haberi.

8. *Horror, tremor et frigus corporis humani non ſunt ſigna vel infallibiles effectus praeexiſtentis obſtructionis vel impeditae evacuationis materiae cujuscunque, exitum e corpore molientis.*

Labo-

Laborioſe conquiſivit *Linnaeus* Diſp. cit. p. 15. §. 55. multa exempla, quibus demonſtraret, horrores ac tremores indicare, impeditum aliquid eſſe quod ſtimulat *ſecerni.* (Exiſtimaverim, heic ut et p. ſeq. 16. Auctorem voluiſſe dicere *excerni*, quum urina retenta, feces, genitura praeparata, partus, menſtrua, lac, tranſpirabilis materia, non jam qua talia retenta ſecernantur ſed excernantur.) Obſervandum vero:

1. Non ab omni ſimplici retentione urinae, fecum &c. horrores dependere, ut exiſtimat *Linnaeus*, ſed aut a nimia repletione, vaſorum latera diſtendente, aut, quod plerumque fit, ab acrimonia, nervos et vaſa irritante, originem habere. Hinc et urina, feces, genitura absque ſubſequente horrore plerumque retinentur.

2. Nec ab omni repletione vaſa diſtendente ſpaſmi et horrores oriuntur, ut obſervavit Fr. *Hoffmann* in Med. Rat. Syſt. T. II. Cap. VIII. § 13. in repletionibus hepatis, lienis, uteri, meſenterii, ſed tantum in iis partibus, quae ex membranis nerveo muſculoſis conſtant.

3. Horripilationes corporis humani fieri, ubi neque repletio neque obſtructio neque acrimonia praeceſſerit, ut obſervamus I. poſt nimias evacuationes factas liquidorum, unde ob defectum materiae movendae, ad extrema primum deſinentis, minor non ſolum attritus et minor calor, ſed et tremor a contractione vaſorum oriuntur, quod Chirurgis circa graviorum vulnerum ligaturas occupatis notum. 2. In affectibus animi, moerore, triſtitia, horrore; in his enim affectibus ſpiritus animales minus in vaſa cordis et pulmonum influunt, minus et in reliquas corporis partes praecipue externas, unde et deficit vis propellens ad extrema et contrahuntur vaſa. Fiunt vero haec omnia ab his affecti-

fectibus etiam in hominibus robuſtis, perfecta ſanitate fruentibus.

4. Horripilationes interdum antecedere ac producere obſtructiones et repletiones. Hoc et *Linnaeus* indicat cit. Diſp. p. 17. §. 61, dicens: „incipit magno frigore et horroribus, unde adhuc magis prohibetur transſpiratio. „Ergo prohibent tranſpirationem effective. Nec ignotum eſt, ab aëre frigido vaſa conſtringi, horripilationes eo tempore fieri, et hinc inde tranſpirationem impediri. Ergo, quum ſigna medica ſint naturalia ſigna, quae mechanice neceſſariam connexionem cum ſignato habent, atque ab effectibus deſumuntur. *Boerhaav.* Inſtit. §. 881. Horrores vero, tremores ac frigora corporis humani interdum ab obſtructionibus dependent, interdum non; interdum obſtructiones ſequuntur, interdum non; interdum antecedunt. Non itaque ſigna medica coactae retentionis ejus, quod natura expellere avet, eſſe poſſunt. Sunt vero horripilationes ſigna ſpasmodicae contractionis cutis, ac minoris ibidem attritus et motus, aut ab obſtructione, aut a lentore et viſciditate, aut ab acrimonia irritante, aut defectu materiae ibidem movendae dependentis.

IV.

HYGIEINICAE.

9. *Senſus externi non ſunt accurati et ſufficientes examinatores diaetetici omnis cibi ingerendi.*

Dicit *Linnaeus* in *Syſtem. Nat.* p. 74. „*Senſus externi ſunt examinatores diaetetici omnis cibi ingerendi, quibus bona a malis diſtinguuntur; a Creatore omni animali pro diverſitate naturae diverſi conceſſi.*„ Huic propoſitioni, ni fallor, innixae ſunt aliae *Linnaei* propoſitiones; nempe 1. *Vires plantarum cognoſci ſenſibus externis ac a claſſificatione,*

ne; (conf. Syſt. Nat. p. 73. §. 19. Fundamenta Botan. p. 21. §. 336. et p. 23. Concl. XII.) quaſi cognita ſuperficie, cognitae et eſſent partes conſtituentes. Breviter in Diſput. *de Hiſt. Nat. Uſu Med.* p. 42. meam dixi ſententiam, aliorum teſtimoniis ſuffultam, quam heic repetere ſupervacaneum duco. 2. *Quadrupedum ſalubritatem a ſua eorundem claſſificatione* in Syſt. Nat. p. 34 et ſeq. allata, *determinari poſſe*, ut dicit in *Actis Academ. Scient. Stockh.* Vol. I. Anno 1740, Trim. 2 p. 331. Forte et ſic de aliorum animalium, piſcium, avium, inſectorum, amphibiorum, immo forte et mineralium ſalubritate, a ſenſibus externis & a ſua claſſificatione judicari poſſe exiſtimat. Sed videamus, quales ſenſus externi ſint examinatores, deinde examinemus ſalubritatem quadrupedum.

Senſuum externorum utilitatem in dijudicandis bonis vel malis non nego, quod vero non ſint accurati et ſufficientes examinatores cibi diaetetice boni vel mali, probatur.

1. *Ab effectu.* Si ſenſus ſufficienter examinare poſſent naturam cibi, cur olim coacti fuere homines poſt aſſumtum cibum, querimoniam de praeſenti morte in olla habere? Cur et hodie plurimi eandem interdum proferre lamentationem neceſſe haberent? Similiter, brutis conceſſi ſunt ſenſus externi, quibus bona à malis diſtinguerent, ſed nec illis ſufficientes eſſe probant ſatis: ſtrages boum a cicuta aquatica; Flora Lappon. *Linnaei* §. 103. p. 7; pecorum morbi ab antherico ſcapo folioloſo laxe ſpicato, *Linnaei* Flor. Lappon. §. 136. p. 99; mors ſubitanea gregis porcini ab atriplice ſylveſtri latifolia, *Steinmeyer* Sert. Flor. Suec. App. p. 2. et alia exempla.

2. *Ab ipſa inſufficientia ſenſuum.* Senſus ſunt fere vel omnino iidem omni animalium individuo, ſub ſpecie contento, etiam hominibus, ſed non omnibus individuis omnia aequaliter conveniunt. Homo, cui praeter ſenſus etiam data eſt anima rationalis, non ſolis ſenſibus fidere debet.

Senſi-

Senſibus cognoſcere poteſt ſaporem, odorem, colorem, figuram rerum, ratione vero auxiliante pervenit in cognitionem partium res diverſas conſtituentium ac propriae naturae. Quum vero ſalubritas alimentorum determinetur a natura hominis et natura alimenti, patet ergo, ſenſus non eſſe ſufficientes examinatores diaeteticos. Hoc ergo poſito fundamento, nominatis auxiliis, judicari demum poteſt de ſalubritate quadrupedum.

Nimirum ab experientia et naturae humanae cognitione compertum eſt, ea, quae acrimoniae cuidam in corpore humano generandae minus apta ſunt, homini eſſe ſalubriora; quo magis ergo caro, a natura vegetabilium recedens, in alkalinam prona naturam, eo minus ſalubris. Herbivora itaque animalia, vegetabilium naturae proxima, ex quadrupedibus, generice loquendo, ſalubriora ſunt; ſed ex his animalibus alia penitus etiam ſubtiliores ſuccos vegetabilium exprimunt, ſuaeque aſſimilant naturae et in ſebaceam commutant pinguedinem et vocantur Ruminantia Biſulca; alia minorem impendunt operam in exprimendis ſuccis vegetabilium, ac adipoſam habent pinguedinem, qualia ſunt Biſulca non ruminantia, ſolidipedia, quadriſulca, immo plurima ex Unguiculatis animalibus. Priora itaque omnium quadrupedum ſaluberrima ſunt. Herbivora animalia excipiunt omnivora, quae et vegetabili et animali nutriuntur, adeoque quo magis recedunt a natura vegetabilium, eo minus homini proſunt; quales ſunt unguiculatae beſtiae minoribus unguibus et aliae ſemiferae. Carnivora jam ſequuntur, qualia ſunt Ferae, ex quibus quaedam Feroces Carnivorae beſtiae vocari poſſunt, quarum caro vel quadruplicata vice jam a vegetabilium natura diſcedit; aliis enim non parcunt feris, hinc et lac habent tantae acrimoniae ac tam urinoſum, ut ad mundandos pannos utile ſit, quale leoninum; conf. *Haller* Prael. Vol. I. p. 272. n. 3.

Propoſitio itaque *Linnaei* in Actis *Academ. Scient. Stockholm.* l. c. allata: „*nullum animal quadrupes adeo venena-*

nenatum, quin comedi poſſit,,, duplici opus habet limitatione. Nempe 1. quod animal non ſit rabioſum. 2. Quod ex Carnivoris parum et parce aſſumi debeat, non ad comedendum, ſed, ſi placet, ad deguſtandum. Carnem enim horum animalium non injuſte inter venena numeramus temporaria, ſi ex eadem multum, vel non aliud, acrimoniam corrigens, ſimul aſſumatur. Propoſitiones illimitatae in Medicina ſunt periculoſae, et cum vitae diſcrimine conjunctae. Cognoſcitur itaque animalium ſalubritas generaliter ab eorum alimentis. Illa ergo claſſificatio, quae a partium, nutritionis fini deſtinatarum, notis deſumitur, generaliter et ſalubritatem quadrupedum determinat. Ex unguibus & dentibus acutis, ad carnes dilacerandas idoneis, cognoſcuntur carnivora et ferae; ex ungulis vero et dentibus obtuſis Herbivora. Heic itaque habemus claſſificationis *Moſaicae* vetuſtiſſimae, ſufficientiſſimae, fundamentum phyſicum.

Dicit *Linnaeus* in *Actis Acad. Scient. Stockholm.* l. c. a ſua claſſificatione in Syſt. Nat. allata, ſalubritatem quadrupedum cognoſci. Ponit et primo loco jumenta, glires, armenta, feras. Sed exiſtimaverim, heic eſſe *errorem*, non crediderim Scriptoris, ſed Typographi et debuiſſe poni: Pecora, glires, jumenta, feras. Sed ne ſic quidem huic ſcopo ſufficiens et conveniens eſt claſſificatio *Linnaeana*; quia 1. inter ungulata retulit unguiculata binis unguiculis, genera Camelorum et quae et juxta *Cyprianum* p. m. 531. dentibus caninis non carent, licet ruminantia ſint. 2. Nemini ignotum, carnem Erinaceam, Armadillinam inter feras a *Linnaeo* numeratam, ſalubritate, immo ſapore porcinam, inter jumenta relatam, ſuperare. 3. Talpam herbivoram, inter feras numeratam, innocentius mure domeſtico aliisque gliribus comedi poſſe fatentur omnes. 4. Caro muſtelae, putorii, martis, ferarum *Linnaei*, juxta Diaeteticos, carni leporino et ſciurino, glirium *Linnaei*, correſpondet, elephantinam vero et rhinoceroticam, jumentorum *Linnaei*, longe ſuperat, et ſic in reliquis. Sed haec ſufficiant.

10. *Fructuum arboreorum esus hominis naturae parum eſt conveniens et periculoſus.*

Verba *Linnaei* in Diſput. *de Febr. Intermitt.* p. 10. §. 26. haec ſunt: „*Fructuum eſus* — §. 19. in quo enumerantur poma malorum, pyrorum, drupae, ceraſorum, prunorum etc. — *ſive ratione culpatur; ſcilicet hic cibus maxime eſt conveniens homini*, quod teſtantur quadrupedum ſeries, analogia, homines ſylveſtres, ſimiae, ſtructura oris, ventriculi manuumque. „Obſervandum vero: 1. Fructus arboreos in aciditatem maxime eſſe propenſos. 2. Nimis flatulentos, adeo ut pomum gignat aëris volumen, quadrageſies et octies toto pomo majus. 3. Hinc calida tempeſtate crudos ventriculo ingeſtos non poſſe non fermentationem incipere, interdum et revera concipere, unde ructus et flatus, ac alvo conſtricta, tumores, dolores, inflammationes et mors; conf. *Haller* Praelect. Vol. I. p. 106. Non promiſcue tamen rejicimus fructus arboreos, quum, ſi cocti fuerint, ſua non deſtituantur et utilitate et bonitate. Ad argumenta quod attinet *Linnaei*, obſervandum:

1. *Hominum* extra ſeriem quadrupedum eſſe conſtitutum, eidemque non fructus arboreos ſolum, ſed omnia ex omni regno naturae ſubjecta.

2. *Analogiam* et nullam hominem inter ac fructus arboreos eſſe, quivis facile videt. Nec valet, homines ſolis vegetabilibus, an ſolis fructibus arboreis dubito, bene vixiſſe, ut de Brachmanis et Graecis antiquis annotatum; legimus enim, etiam Aethiopicam gentem ſolis carnibus et lacte vixiſſe, adeo feliciter, ut ob longaevitatem nomen μακροβίων nacti fuerint; conf. *Haller* Prael. Vol. I. p. 91. et 92; ut nil dicam de Lapponica gente, adeo ſalutifera, adeo longaeva a *Linnaeo* praedicata in *Flora Lapponica*, p. 269, ex ſolo tamen animali regno vivente.

3. *Homines ſylveſtres*, ſatyros forte ac ſimias fructus comedere arboreos, immo et alia vegetabilia, notum. Nec tamen

tamen ignotum, inter Anthropomorpha animalia reperiri ea, quae Anthropophaga; ut de Chinenſi homine ſylveſtri, *Fefe* vocato, conſtat. Conſ. *Kircheri* Chin. illuſtr. p. 193. *Cypriani* Hiſt. Animal. p. 800.

4. *Ventriculum* quotidie paratum deprehendimus ad omnia, quae ingeruntur, retinenda, naturae humanae non inimica.

5. Nihil et digitos humanos effugere poteſt, quod apprehendere ac ori offerre non poſſunt, ſive animale, ſive vegetabile.

6. Os hominis quod attinet, verba afferam, quae ab *Hallero* in Prael. Vol. I. p. 91. ex Philoſoph. Transact. abr. V. P. II. p. 234 deſumta: „Neque recedit natura dentium, qui in homine non ad accomminuenda tantum ſemina facti ſunt molares, ſed ad comprehendendas et lacerandas carnes, inciſores et canini; ut adeoque *homo* ſit, ex ipſa creatoris deſtinatione, ex eo genere animalium, quod *omniporum* a cibo dicitur.„ — Concludimus, omnia argumenta *Linnaeana* non teſtari de convenientia quadam maxima hominis cum fructibus arboreis, ſed indicare hominem eſſe omnivorum, ac ſelectum medicamentorum inde ex natura humana determinandum eſſe.

11. *Non omni cum alimento noxium quid aſſumitur.*

Sunt, qui cum *Linnaeo* exiſtimant, nihil aſſumi poſſe, quod cum noxia quadam materia non ſit combinatum; ex gr. quod una cum farina frumentacea aſſumatur farina lapidea, a lapidibus molaribus attrita; una cum aqua hauriantur particulae terreſtres, et ſic porro. Sed nondum demonſtratum eſt, omne heterogeneum eſſe noxium. Quod vero omni cum alimento aſſumatur aliquid inutile et terreſtre, hoc nemini ignotum, qui unquam alvum ſolvit.

12. *Ingurgitatio aquae frigidae ſudante corpore eſt ſumme periculoſa.*

Verba *Auctoris* nominatae Diſput. de *Febrib. intermittent.* p. 29. §. 26. haec ſunt: „Lappo eo tempore ex curſu et venatu ſudans copioſiſſime, mox aquam ad ſtridorem dentium usque frigidam, inter nives hauſtam bibit. Exhorrui ego, quum primum, ibidem peregrinans, hoc viderem, metuens vel phtiſin vel hydropem; (cur ni Pleuritidem vel ſubitaneam mortem?) ſed aliquot menſium conſuetudine propria didici experientia, metum hunc omnino vanum mihi et illis fuiſſe; aliis tamen ad imitandum non propono.„ Prolixe adducere Medicorum teſtimonia, quae teſtantur de morte et morbis, ab ingurgitatione aquae frigidae ſudante corpore dependentibus, ſupervacaneum arbitror. Liceat tantum indicare, Lapponem ipſum Dr. *Fiellſtröm* in Diſp. de Med. Lappon. §. 7. ſatis demonſtraſſe, metum, ut non aliis, ſic nec Lapponibus eſſe vanum, atque Pleuritidem, a qua toties Phtiſis, penes Lappones aeſtate ſaevientem et frequentiſſimam, deberi conſuetudini, qua membra, a ſudore diffluentia, ſubito aquae immergere frigidiſſimae, vel eandem frigidam ingurgitare ſolent. Nec aliter fieri poſſe, et metum nunquam et nullibi eſſe vanum demonſtrat Theoria Medica.

V.

MATERIAE MEDICAE.

13. *Sal Natron, verum Alkali, nullam omnino habet convenientiam cum ſalibus, quae figura tetraëdrica chryſtallizantur ac in fontibus quibusdam ſoteriis reperiuntur.*

Natron, ſeu Veterum Nitrum eſſe ſal Alkali, non magis incognitum eſſe poteſt, poſtquam ex relationibus eorum, qui Orientales Regiones, Graeciam praecipue, Syriam et Aegytum inviſerunt, ſatis compertum eſt, hodienum in Aegypto Veterum Nitrum confici, ac ab incolis adhuc Nitron vocari, et ſaponis loco, ac ad vitra conficienda ſollemni-

lemniter adhiberi. Sic et Smyrnae hoc ſal reperiri, et ad Lutetiam Pariſiorum advehi, ibidemque loco cinerum clavellatorum ad varios uſus adhiberi, teſtantur Auctor libri: *Voyage de Levante*, L. 2. p. 780; Car. *Cluſius*, *Pomet*, *Valentini*, *Fr. Hoffmann* in Opuſc. Ph. Med. T. 2. p. 277. Huiusmodi naturae et olim Natron ſeu Nitron Veterum fuiſſe, patet ex *Plinii* Hiſt. Nat. L. XXX. C. X, ubi ſaponis loco adhibitum, et, ne ab aëre colliqueſceret, in vaſis ſole exſiccatis et picatis conſervatum, immo olim magis a quercu cremata praeparatum fuiſſe teſtatur; conf. et *Dioscorid.* L. V. C. 78. Sic et ex *Proverb.* XXV. 26. concludere poſſumus, Natron fuiſſe aceto oppoſitum, conſequenter et cum eodem efferveſcentiam concepiſſe. *Lutherus* itaque et interpres *Suecus*, vocem נתר reddiderunt Krito: Såſom ättika på Krito, eſſet vero: Såſom ättika på Natron, på Lut. Quare et Jerem. II. 22. Non majori ergo opus habemus teſtimonio ad probandum, *Natron eſſe Sal alkali.*

Quando itaque *Linnaeus* in Syſt. Nat. p. 5. n. 12. Natro attribuit naturam tantum Alkalinam Nitro murali aequalem, ac figuram columnarem Tetraëdricam, omnino diſcedit et aberrat a vera notione ſatis Natri. Hinc et *Hoffmannus* nitrum murale atque ſal Acidulare figurae tetraëdricae, *innominatum* et *Liſterus Sal calcarium* vocare maluerunt, quam Natri nomen inconveniens aliusque naturae ſal indicans, nominatis attribuerent ſalibus. Seductus itaque eſt Claſſis Regiae Pharmacopola Dexterr. *Joh. Salberg*, in Actis Scient. Acad. Stockh. 1740. 2. p. 245 et ſeq. ſal neutrum Umaenſe in Norrlandia repertum, verum eſſe Natron exiſtimans, l. c. p. 248. §. 24. *Totius vero demonſtrationis fundamentum, auctoritati Linnaei innixum, jamjam evertimus.* Quemadmodum et *Salberg* l. c. p. 247. §. 28. ſal *Spadanum*, quod aeque ac plurimarum acidularum ſal in patria noſtra mere Alkalinum eſt, ac Natro conveniens, cum ſale *Ebthamenſi* calcareo ac mediae naturae confundit; ſic et inſu-

inſuper ſal neutrum Umaenſe cum ſale Ebshamenſi inconſiderate confundit, quae ſalia tamen maxime diſtincta.

1. Quia ſal Ebshamenſe et Sedlizenſe ſyrup. violarum tingunt colore viridi vel caeruleo, quod non facit Umaenſe, l. c. §. 22.

2. Ab oleo Tartari p. d. ſalis Ebsham. et Sedlizenſis ſolutio coagulatur in ſpiſſum coagulum; Umaenſe vero non turbatur vel mutatur, l. c. §. 16.

3. A ſpiritu ſalis Ammon. ſalis Sedlizenſ. et Ebsham. ſolutio maxime turbatur; Umaenſis ſalis ſolutio non mutatur, l. c. §. 18.

4. Sal Sedl. et Ebsham., crucibulo ignito injectum, dimidiam ſui partem in vaporis aquei forma amittit; ſal Umaenſe nullum vaporem vel fumum emiſit, l. c. §. 13. Ad Calendas itaque graecas ſal catharticum, Ebshamenſi ſali aequale, e fonte Umaenſi obtinebit, quamdiu calcaream denegat huic fonti terram. l. c. §. 24. Et haec eſt cauſſa, quod ab omni ſale praeparari poſſit ſal admirabile *Glauberi*, non vero ab omni ſale confici poſſit ſal *Ebshamenſe*, ut ab Hallenſi ſale exemplum affert *Hoffmann*, in Obſ. Ph. Chem. T. II. p. m. 340. Nec ſatis mirari poſſum, qua ratione §. 33. l. c. potuerit *Salberg* etiam atque etiam urgere aſſiduam inquiſitionem venarum ſalis culinaris in fontis hujus vicinia, quum praeſente ſpiritu acido ſalis communis, nunquam fieri poſſit ſal mirabile Glauberi, eodem vero ſpiritu abſente, fruſtra quaeratur ſal culinare. Fruſtra et illi ſuam collocant operam, qui ſecundum perſuaſionem *Salbergii* l. c. §. 31. heic in vicinia thermas quaerere volunt, ſi non adſit calcarea terrea, vel ſal pure alkalinum, et quamdiu non conſtat, num heic calor ſubterraneus adſit.

14. *Ole-*

14. *Oleum Animale Dippelianum non eſt Spiritus Cornu Cervi Rectificatus, nec eſt graveolens, nec agit ut ſummum Diaphoreticum ſed ut Antiſpaſmodicum.*

Praeparatur *oleum animale Dippel.* ab oleo ſanguinis praecipue Cervini in Retorta vitrea toties diſtillato, usque dum appareant nullae feces relictae. Requiritur ergo ad minimum vigecupla rectificatio, ſi non aliud adhibeatur officium, et quavis vice nova retorta novumque recipiens, ut obtineatur oleum limpidiſſimum, fluidiſſimum, quod et omnem depoſuit empyreumaticum foetorem. Maxime ergo diſtinctum a ſpiritu C. C. rectificato, qui a C. C. ſpiritu ſupra cineres vel calcem, vel raſuram C. C. crudi, ſemel abſtracto et rectificato, paratur, maximo adhuc empyreumatico odore praeditus, ac virtute ſudorifera, ſtimulante, igneae quaſi naturae donatus; conf. *Hoffmann* Med. R. S. T. III. p. 497. Quod vero oleum Dippelianum agat ut antiſpasmodicum, effectus demonſtrat, quo Opio fere aequale deprehenditur, nimirum aut ſomnum producendo, aut delirium inducendo, ut et epilepſiam ac convulſivos motus mitigando. Sunt vero Antiſpasmodica certo reſpectu Diaphoretica, ſpasmos tollendo, ſic et Opiata ſunt diaphoretica. Qua vero ratione *Linnaeus* in Diſp. de *Febr. Interm.* p. 22. §. 79. oleum An. Dipp. vocare potuerit graveolens, ſummum Diaphoreticum, ejusdemque cum ſpiritu C. C. Rectif. virtutis et indolis vel et omnino idem, mihi ignotum.

VI.

THERAPEVTICAE.

15. *In morbis, ubi natura, cauſſas morborum tollendo, ſanat morbos, vana tum eſt et periculoſa ac falſa diſtinctio inter curam Naturae et curam Dogmaticam.*

Vocatur Medicus merito Naturae miniſter, vocatur et merito Natura morborum medicatrix. Aberrat vero interdum

dum Natura, et tum a Medico corrigenda; languet alia occaſione, et tum coadjuvanda; robur vero intendens nimis, mitiganda. Loquimur jam de morbis, quos natura interdum feliciter, cum vel ſine auxilio Medici tollit, et hoc in caſu dicimus, vanam eſſe et falſam diſtinctionem inter curam Naturae et curam Dogmaticam. *Occaſionem nobis hac de re diſſerendi ſubminiſtravit Linnaeus*, in citat. Diſp. *de Febr. Interm.*, ubi inter Curam Naturae, Curam Diaeteticam, Curam Dogmaticam et Curam Empiricam diſtinxit. Quod cura Febrium intermittentium *Linnaei* Dogmatica ſit vere Empirica, Ejus vero Empirica cura ſit Dogmatica, oſtendam in §. §. 16. 17. 18. 19. 20. Curam Dogmaticam absque cura Diaetetica non eſſe dogmaticam, omnibus notum.

Examinemus tantum heic, cui fundamento innixa ſit diſtinctio inter curam Naturae et Curam Dogmaticam. *Cura Dogmatica* eſt, quae ſecundum indicationes, cauſſas morborum tollit. Quod et *Linnaeus* in hac notione ſumſit Dogmaticam curam, exinde luculenter patet, quod in cura dogmatica, ratiocinatur in omni paragrapho 69 et ſeq. de vi medicamentorum ſecundum indicationes, quas a cura Naturae deſumſit, §. 59. Ergo, *Cura Naturae* ſimiliter ſecundum indicationes, cauſſas morborum tollit; quare et eadem cum cura dogmatica. Identitatem et *Linnaeus* indicat §. 60, dicens: „Has indicationes, has leges natura ſemper et accurate ſequitur, et aureus in Medicina canon eſt. Quo natura vergit, eo ducenda; contra ea nunquam aliquid agendum eſſe„ An ergo Dogmatici eſt Medici, aliquid agere, quod natura non indicat? An ergo differentia inter curam Naturae et curam dogmaticam datur? Certe, quamprimum Medicus ab iis deflectit indicationibus et conatibus, quos natura indicat et molitur ad cauſſae morbi ſalutarem ablationem, ſtatim naturam pervertendo et invertendo eandem debilitat, vel per metaſtaſin, alium morbum

pro-

producit, ſi non mortem. In morbis ergo, ubi natura, cauſſas morborum tollendo, ſanat, periculoſa, vana et falſa eſt diſtinctio inter Curam Naturae et Dogmaticam.

16. *Indicationes, ſecundum quas morbi, et in ſpecie febres intermittentes tolluntur, non indicant ſymptomata, quae a cauſſa morbi dependent, eſſe excitanda et intendenda, ſed primario, cauſſae morbificae ablationem et correctionem, praemiſſis, ſi opus, iis medicamentis, quae cruditates viſcidas primarum viarum ejiciunt; et poſt profligatum morbum virium debilitarum reſtitutionem.*

Indicationes, quas attulit *Linnaeus* in Diſput. citat. §. 59, ſecundum quas exiſtimat naturam morbos ſanare intermittentes, quas et pro cynoſura in curandis febr. interm. adhibuit, ſunt ſequentes: 1. Internum expellens ſeu vaſa intendi debeat. 2. Pori cutis calore aperiendi ſunt. 3. Particulae argillaceae liquido diluendae ſunt. 4. Chylus nimius non aggravari debet; h. e. ut §. 61 et ſeq. explicat: Incipit paroxyſmus febrilis frigore et horrore, unde internum expellens ſeu vaſa intenduntur; hinc ergo habenda eſt indicatio prima. Poſt frigus excitatur in paroxyſmo calor, quo pori cutis aperiuntur; hinc ſecunda indicatio §. 62. l. c. Calorem excipit ſudor cum ſiti, quo particulae argillaceae expelluntur et diluuntur, indicatio tertia, §. 63. l. c. Poſt paroxyſmum plerumque adeſt nauſea, ergo chylus non aggravari debet, indicatio quarta, §. 64. l. c. Quum ergo omnes indicationes *Linnaei* indicent totum paroxyſmum febrilem, ut cuivis patet, ac morbi ſymptomata; quum et paulo ante in cit. Diſp. §. 60. innuat, naturam ſecundum has indicationes ſequendam: Ergo, tollere febres intermittentes ſecundum indicationes naturae *Linnaeanas*, et excitare continue integros paroxyſmos febriles, ac ſymptomata intendere, h. e. tollere febres intermitt. eſt augere materiam

febrilem vel analogon ſtimulans ingerere. Sic fallimur, quando ſymptomata eſſe ipſas indicationes imitandas nobis imaginamur. Non nego, a ſymptomatibus Medicos pervenire in cognitionem cauſſae, ac a natura ſymptomatum elici poſſe indicationes; ſed ipſa cauſſae morbi ſymptomata arte eſſe imitanda ac excitanda, hoc eſt inauditum.

Dependet vero error *Linnaei* a duplici alio errore, et quidem 1. quod non diſtinxerit inter motus in febre morboſos a cauſſa morbi excitatos, quales ſunt horror, frigus &c. et inter motus in febre ſalutares, paroxyſmum non vero morbum ſolventes, a vi naturae excitatos, quales propulſio ſanguinis ad exteriora et ſubſequens ſudor. 2. Quod exiſtimaverit, a motibus in paroxyſmo febrili praeſentibus ſemper emendari et ſudore tolli cauſſam morbi. „Decumanus etiam error eſt, inquit *Fr. Hoffmann* Med. Rat. S. T. IV. P. I. p. 78, febrilem materiam demum paroxyſmo finito expelli ſudore. Tantum enim abeſt, ut febrem ſudoribus poſt paroxyſmum, vel intercalari die largis, cum ſalute terminatam viderim facile unquam; ut potius, ipſi hi largi ſudores debilitatem partium et atoniam cutis indicarint, corpus ad novum paroxyſmum diſponentem; conf. et *Boerhaav.* Praxis, T. III. p. 422 et 423., ubi et *Galeni* teſtimonium reperitur. Indicationes vero, quas attuli in propoſitione, veras eſſe, non opus eſt prolixe demonſtrare, quum per ſe pateat, primum ea eſſe removenda, quae aut pabulum morbo, aut impedimentum medicamentis ſpecificis ſubminiſtrant, deinde cauſſam morbi eſſe tollendam ac demum vires eſſe corroborandas.

17. *Cura febrium intermittentium per abſtinentiam et tenuem diaetam eſt maxime periculoſa.*

Collocat in hac cura diaetetica, tam praeſervante quam reſtituente, eximium effectum Disputationis ſaepe nominatae

Auctor

Auctor §. 66 et 67. 71 etc., ubi et plenariam abſtinentiam commendat, ſeque eandem ordinaſſe dicit. Sed, ne dicam, hanc diaetam repugnare indicationibus Auctoris, quibus promotio tranſpirationis primario quaſi injungitur, ab abſtinentia vero non parum imminuitur ſecundum *Sanctorii* Stat. S. III. aph. II. et XI, paucis demonſtrabo, hanc curam eſſe periculoſam. Praeterea enim, quod *Sanctorius* S. III. aph. XVI dicat: „Iejunium, quod reducit corpora ad minus pondus, ſed corporibus inſolitum, malum; *Boerhaavius* in Praxi Med. T. III. p. 444. tam egregie hac de cura diſſerit, ut aliquid addere ſit ſupervacaneum; pauca afferam: „An tenuis Diaeta bona? Hanc Itali commendant, ſed vidi inde peſſimum ſucceſſum. Si abſtinentia imperetur, vires languent et ſic multi aegri pereunt. Affert deinde Celeberr. Auctor exempla, hac cura, demortuorum febricitantium, ac concludens dicit: „Vidi, qui diu quartana laboraſſent et moderate comedebant, ſe melius habuiſſe; vidi a parentibus rigoroſis imperatam eſſe infantibus Diaetam ſtrictiſſimam, unde plurimi perierunt.„ Demum affert et teſtimonium magni Hippocratis. Qualis vero debeat eſſe cibus, Medicus ordinare debet. Id tantum contra *Linnaeum* adhuc obſervamus, nullum cibum, quatenus nutrit, nocere, ſed quatenus aut ad viſciditatem aut ad acrimoniam producendam aptus, quod et *Boerhaav.* l. c. indicat.

18. *Promiſcue data ſudorifera in febribus intermittentibus ſunt periculoſa, ac plerumque plus nocent, quam proſunt.*

Poſt abſtinentiam, ſudoriferis remediis ſummam attribuit Linnaeus virtutem antifebrilem §. 71. cit. Diſput. verba ita ſonant: „Sudorifera indicationibus fere omnibus (§. 59. 1. 2. 3.) ſatisfaciunt et raro fruſtrantur; ſed ſi a cibo aegrotans non abſtinuerit, nihilo minus febricitabit: „Fateor, non debiliorum hominum hanc eſſe curam, qua vires debilitan-

litantur et á morbo et a Medico tam abſtinentiam quam ſudorifera ſimul ordinante. Sudoriferis interdum averti paroxyſmos febriles notum eſt, quatenus principium paroxyſmi eluditur; dum frigori febrili non permittitur acceſſus. Sed et hic curandi modus interdum non ſufficit, nec de hac cura rationaliter inſtituta nobis jam praeciſe ſermo eſt, verum de promiſcuo ac ſolitario ſudoriferorum uſu. Quo circa obſervamus, eadem ſudorifera propinata eſſe ſatis periculoſa, atque non raro excitare aeſtum continuum et febrem fere continuam, quemadmodum obſervavit *Hoffmann*, Med. R. Syſt. T. IV. P. I. p. 45, interdum modus ſpaſticos augere ac morbos exacerbare, *Hoffm.* l. c. p. 46. 80., interdum vere continuas producere febres, *Hoffmann*, l. c. p. 47. Hinc et Medici Sudorifera in febribus intermittentibus diſſuadent, Diaphoretica vero commendant, quae transpirationem promovent, ſimul et antiſpaſmodica vel ſpecifica pro indicatione primaria. Quod *balnea* commendet *Linnaeus*, quia diluunt liquida et relaxant ſolida l. c. §. 71, diſſuadeat vero et damnet *potum Theae*, quia emollit ſeu relaxat ſolida, qui et diluit liquida §. 73. 74. l. c., hoc mihi *contradictorium* videtur, quum et inſuper potus Theae ſit leniter ſudoriferus.

19. *Cura febrium intermittentium per corticem Chinae non eſt empirica ſed dogmatica.*

Quod Cortex Peruvianus ſit in febribus intermittentibus ſpecificum remedium, et quod non a temeraria neceſſitate

tate inventum, ut dicit *Linnaeus*, §. 76. cit. Diſput. ſatis Medici dudum declararunt, ſimul et qua ratione adhibendus cortex nominatus. Satis et inculcarunt, eundem morbis intermittentibus notabile ſemper afferre detrimentum, quamvis a *Linnaeo* §. 77. negetur. Sed quod cortex nominatus etiam indicationi primariae ſatisfaciat, adeoque non empirice ſed dogmatice adhibeatur, quamvis a poſteriori et ſalutari effectu ſatis notum, paucis tamen demonſtrabo.

Indicatio primaria eſt, ut cauſſa morbi corrigatur et eliminetur. Quum vero in aprico non poſitum ſit, qua praecipue via conatur natura expellere materiam febrilem, neceſſe ergo tale adhibeatur remedium, quod indifferenter ſe habet ad quamcunque evacuationem a natura deſtinatam promovendam. Huiusmodi vero virtutis eſt cortex Peruvianus, ſimul alterante, roborante, ac omnes excretiones promovente virtute praeditus; ergo rationaliter in febribus adhibetur intermittentibus. Experientiae enim congruum, quod ex *Comment. Acad. Bonon.* conſtat, corticem Chinae ſemper modo nominato agere, interdum per alvum, interdum per poros cutis, interdum per vias urinarias, interdum per os etc. licet poſt profligatos paroxyſmos, nonniſi integris menſibus interdum praeterlapſis, ſubſequatur evacuatio. Et haec eſt cauſſa, quod poſt uſum corticis hujus interdum recidivent plurimi, ſcilicet non exſpectantes criſin evacuatoriam.

20.

20. *Graveolentia, ſpiritus C. C. rectificatus, ſuccus Cyrenaicus, allium, ſtercora, non ſunt ſpecifica in febribus intermittentibus.*

De his dicit *Linnaeus* citat. Diſput. §. 79. „*quod ſi ulla, ſpecifica ſunt.*„ Sed dolendum, experientiam eorum, qui hujusmodi nauſeoſa non averſati fuerint medicamenta, multoties contrarium demonſtraſſe.

TANTVM.

ORBIS

ORBIS ERVDITI

IVDICIVM

DE

CAROLI LINNAEI

MED.

SCRIPTIS.

Famam extollere factis, hoc virtutis opus.

Virg.

Ne ſuccumbe malis: Te novërit ultimus Iſter,
Te Boreas gelidus.

Gronov in Nomen *Linnæi.*

VITA CAROLI LINNAEI.

1707. Maji 13 *natus*.

1727. Academiam *Lundinenſem* adiit.

1730—1731. Botanicen publice docuit, vices Profeſſ. *Rudbeckii* ſuſtinens in Horto Academico Upſalienſi.

1732. *Lapponiam*, hiſtoriae naturalis cauſſa, peragravit.

1734. *Dalekarliam* occidentalem et orientalem perveſtigavit.

1735. Iter per *Daniam*, Germaniam, Belgium. Iunii 23. Medicinae Doctor creatus eſt *Harderovici*.

1736. Iter in *Angliam* inſtituit.

Octob. 3. Membrum Academiae Imperialis Naturae Curioſorum, illuſtri *Dioſcoridis* ſecundi nomine, proclamabatur.

1737. Praefecturam ſplendidiſſimi Horti *Cliffortiani* in Hollandia geſſit. Munus Medici ordinarii Societatis Indiae Occidentalis, *Linnaeo* a *Boerhaavio* oblatum, patriam reviſendi deſiderio flagrans, renuebat.

1738. *Galliam* inviſit.

Iunii 14. Membrum correſpondens *Academiae Regiae Pariſinae* electus eſt. Octob. 4. Membrum Societatis Reg. Lit. et Scient. dictus eſt.

1739. A Sacr. Reg. Majeſtate, Ordinibusque Regni Sueciae ſtipendio annuo *centum ducatorum aureorum* ditatus, ob navatam apud exteros operam.

Medicus claſſis navalis, quae Holmiae eſt, vocatus.

Inter Fundatores, qui *Academiam Scientiarum* Sueciae, in Regia Sede Holmienſi inſtaurarunt, fuit unus, et ejusdem Academiae *primus Praeſes*.

Opera a Carolo Linnaeo edita.

Syſtema Naturae —	Lugd. Bat.	1735	in	Fol.
— idem auctius	Stockh.	1740	—	8.
— idem germanice	Halae	1740	—	4.
Fundamenta Botanica —	Amſtel.	1735	—	8.
— eadem emaculata	Stockh.	1740	—	8.
— eadem emaculata	Lugd. Bat.	1740	—	8.
Bibliotheca Botanica —	Lugd. Bat.	1737	—	8.
Critica Botanica —	Lugd. Bat.	1737	—	8.
Methodus Sexualis —	Lugd. Bat.	1738	—	8.
Claſſes Plantarum —	Lugd. Bat.	1738	—	8.
Genera Plantarum —	Lugd. Bat.	1737	—	8.
Flora Lapponica —	Amſtel.	1737	—	8.
Viridarium Cliffortianum	Amſt.	1737	—	8.
Hortus Cliffortianus —	Amſtel.	1737	—	Fol.
Muſa Cliffortiana —	Lugd. Bat.	1736	—	4.
Hypotheſis de febribus intermittentibus —	Harderov.	1735	—	4.
Oratio de proprietatibus Inſectorum —	Holm.	1739	—	8.
Florula Lapponica, Act. Litter. Sueciae —	Holm.	1735	—	8.

Animalia Regni Sueciae; Act. Lit. Sueciae, 1736

Miſcellanea varia; Act. Scient. Suec. 1739. 1740.

Artedi Ichthyologia. Lugd. Bat. 1738. in 8.

Secun-

Secundum Leges Linnaei ſunt ſequentia.

Royeni Flora Leydenſis Lugd. Bat. 1739 in 8.

Gronovii Flora Virginica Lugd. Bat. 1739, in 8.

Ferber Hortus Agerumenſis Stockh. 1739, in 8.

Gronovii Muſeum Lapideum. Lugd. Bat. 1740, in 8.

Browallii Examen epicriſeos Siegesbeckii, Aboae, 1739, in 4.

Gleditſchii in idem argumentum, (Berol.) 1740, in 4.

De Gorter

Prof. Medic. Harderovicenſ. Promotor Linnaei.

„Ut omnibus conſtaret, me in viro docto, et nunc Medicinae Doctore, *Carolo Linnaeo*, Sueco, ſingularem, non ſolum in omnibus Medicinae partibus, verum etiam in Botanica inveniſſe peritiam et Doctrinam, adeo ut inter praecipuos Medicinae Doctores ſit habendus; meum nomen, cum felicitatis precatione in curandis aegris, apponere non dubitavi.„

Herm. Boerhaave.

Profeſſor Medic. Leydenſis.

Litterae ad C. Linnaeum, 1737. Jan. 13. „Liber (*Genera Plantarum*) ipſe inſpectus ſtupenti oſtendit infinitae diligentiae, conſtantiae ſingularis et ſcientiae incomparabilis opus; neque utilitatem pulcherrimi inſtituti ſatis ipſe depraedicare poſſum. *Secula laudabunt, boni imitabuntur, omnibus proderit. — — Tu huic totus dum ades, ſcribis, quae aetatem et Ariſtarchum ferant.„*

Royen.

Profeſſor Botanic. Leydenſis.

In Praefatione ad Floram Leydenſem, pag. 16. „Quintum Syſtema a Sexu plantarum, ſtaminibus ſcilicet et piſtil-

piſtillis, condidit *Carolus Linnaeus*, *omnium ſeculi ſui Botanicorum Princeps.* Hic enim, non omnibus impar, univerſam Botaniçes doctrinam reformavit, omnesque ejus partes illuſtrando ita caſtigavit et a foediſſimis, quas contraxerat, ſordibus, amicorum impulſu repurgavit, ut nec purior nec pulchrior unquam exſtiterit; immo

Si quid habent veri vatis praeſagia, Florae
Structa ſupra lapidem non ruet haecce domus:

Pag. 21.

„Alter a Tournefortio, qui in Generibus aliquid praeſtitit, fuit *Linnaeus:* hic ſerior accedens, ſed doctior.„

Pag. 30.

„Nomina ex arte confecta, in tota re herbaria vix ulla reperi, praeterquam in *Flora Lapponica* et *Horto Cliffortiano* Celeberrimi *Caroli Linnaei*, qui primus hanc methodum in Speciebus tentavit et ſucceſſorem habuit Clar. J. F. Gronovium, qui prudenter ubique in Flora Virginica ejus veſtigia preſſit.

Burmannus
Profeſſ. Botan. Amſtelodamenſis.

In praefatione ad Theſaurum Zeylanicum, p. 4. „Doctiſſimus ille Succus, *Carolus Linnaeus*, operibus ſuis variis botanicis nuper editis, clarum nomen adeptus.„

Pag. 9.

„*Caroli Linnaei Characteres* plantarum generici; qui liber aureus ſane Botanicis habendus, ut qui nova et facili methodo naturales plantarum characteres accuratiſſime definit.„

Gronovius
Med. Doctor et Botanicus — Leydenſis.

In praefatione ad Flor. Virginicam, pag. 3. „Nullus igitur dubitavi, ſpecimina plantarum cum perſpicaciſſime

mo *Linnaeo* examinare; utinam reliqua etiam cum doctiſſimo Viro ad examen revocare mihi licuiſſet! — — Singulis plantis adjeci nomina Specifica, quae exſtant in *Horto Cliffortiano* et *Flora Lapponica*; methodum componendi nomina Specifica a Linnaeo praeſcriptam, ſecutus.„

Royenus
Profeſſor Botanices Leydenſis.
In litteris ad *Ant. de Iuſſieu*, Prof. Pariſ. 1738. Maji 7.

„En *Carolum Linnaeum*, Scientiae Botanicae (ſi quem noverim) facile Principem, qui ni ſcriptis innotuerit, experimentis innoteſcat. Hic in plerisque Hiſtoriae Naturalis partibus verſatiſſimus hasce Tibi tradet litteras. Hunc vere doctum, eruditum et humaniſſimum Tibi Tuaeque curae commendo.„

Sloane
Praeſes Academ. Scientiar. Reg. Londinenſis.
Litterae ad C. Linnaeum, 1737. *Dec.* 20.

„*Flora Lapponica* ſpeciatim mihi tantopere arridet, ut maxime cupiam, caeteras illius regionis partes Hiſtoriae Naturalis intueri, Tua exaratas manu, publiceque luci datas.„

Dillenius
Profeſſor Botanices Oxonienſis.
Litterae ad Car. Linnaeum, 1737. Aug. 18.

„Vidi, accepi et legi *Floram* Tuam (*Lapponicam*) multa cum voluptate; utinam plures iſtius modi nobis proſtarent, tali ſtudio et cura elaboratae. In hac Te Virum praeſtitiſti.„

Lawſon
Medicus Londinenſis
Litterae ad Linnaeum, 1739. Maji 23.

„D. *Andrew* fuit nuper Londini; colit adhuc Tuam methodum Sexualem, eamque propagavit inter amicos praeterita hyeme in cornubia.„

Donell Iacob
Med. Caſhell. Hibernic.

Litterae ad Linnaeum, 1739. *Aug.* 17.

„Licet multum diuque Te quaeſiveram per maximam Germaniae partem, nullibi tamen inveſtigare poteram, ubi terrarum moraris, licét nemini doctorum virorum, cum quibus mihi colloqui fas erat, ſis ignotus.„

Sauvages de la Croix
Profeſſor Medic. et Botanic. Monſpelienſis.

Litterae ad Linnaeum, celeberrimum Hiſtoriae Naturalis Reſtauratorem, 1737. *Sept.* 10.

„Et Tibi et mihi, orbique litterato gratulor, et medullitus delector, quod tot tantosque labores in Te ſumere volueris. Stupeo tamen, et vix intelligo, Te, adoleſcentem adhuc tot tamque varia opera edidiſſe, quorum unicum, quantum ex pittaciis litteris Tuis et Tua fama judico, aeternum Tibi nomen comparare poteſt.„

1739. Dec. 1. „Doleo ſemper magis ac magis, Te, promerendis omnibus ſcientiis natum et aptiſſimum, in noſtris regionibus deſiderari; citiſſime Fama Tua per remotiſſimas regiones noſtras volatura eſt, quod aliquantulum, quem ex abſentia Tua dolorem ſentio, ſublevavit.„

1740. Mart. 5. „Pluries de Te hic colloqui contigit cum *Magnolio*, meo collega, qui Te multum veneratur; tam cum D. *Le Monier*, Pariſienſi, qui juſſu regis hic plantas lecturus, cum aſtronomis venerat, et qui Te *Virum adorandum* nuncupat. Tibi gratulor, quod D. *Iuſſieu* Horti Regii Pariſienſis *plantas in Tuum ordinem nuper redegerit*, qui tamen ordinem Tournefortii ſemper aſſumſerat: illum inde pluris facio, quod veritati obſequatur. Facinus certe egregium mihi illud videtur; — Ille ſenex, Tu juvenis, ambo Botanici. Ah! quantum diſtant a Medicis lividis, invidis, Botanici candidi!„

1740.

1740. Aug. 12. „Iam Tuum nomen per ora doctorum noſtratium frequens volitat; undique Tua expetuntur & advocantur ſcripta; ea, quicunque poſſidet, celat et ſibi ſervat ſedulo; nemini copiam facit tanti Theſauri; cito Bibliopolae noſtri plura accerſunt exemplaria.

Si, quantam voluptatem in his (Syſtema Naturae, Genera Plantarum, Flora Lapponica etc.) vorandis percepi, vellem verbis efferre, non una ſufficeret epiſtola. Tua ſunt multo laudibus et elogiis meis ſuperiora merita, nec ornate loquendi facultate praeditus ſum, ut id exequar; admirabundus itaque ſileo; ſtupent et omnes collegae, cum, quae aetate Tua praeſtiteris, accipiunt, nec ab ullo hominum tot opera tam ſcite digeri poſſe unquam auditum erat.

Accepi pariter, Hortum Leydenſem Hermannianum Tuis legibus paruiſſe. Candide dixerim, Tu in naturali ſcientia verus es *Carolus XII.* ut ipſe Rex in militia, eo diſcrimine, quod totum orbem Botanicum Tibi in aeternum ſubjicis.„

Ant. Iuſsieu
Profeſſor Reg. Pariſienſis.

Litterae ad C. *Linnaeum* 1736. *Iul.* 5.

„Gratiſſimo animo, Vir Illuſtriſſime, Tuum de *Muſa* opuſculum accepi avidiusque perlegi, mihique maxime arriſit.„

Barrere,
Prof. Medic. Perpianenſis et Botan. Reg.

Litterae ad Cl. Virum, Carol. Linnaeum, Botanicorum hujus ſeculi Principem.

„Ad noſtras quoque terrarum oras pervenit, quae quidem per litteratum orbem late volat nominis Tuis celebrata fama; novos inquiunt at perutiles conatus botanicos publici juris feciſti; deſiderabantur quippe multa in re herbaria;

 tantae

tantae molis erat, methodum condere novam; ſed quae aliis denegata fuit gloria, Tuae ſagacitati reſervabatur.

Albert. Haller
Profeſſor Medicinae Goettingenſis.

In Litteris ad Linnaeum eum vocat:

1737. April 14. Botanicum eximium.

1737. Iul. 3. Botanicum verum.

1737. Oct. 13. Botanicum primarium.

1738. Febr. 11. Maximum Botanicum.

1737. Sept. 12. Botanicum Summum.

1738. Ian. 9. Accuratiſſimum Botanicorum.

1738. April 7. „*Siegesbeckium quid Tu curaveris? An defuerunt unquam aut deerunt obtrectatores omnibus illis, qui novum aliquod et maſculum moliuntur? An deſunt Tibi, qui juſtiores ſunt in Tua merita? An omnibus ipſis etiam Siegesbeckiis Te placiturum unquam ſperaſti?* Tu vero perge audacter, et ſtudia, in quibus verae gloriae plurimum meruiſti, perge ornare.„

1738. Nov. 24. Tu, a quo Flora ſperat plura, quam ab omni alio Botanico, utere quaeſo felicibus fatis, et aliquando ad mitiora climata redi. *Si unquam me patria repetit — et ſpero repetiturum, — Te quidem, ſi tunc placuerit conditio, deſtinavi Horti haeredem, et qualiscunque honoris, et eam in ſententiam coram eis loquutus ſum, in quorum manibus ſunt omnia.*

1739. Ian. 19. *De Horto eadem mihi ſententia eſt; ego quidem paucis annis hic (Goettingae) verſabor, neque unquam tradere potero digniori.*

Idem in Actis Germ. Erudit. pag. 288.

Wir machen uns eine Freude, gleich im Anfange zu ſagen, daſs noch kein Buch in dieſer Wiſſenſchaft geſchrieben

ben ſey, welches man Linnaei *Genera Plantarum* einiger maaſsen vergleichen können. Es iſt der ganze Riſs davon unentlehnt, unverſucht und neu, die Ausarbeitung aus einer ſcharfen Unterſuchung von 8000 Pflanzen genommen. — — *Aber, was Linnaeus gethan, hat niemand verſucht, nicht gedacht.*

Gesnerus
Profeſſor Medic. Baſileenſis.

Litterae ad *Gronovium*, Medicum & Botanicum Excellentiſſimum.

„Petii, ut exemplar *Horti Cliffortiani* pro me coëmeres; hoc vero carere nunc potero, quum Amſtelodamo exemplar acceperim, ſed pretio pro mole libri ingenti 25 Florenorum, non vero pro opere, quod abſolutiſſima rationem rem herbariam tractat, et quo nemo Botanicorum facile carebit; perplacent ſane Ejus opera omnibus, qui vera et certa ratione aliquid in hoc genere praeſtare conantur. Video etiam, eius Methodum ubique fere laudari. Lipſienſis Syſtema Naturae Cl. hujus Authoris recuderunt, addita verſione Germanica. Ego nil parco, ut ejus opera et methodum Helvetis commendem.„

Ioh. Gravelius
Prof. Phyſ. Argentor. ad G. Scherzium.

„Vides *Linnaeum*, cujus ſcripta hodie miratur, et ſequitur litteratus orbis.„

I. Gottl. Gleditſch
Profeſſor Botanices Berolinenſis.

Litterae ad ſummum Botanicum, Carolum Linnaeum, 1740, April 20.

„Praecepta *Linnaeana* nodus gordius exiſtunt omnium illorum fateor, qui, ut labores evitent, capitula ſua ſomnolenta diſtinctis notionibus et demonſtrationibus fatigare dubitant.„

Breynius
Medic. Gedanenſis; Acad. Imper. & Londin. Socius. 1739.

In Praefatione ad prodromos plantarum, p. 3.

„Carolus *Linnaeus* lumen oriens et ingens certe Botanicum noſtri temporis. Sic in Linnaeo reviviſcet Boerhaavius.„

Langius
Profeſſ. Matheſ. Ordin. Hallenſis.

In Praefatione ad Syſtema Naturae, p. 4.

„Noveram jam ante ingenioſiſſimi *Linnaei* in rem herbariam merita, ſemperque judicaveram, hunc virum ad ulteriorem culturam a Natura factum eſſe. Cum autem nunc viderem, (ex Syſtemate Naturae) Linnaeum noſtrum in Syſtemate Regni Lapidei et Animalis, non minus felicem fuiſſe, quam in regno vegetabili, hoc edere decrevi etc.„

Fried. Otto Menckenius. I. V. D.
Reg. Poloniae a Conſiliis Aulae.

Litterae ad Linnaeum, 1736. Maji 5.

„Venio in ſocietatem plauſus illius publici, quem Tibi, Eruditiſſime Vir, pro egregiis tot laboribus in rei naturalis et Botanicae incrementum ſuſceptis, non Cives tantum Tui, feliciſſimi ingeniorum aeſtimatores, ſed ipſi exteri, et in his Lipſienſes inprimis mei, conjunctis ſtudiis decernunt. Bene ſit arti nobiliſſimae, cui Tu praeſidium jam praebes, cui ſplendorem decusque tribuis, quae nitidiſſime eﬄoreſcere per Te jam incipit, et ex nomine Tuo auſpicatiſſimum futuri honoris ſui omen capit.

Kohl
Profeſſ. olim Petropolitanus, nunc Hamburg.

In (den) *Hamburgiſchen Berichten von gelehrten Sachen;* No. LXXI. Septemb. 1740.

„Der

„Der in dieſer *wiſſen ſchaft* (Wiſſenſchaft) ganz vortreflich erfahrne Hr. D. *Linnaeus*, welchen man mit allem Recht, Statorem et Reſtauratorem ſtudii Botanici, wenigſtens in Schweden nennen kann. — —

Acta Eruditorum.
MDCCXXXVIII. pag. 459.

„Certum eſt, omniumque ſuffragio comprobatum, in ſubtilium floris vel fructus rudimentorum enumeratione acutiorem *Linnaeo* exſtitiſſe neminem.„

Acta Eruditorum, Anni 1739. p. 256.
De Horto Cliffortiano.

„Magnifice ſatis de ampliſſimo opere, et variae eruditionis pleno, ſentire non poſſumus, dubiumque ſupereſt, an praeſtantiſſimi Collectoris generoſum, quo erga ſcientias fertur, animum, et praetorios, quos condendae Horti ſui memoriae liberaliter admodum impendit, ſumtus, an Cel. Auctoris, temporum noſtrorum *Dioſcoridis*, ſingularem induſtriam miramque ingenii felicitatem, collaudare debeamus. Eadem, quae *Linnaeum* in Praefatione a laudibus detinuit, et nos detinet, Cliffortii Modeſtia, *nec Linnaeum alius, quam Linnaeus collaudet.* Ea eſt viri fama, quae commendatore non indigeat; loquuntur pro ea ſcripta, et ingenioſe excogitata Methodus, quae florum fructuumque minutiſſima quaeque, ante haec tempora incognita, nullique perſpecta, in lucem protraxit. Is eſt, quem *Gallia* colit, poſtquam eundem in Societatem Regiam Correſpondentis Membri nomine cooptavit, quem *Belgium* invitum dimiſit, quem *Sueria* reducem [illegible]ens amplectitur. Praeſens opus, laborum omnium [illegible]aeaneorum, qui ſparſim prodierant, ſylloge Regni Vegetabilis Hiſtoriam miris modis illuſtrat.

Syſtema Naturae, ibid. p. 70.

„Animalium ampliſſimas confecit tabulas, ſingulae eorundem familiae diſtinctum characterem adjudicans. Homini,

mini, quem quadrupedibus, corpore hirſuto, faemella vivipara et lactifera, dentibus primoribus quatuor, accenſet, ſocios dat ſimias, a quibus Tardigradus ita dictus, ſolo digitorum numero, — nam duo vel tres in utroque pede ipſi ſunt, utrinque diverſi. Ex feris dentes primores ſex obtinent, ex quibus urſus anthropomorpho generi vicinior habitus fuit, cum talo inſiſtat, pollice extus poſito; reliquae ſingulari ſigno a mammarum numero, digitorum conditione, unguium habitu, caudae dimenſione, deſignantur etc. — Dignus, *cui Hecatombe mactetur.*

Vide plura de Linnaeo:

Hamburgiſche Berichte von *gelearten ſacken* (gelehrten ſachen.)

1732. No. 4. pag. 45. de Horto Upſalienſi.
— 12. — 94. 95. Fundamenta Botanica.
— 22. — 177. 178. De avibus et inſectis Sueciae.
— 47. — 398. 399. Iter Lapponicum.
1733. — 64. — 523 - 525. Obſervationes Lapponicae.
1734. — 59. — — — Canones Rei Herbariae.
1735. — 47. — 386. Varia.
— 75. — 617. De Febribus.
— 71. — 586. Iter Dalekarlicum.

Reſpublica Eruditorum.

1735. Novemb. p. 556.
1737. Auguſt. p. 73. 87.

Commercia Litteraria Noribergica.

1733. Hebdom. 5. No. II. pag. 34.
— 10. — II. — 73.
— 10. — III. — 73. 74.

Tidender an Larde og curieuxe.

1734. Octob. 14. No. 41.

D. D.

D. D.

QVID

LINNAEO PATRI,

DEBEAT MEDICINA,

DISSERTATIONE ACADEMICA BREVITER ADVMBRATVM,

QVAM

VENIA ORDINIS EXPERIENTISSIMI MEDICI VPSAL.
PVBLICAE PROPONIT VENTILATIONI

SVENO ANDREAS HEDIN,

ASSESSOR REG. COLLEG. MEDICI HOLMENSIS ET AD
AVLAM REG. MEDIC. PRIM. REG. SOCIETATIS
MEDICAE HAFNIENSIS MEMBRVM:

RESPONDENTE

CHRISTOPHORO CARLANDER

VESTROGOTHO, STIPEND. VICTOR.

IN ACADEMIAE GVSTAV. AVDIT. MAI. DIE XIV. APRIL.
MDCCLXXXIV. H. A. M. S.

UPSALIAE,

TYPIS IOH. EDMAN, DIRECT. ET REG. ACAD. TYPOGR.

Plura quidem fecit, quam quae comprendere dictis
In promtu mihi ſit; rerum tamen ordine ducar.

Ovidius.

§. I.

Medicus, ſcientiae ſuae amans, in id quam maxime intentus eſt, ut exquiſitam illorum omnium habeat cognitionem, quae non veteres ſolum tradiderunt artis machaoniae ſcriptores, ſed et quae recentiores memoriae prodiderunt. In hunc autem finem eorum ſcripta ſedulo evolvens, animo facile illam comprehendet veritatem: *non qui multa, ſed qui utilia ſcit, illum ſapere*: ſaepiſſime enim et oleum et operam perdit, qui titulis librorum fidit. Haud tamen eſt infitiandum, quin ars ſalutaris ab *Hippocrate* tradita et ab *altero* Hippocrate, Magno *Sydenhamio*, exculta, inde a *Boerhaavii* temporibus in ſcientiae formam feliciter redacta, jam ad illud ſit evecta faſtigium, ut noſtro, quo vivitur, tempore, ceteris quibuscunque ſcientiis nullo modo poſtponenda ſit; atque id quidem operae Virorum prorſus ſecularium eſt adſcribendum, quorum ſollertia et praecellens omnino ingenii vis, omnia rumpens obſtacula, poſteros colluſtrando facem ubique praetulit, eoque nomine non de arte minus, quam de ſingulis Aeſculapii filiis bene merentiſſimos ſeſe reddiderunt, quippe qui opus exegerunt

> — — *quod nec Iovis ira, nec ignes;*
> *Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.*

Verum nec defuerunt, nec olim defuturi ſunt, qui inſatiabili ſcriptitandi cupiditate incenſi, plus ſpargunt infelicis lolii, quam ſegetum, quae frugibus gaudebunt. Et certe enim ſcio, qui rigidam ejusmodi ſcriptorum cenſuram ſuſciperet, juvenibus medicis non ſolum utiliſſimum fore, ſed & ipſorum pecuniae et tempori largiter parſurum.

§. II.

§. II.

Diſſertationem itaque juſſu ſuperiorum edituro, lubens fateor, hanc in primis arriſiſſe materiam, ſi ferre valuiſſent humeri, atque arctis ſpeciminis academici cancellis circumſcribi potuiſſet. Vidi autem immenſum valde ſpatium, quod decurrere non fui auſus, quippe qui negotiis ex duplici officio perfungendo diſtractus, temporis mei non potens fui. Atqui dolor ille acerbus, quem auribus et oculis percipiunt omnes boni, tam intra quam extra patriam, ex obitu *utriusque Linnaei*, Patris & Filii, in hiſtoria naturali & ſcientia. Botanices *Principum*, quorum memoriam gratiſſimam ſervabunt ſeri poſteri, in mentem mihi revocat *Linnaei Patris* maxima in ſcientiam, quam colo, merita. Quae quidem dum penicillo parum culto adumbrare mihi conſtituo, non dubito, fore pleroſque, qui judicent hoc opus leve et non ſatis dignum tanti nominis *Viro*, cujus etiam piis manibus alii dudum merentiſſimi *) juſta perſolverunt parentalia. Aſt tantorum facinorum quis modus? Mea me itaque jubet in Praeceptorum pietas, ut quae in *Medici-*

*) Dom. *Bäck*; Eques de Stella polar. Archiater Reg. et Colleg. Reg. Holmienſ. praeſes, primus ſermone funebri meritorum *Linnaei* fuit praeco digniſſimus (Åminnelſe-Tal öfver C. von Linné &c. Stockh. 1779. 8.) quem poſtea ſecuti ſunt Le Marquis *de Condorcet* (V. ejus Elogium Linnaei in Hiſtoire de l' Academie Roy. des Sciences, année 1778; à Paris 1781. 4.) et *Vicq' d' Azyr*, Societat. Reg. Med. Pariſienſis a ſecretis perpetuus; quorum hoc ille eſt, qui, quamvis elegantiſſime vitam et facinora Linnaei depinxerit, *cenſorem* tamen agere ſat incongrue ſibi permiſit, in quem redarguendum omnes, quotquot fuerint, *Linnaei* diſcipuli, occaſione data, merito animum intendunt; unde etiam opera celebr. Aſſeſſ. *Blom* Provinciae Dalekarliae Medici dexterrimi, dudum in eo fuit verſata, ut quae contra *Syſtema Naturae Linnaei* protulerat Dom. *Vicq' d' Azyr*, inprimis refutaret. Vide *Samling af Rön och Upptäkter* &c. Gothob. 1781.

dicinae emolumentum contulit *Vir*, ſupra omnes meas laudes celebratiſſimus, ſpecialius enumerem. Cui propoſito adhuc accedit ratio quaedam majoris incitamenti; ſcilicet non defuerunt *Linnaei* nominis invidi *), qui dum ipſi juſtam laudem *Summi Botanici* demere non potuerunt, ut ſaltem de fama *Medici theoretici* omnem detraherent exiſtimationem, adniſi ſunt. Hinc, ut vindicentur et nomen et fama *Linnaei*, eo, quo potuerim modo, in opera illius medica inquiram, ut juniores ſaltem Medicos ad ipſius ſcripta perſcrutanda adducam.

§. III.

Morborum recta cognitio, quae accuratiori perficitur deſcriptione, inter primaria requiſita habetur, quae Medicum conſtituunt, quam proxime ſequitur *medicamentorum* et *Diaetae exactiſſima ſcientia*, quibus, cognito morbo, vis illius ſcite eſt impugnanda et tuto debellanda. *Hocce triplici officio Medici egregie adeo perfunctus eſt Linnaeus, ut in his omnibus auctor et praeceptor Diſcipulis ſuis fuerit conſummatiſſimus.* Munus Profeſſoris ad Regiam hanc Academiam adeuntem non fugiebat, in quanta inopia et Docentes et Diſcentes verſarentur eo, quod nullum adhuc conditum eſſet *Syſtema Morborum*, ad cuius normam in dignoſcendis morbis

*) Fateor, me hic invitiſſimum adponere nomen Dom. *Vicq' d' Azyr*; ſed notam injuſti valde Cenſoris incurrit, ubi in Oratione funebri citata his de *Linnaeo Medico* utitur verbis: „*Il etoit moins permis à Mr. Linnaeus, qu'à tout autre d'ecrire ſur les objets, qui lui etoient etrangers; parce qu'il portoit cet eſprit de detail et de ſtile aphoriſtique et figurè, que l'on a regardé comme des defauts, même dans les ouvrages, qui ont etabli ſa reputation.*„ — Quam iniquum autem judicium hoc ſit, in ſequentibus dilucidare conabimur, dum turpe erit Auctori, ſi culpa ipſum redarguit.

morbis nec ipſi duci, nec alios ducere poſſent, unde etiam inter primaria Medicinae obſtacula defectus cognitionis pathologicae ſemper fuit habitus; morborum enim *Genera* male diſpoſita et peius adhuc in *Species* diſtributa, maximam omni tempore et in tradenda et exercenda Medicina attulerunt confuſionem.

Ut autem inprimis *ſpecies* morborum ea, qua unquam fieri poſſet, perſpicuitate traderentur, eo validius urgebat, quo certius ſibi perſpectum habuit, *medicamentum curare ſpeciem, raro genus morbi*; unde quoque futurum putavit, ut ſpecierum morborum adaequata determinatione facta, facile determinarentur totidem ſpecifica remedia. Cuius ſententiae veritatem plurima omnino comprobare videntur exempla: ſic enim *Polygala ſenega contra morſus ſerpentum*, *Viola tricolor in cruſtâ lactea*, *Collinſonia in colica puerperarum*, *ſemina Sabadillae ad pediculos necandos* ſeſe commendarunt virtute ſingulari, quorum tamen omnium, ut quam maxime illuſtrans, *Ipecacuanham* afferre liceat, quae ſicut nobis detexit Medicus, *) noſtratium acutiſſimi ingenii, refractiſſima ſubminiſtrata doſi, ſpecificum ſe adeo praebet remedium in *Haemorrhagia uteri*, ut nunquam Magiſtrum fefellerit, cuius vim, **) ſi quis in plurimis aliis haemorrhagiae ſpeciebus tentaret, eundem exſpectans effectum, ſpe fruſtratam ſe omni modo videret.

Ad *Linnaei* uſque tempora, qui primus *ſyſtema* quoddam *morborum* condiderat, fuit vir de re medica meritiſſimus,

*) Celebr. Dom. *Dahlberg*, Conſiliarius Reg. Colleg. Metall., ante haec Medicus Regius primarius.

**) Obſervavit Dom. Profeſſor *Bergius* pag. 103. *Materiae* ſuae *Medicae*, *Ipecacuanham* in plurimis *haemorrhagiae* ſpeciebus incaſſum fere tentatam, in unica haemorrhagia uteri votis non reſpondiſſe. Cui ſententiae accedunt plures obſervatores.

mus, Dominus *Le Boiſſier de Sauvages*, cujus opera ut in re ardua, tanto fuit medicis acceptior, quo verius eſt, praeeunti maxima ſemper ſeſe offerre obſtacula. Verum quamvis Sauvageſio fuerit reſervatum ante alios hunc vaſtiſſimum decurrere campum, eoque ipſo, edita *Pathologia methodica*, morborum cognitionem medicis reddere faciliorem; recte tamen aſſerimus, *Linnaeum, cui in ſyſtematibus conſtruendis ingenium tribuit natura prorſus ſingulare*, cognito vix *Sauvageſii* opere, in eo dudum fuiſſe occupatum, ut inopiam in hoc ſcientiae genere ſublevaret. Itaque, quam primum Profeſſor Medicinae conſtitutus erat, id ſui muneris judicavit, ut pathologicas ſuas praelectiones ad certum Syſtema Diſcipulis ſuis inſtitueret, quod tandem anno 1759 forma Diſſertationis cum orbe erudito communicavit, idque jure *alterum* Syſtema Morborum, *Vogelii* tertium, ex ſententia illuſtris Edinburgenſium Profeſſoris *Cullen*, habetur, adeo ut *Sauvageſio ſummo* aemulus omnino fuerit *Linnaeus*.

Aſt ſi aemulatio tanta laudis inter hos maximi nominis viros noſtram meretur attentionem, nec illorum amicitia id minus mereri videtur, quae tanta omni tempore fuit, ut dum viveret celebris Monſpelienſium Profeſſor, *Linnaeo* ſemper in paucis dilectus fuerit. Neque *Sauvageſium* puduit in nova *Pathologiae Methodicae*, quam poſtea imprimendam curavit, editione, non ſolum *Linnaeum* in citationibus ſuis adducere, ſed et totas adoptare deſcriptiones, et genera *Ipſius* nova *ſua* facere. Qui poſtea etiam in ſyſtematibus condendis deſudarunt viri egregii, *Vogel*, *Cullen*, *Selle*, *Sagar*, *Haartman*, *Daniel*, *) hos primarios *Patho-*

M 2 *logiae*

*) Dom. *Vicq d'Azyr* heic iterum minus amice in *Linnaeum* invehitur, de *Generibus Morborum* ſtatuens: „*Qu'ils ſont un tableau noſologique, dans lequel l'auteur a employé, avec une ſorte de profuſion, des expreſſions inuſitées et barbares pour indiquer et claſſer les differentes maladies et même les incommodités les plus légè-* *res*

logiae ſtatores omni proſequuntur honore, teſtantes, ſe vel nunquam talibus operibus pares fuiſſe, niſi hos praeeuntes habuiſſent. De *Generibus* itaque *Morborum* Linnaei judicium laturi, ſtatuere non veremur, illa Compendium (nam pro tali opus ſuum ſemper haberi voluit) nobis ſiſtere, omne

res, de ſorte, qu'en le liſant, il ſemble, que le nombre des maux, dont l'eſpece humaine eſt affligée, ſoit au moins augmente de moitie.,, Quamvis haec aſſertio vix refutatione egeat, comparationem tamen inter *Linnaeum* et Sauvageſium inſtituere placet, ut quinam horum ſcriptorum vocabulis plus barbaris fuerit uſus, conſtet. Habet enim Hic *Eſſeram*, *frambaeſiam*, *Phyſconiam*, *Beriberii ſubeth*, *exaniam*; quae nomina morborum nec *linguae* nec *auctoritatis* certae, ſunt teſtimonio, ne *Sauvageſio* imputemus, quod is ille omnino ſit, qui plurimis factis ſubdiviſionibus numerum malorum auxit; *Ille* contra duo admodum nova attulit genera, quae veterum auctoritate deſtituuntur, *Raphaniam* loquor et *Cocytam*; de illa, ut de morbo prorſus ſingulari Diſſertatione egit ſub *Linnaei* praeſidio Dom. Aſſeſſor *Rothmann*, ubi nihil invenitur barbari, ſed quae dicta fuerint, politiſſimi certe ingenii foetus ſunt. De hac autem Dom. *Vicq' d' Azyr* ipſe confeſſus eſt, quod ſit morbus ſaeviſſimus, habitantes Sueciae borealis et paluſtris partem infeſtans, unde etiam nomen genericum ipſi tribuens auctor, illud a fluvio infernali *Cocyto* deſumere voluit, ut et vermem, hunc morbum cauſſantem, *Furiam Infernalem* vocavit. Ad numerum multiplicatum quod attinet, ulterius aemulatorem eius Sauvageſium conſulamus, qui in *Pathologia* ſua *Methodica* tradit 10 Claſſes, 44 Ordines et 314 Genera; *Linnaeus* autem 11 Claſſes ſtatuit, 37 Ordines et 325 Genera, unde compenſatis compenſandis calculus evidens eſt. Cui praeterea in ſcripta pathologica Domini *Vogelii* inquirere contigit, ſciat certe, quod Illi *Hippos*, *Illoſis*, *Syncleſis*, *Cataclaſis*, *Ciloſis*, *Hipophaſis*, totidem ſint genera; ne ipſum Dom. *Danielem* adducam, *Pathologiae ſcriptorem facile exactiſſimum*, qui, ſi quis unquam, cum profuſione loquitur.

ne ferens punctum, quippe quod *perſpicuitate definitionum, rerum definitarum juſta diviſione et optime diviſarum deſcriptione et brevitate nullo non tempore commendabile.* Huic praeterea ſi addatur Oratio inauguralis ab Ipſo habita, cui titulus: *Hypotheſis nova de febribus intermittentibus*, ut ut et quae ſub Illius praeſidio poſtea prodierunt diſſertationes plurimae: Morbi claſſici; de variis ex hyeme morbis; morſura ſerpentum; Geneſis calculi, Febris Upſalienſis; Haemorrhagia ex *Plethora; de varia febrium intermittentium cura; de Scorbuto; Perſpiratio inſenſibilis*, ceterae, conſtat omnino, *Linnaeum* illam tradidiſſe diſcipulis ſuis doctrinam, qua tandem ſibi ipſis et ſcientiae quam maxime utiles forent.

§. IV.

Clavis Medicinae, libellus, quem merito compendium totius ſcientiae medicae appellamus, prodiit Holmiae 1766. Quisquis fuerit emunctioris naris Medicus, qui, omni praejudicata opinione abjecta, judicium de hocce libello ferre ſuſtinet, ſine dubio lubens concedet, ingenium *Linnaei* acutiſſimum tanto conatui unice par fuiſſe; illa enim heic acies ingenii elucet, ut fidem omnino ſuperet, Medicinam, quam artem ſemper conjecturalem futuram ſtatuunt ignorantes oſores, ſub eius manibus ſpeciem Phyſicae experimentalis induiſſe, principiiſque et adſertis aeque exploratis ſuperſtructam. Diffitendum tamen non eſt, opus hocce, licet omni et admiratione et attentione noſtra digniſſimum, ſummis quibusdam Medicis aliquo jure videri et difficile omnino comprehenſu et praxi forſitan minus adaptatum. Verum in rebus tantae indaginis raro ſibi ſufficit ingenium mediocre, niſi filum hoc Ariadnaeum per obſcuros ſcientiae maeandros ab Ipſo Auctore illuſtriſſimo ſequi diſceret; hinc eſt, quod, qui Cenſores agere voluerunt, notam ignorantiae ſuae prodiderint, quum, quae propoſita fuerint, ſe

vix intellexiſſe fateri coacti ſint; quod ipſi contigit Domino *Vicq d' Azyr*, *Corticale vitale* (*Clavis Medic.* pag. 5.) per cutem reddenti. Cui quam abſona ſit idea *vitalis corticalis*, nullum vel leviter in re medica verſatum fugere poteſt; unde nec mirum, ſi de utilitate hujus operis aeque abſona ſit concluſio.

§. V.

Materia Medica et Diaeta ſunt ſine dubio potiora Therapiae cenſenda ſubſidia, quorum auxilio deſtitutus Medicus, inermis prorſus eſſet, ſi vel optima gauderet cognitione eorum, quae *Anatomia* tradit de corporis ſtructura, *Phyſiologia* de functionibus, et *Pathologia* de vera morborum diagnoſi. Ad Linnaeum usque nullum fere invenimus ſcriptorem, qui, ea qua decet methodo, haec neceſſaria medicinae fulcra tractaverat, ut ſcientiae formam prae ſe ferrent. Illuſtriſſimus *Boerhaave* primus quidem fuit, qui praeter alia neceſſaria in arte emendanda, ad Diaetae neglectam illuſtrationem animum intendebat. Illum itaque preſſo pede ſequuturus *Linnaeus*, quod olim aggreſſus erat opus Praeceptor eius ſummus, feliciter continuavit et ad faſtigium evexit. Etenim quo magis ſibi cognitum habuit, Diaetam rite inſtitutam ad valetudinem tuendam maxime conferre, ita quoque id *Ipſi* cura fuit, ut, illius principiis rite cognitis, Medici juvenes ad officia ſua tute obeunda prodirent. Hinc *tertio quovis anno* curſum diaeteticum abſolvere conſueverat, idque methodo omnino nova egregie adeo fecit, ut de praecipuis Diaeteticis partibus Diſcipuli ejus, quae in Praelectionibus hauſerant dogmata ſub *Illius* praeſidio ſpeciminum Academicorum loco nobis tradiderint, hae autem Diſſertationes non ſolum doctrinae et rerum ubertate ſe commendarunt, ſed et ingenii ubique ſale conditae, ſemper noſtram ſibi conciliabunt attentionem.

Earum

Earum titulos heic afferre liceat, quo ex ipſo fonte hauriantur aſſerta; in his autem primariae ſunt: Aer habitabilis; Motus polychreſtus; Reſpiratio diaetetica; de varietate ciborum; Culina mutata; Potus Theae; Coffeae; Chocolatae; de Pinguedine animali; Flora oeconomica; Plantae eſculentae Patriae; Fundamenta valetudinis; de Acetariis; Spiritus frumenti; de Pane diaetetico; Diaeta acidularis; Macellum olitorium; Fructus eſculenti; Inebriantia; Senium Salomoneum; de Medico ſui ipſius; Diaeta per ſcalam aetatis humanae obſervanda; circa fervidorum et gelidorum uſum paraeneſis etc.

In quibus omnibus reformatorem ſaepe egit, ſcientiaeque illam conciliavit evidentiam, quam hactenus deſideraverant omnes cordati Medici. Verum antequam haec omnia miſſa faciamus, ſpeciatim illam Diſſertationem nominandam cenſeo, cui titulus: *Nutrix noverca*. Convenerunt dudum inter ſe Medici de noxio nutricis mercenariae lacte, quorum ſententiae etiam Philoſophi acceſſerunt, inter quos nuperum Iean Iaques *Rouſſeau* nominaſſe ſufficiat. Anno 1779 Facultas Medica Pariſienſis hanc materiam ad ulteriorem dilucidationem propoſuit praemio, quod reportavit Dom. *Landais* Diſſertatione: *Sur les avantages de l'allaitement des enfans par leurs meres*, quam ob elegantiſſimum ſcribendi genus omnibus Medicis commendatum volumus; ſed tantum abeſt, ut hunc auctorem, laudatiſſimum quamvis, *Linnaeo* de eadem materia diſſerenti praeferamus, ut potius contendamus, principia, quibus Dom. *Landais* ſuam ſtabilire vult ſententiam, minus inniti eruditione medica, pompa licet verborum quam maxime ſuperbiat opus.

§. VI.

Quantacunque autem fuerit *Linnaei* opera in omnibus iis, quae ſui officii erant et medicinae inſerviebant illuſtrandae, in eo tamen quam maxime laudanda eſt, quod ***totam funditus emendaverit Materiam Medicam***, cuius a *Dioſcoridis* tempore uſque ad Botanices reformationem, defectus

neminem, vel paullulum in medicina verſatum, fugere poteſt. Si enim agnoſcimus illam veritatem, *Regnum* ſcilicet *Vegetabile* et optima et plurima nobis praebere medicamenta, haec autem fere ſola *Therapiam* conſtituere, prono ſimul alveo fluit, *Horum* talem futuram cognitionem, qualequale fuerit illius ſcientiae fundamentum, unde aſſerta de illis hauriuntur; illo autem vacillante, ut per plura ſecula vacillaſſe novimus Botanices certitudinem, nec ullam dari *Materiae Medicae* certam rationem, hincque nec ullam Medicinae certitudinem. Verum ut noſtra aſſertio magis indubitata evadat, exemplis ex Hiſtoria litteraria Medicinae breviter allatis, illam colluſtrare lubet.

Dioſcorides omnesque eius aſſeclae ſola experientia ſuffulti, dogmata ſua, quo potuerint modo, explicarunt, nullam a priori rationem noſcentes, quam pro illis ſtabiliendis adducere poſſent; horumque nomine *Empiricorum* meminit vetuſtas. Hos excepit gens breviori ſe credens inceſſuram tramite quaeque in aſtrorum influxu et plantarum cum certis conſtellationibus congruentia ſeſe inveniſſe vires plantarum haud dubitavit, indeque *Aſtrologi* fuerunt vocati. Hos ſecuti ſunt *Signatores*, qui ex *habitu* et *colore* floris, facieque externa cujuscunque plantae, ad vires illarum in corpus humanum vanam omnino deduxerunt concluſionem. Surrexerunt tandem *Chemici*, qui ad artis ſuae rigidiſſimas regulas omnia examinanda voluerunt, putantes, ſe conſtitutiva plantarum principia reſolvere, extrahere et iterum componere poſſe, unde quoque, quibus adyta naturae paterent, ſe ſolos eſſe credebant. Illorum autem ſcientia, Medico licet non minus utilis, quam neceſſario omnino, Medicinae tamen in Medicamentorum viribus inveſtigandis, nunquam *qua talis* inſervivit; heic enim adeo nihil valet, ut his mille analyſes plantarum, *Pariſiis* factae, ſat demonſtrarint, *illam plurima elaborare poſſe, ſed nulla detegere medicamenta.*

Cadente ſic Chemicorum theoria, Botanici noviſſime in ſcenam prodierunt, qui, quoniam aſſerta ſua Syſtemati natu-

naturali ſuperſtruere ſunt annixi, propoſitum etiam finem facilius tandem ſunt aſſecuti. Horum in numero plures habuimus, qui ex principiis Botanicis, plantarum vires eruere inceperunt. Aſt illorum conamina, quo certioribus principiis fuerunt innixa, eo certiores etiam feciſſe progreſſus facile conſtat; unde quoque prona eſt concluſio, quod, illis inſufficienti ratione ſtabilitis, totum quoque corrueret ſyſtema, id quod de pluribus valet, unico excepto *Linnaeo*, cui ſoli opus tantae indaginis condere fuit reſervatum. Tenebris enim Hiſtoriae Naturalis ab *Ipſo* diſcuſſis, prodiit *Botanica* iis ſuffulta principiis, ut nulli ſcientiae nec major certitudo, nec utilitas evidentior ſit, ſi vel nullam aliam allegare poſſemus, quam, quod baſin et fundamentum conſtituat *Materiae Medicae*, unde aegrotantibus tota ſalus.

§. VII.

Medicamentorum nomine veniunt illa ipſa inſtrumenta, quibus medicus in debellandis et curandis morbis utitur, ſuntque haec vel *ſimplicia* vel *compoſita*. Illa ex tribus regnis Naturae colliguntur, *haec* autem ex collectis conficiuntur & commiſcentur, prout cujusvis fuerit ingenii captus. Materiae Medicae illum dicimus ſtatorem conſummatiſſimum, qui ſedulus colligit ſimplicia, ea ad certa principia exponit et dignoſcere ſufficienter docet, dignotorumque uſum methodo ſcientifica nobis communicat, et tandem, qui de ignotorum et novorum cognitione acquirenda ſcite nos inſtruit. *Linnaeum* primum ſe talem praebuiſſe Materiae Medicae ſcriptorem, plurimis argumentis demonſtratum ibimus, in quem finem Materiam Medicam, ab *Ipſo* conſcriptam, examini ſubjicere liceat, quae typis impreſſa prodiit Upſaliae 1749. Meum vero qualecunque judicium antequam afferre auſim, audiamus Illuſtriſſimi *Halleri* ſententiam, qui illam commodiſſimum praelectionibus *Compendium* vocat, quodque *inter optima ſit Auctoris* dicit. Plures omnino habuimus Materiae Medicae ſcriptores, quorum quaedam opera in majora congeſta volumina, alia iterum in formam compendiorum fue-

runt digeſta. Huius generis eſt *Materia Medica* Illuſtriſſimi Linnaei, quam lectionibus ſuis deſtinavit.

Aſt ſic licet opus hoc compendii nomine inſignitum, plura tamen continet, quam quae antea ullum comprehenderat tale opus; nam omnia, quae fundamentum cognitionis cujusvis plantae officinalis conſtituunt, ab *Ipſo* ſunt allata et octo propemodum lineis abſoluta, ſcilicet.

1. *Nomen*, quo quaevis planta officinalis Botanicis eſt nota, adeo ut ad genus et ſpeciem relata optime jam nobis innoteſcat.

2. *Synonymum* expoſuit, quo veteribus nominabatur.

3. Notitiam dedit *Loci*, utrum ab exteris afferenda, an in noſtro climate proveniat, an culta vel ſua ſponte, annua vel perennis, creſcat.

4. *Nomen* addidit *Pharmaceuticum*, et quae praeſertim partes in uſu ſint, docuit.

5. *Qualitatum* cognitionem dedit, ſi *ſapida* fuerit, quo *ſapore* ſuam exſerat vim, ſi odor *gratus*, *ſuaveolens* &c.

6. *Vires*, *) exactiſſimus deſcripſit.

7. Praecipuos attulit *Morbos*, ubi ſpecifico modo agit, et tandem,

8. *Compoſitum*, ſi ejusmodi memoratu dignum fuiſſet.

Tale eſt opus, quod immortalis *Haller* tanta dignum cenſuit laude, et de quo celebr. *Vicq' d' Azyr* minus favens judicium ferre ſuſtinet. Atqui cujusnam horum teſtimonium praeferatur, judices ſint Materiae Medicae ſcriptores, quorum

*) Quae noſtris temporibus adeo celebrata fuerunt *remedia ſpecifica*, in ſcriptis ſuis *Linnaeus* dudum pro talibus etiam cognita affert, quorum nominare liceat *Radicem Filicis maris*, quae ut arcanum remedium in *Taenia* debellanda magno pretio a Gallorum Rege fuit emta, et *Geum urbanum*; cujus in febribus intermittentibus uſum, ut novum detectum, propoſuit Dom. *Buchave*, Danus; quarum de *hac* tamen in *Materia Medica*, de illa in *Flora Suecica* mentio eſt facta.

rum nuperrimi et egregii Profeſſores, Domini *Bergius* et *Andr. Murray* confitentur, *Linnaeum praeceptorem et ſtatorem* facis ipſis praetuliſſe. Ne praetereamus Nobiliſſ. Dominum *Schreber*, qui novam novit procuravit Materiae Medicae *Linnaei* editionem, maxime adauctam, adeo ut, non quae *Ipſe* ſolum obſervaverat poſt impreſſam primam editionem, ſed etiam, quae alii detexerunt *Illo* demortuo, in hac ſecunda *Schreberi* editione fuerint annotata. Verum quidem eſt, nonnullos Linnaeo imputaviſſe, Materiam Medicam inſufficienti ratione fuiſſe traditam, eo quod illam de *Regno Minerali*, ut et illam de *Animali* collectam omiſiſſet. Hos autem delegatos volumus ad Diſſertationes ſub *Linnaei* praeſidio de his habitas, quarum *hujus* auctor fuit b. def. nobiliſſ. Reg. Colleg. Med. Aſſeſſor *Lindbult* et *illius* Dom. *Sidrén*, Prof. Upſalienſium celeberrimus. Cetera autem, quae de Linnaeo, ut Materiae Medicae ſtatore, dici queant, brevibus his complecti liceat Corollariis.

I.

Simplicium exactiſſimam dedit cognitionem, & quoad principia Botanica et vires, quae hactenus omnino inter deſiderata Materiae Medicae erant? Etenim vires a fructificatione deſumere docuit, habito ſimul reſpectu *Saporis*, *Odoris*, *Coloris et Loci*, (Vid. Philoſophiam Botanicam) quo ſimul novam omnino tradidit Theoriam, ſcilicet: *Plantas, quae genere conveniunt, virtute etiam convenire; quae ordine naturali continentur, etiam virtute propius accedere, quae claſſe naturali congruunt, etiam viribus quodammodo congruere;* quibus omnibus expoſitis, Medicis Botanicis illam conciliavit facilitatem, ut, ubicunque terrarum jam fuerint conſtituti, de ſimplicium natura et indole certiſſime judicent; hinc eſt, quod ſi illis offerretur planta hactenus ignota, modo unius alteriusve plantae ejusdem *Generis*, *Ordinis* vel *Claſſis* ſibi antea notas habuerint vires, illam in hocce vel illo morbo efficacem futuram affirmare non dubitent. Olim ex ignoratione *Claſſium Naturalium* varia exſtite-

ſtiterunt incommoda, adeo ut *Mercurialis* intrinſecus adhibita fuerit, cuius ſolummodo uſus externus eſt; *Heracleum* inter emollientia receptum, quamvis inter *Umbellatas* fruſtra hanc virtutem quaeramus. Ad hoc etiam principium plures detectas habemus, quarum numeroſam cohortem heic ſiſtere poſſem, ſed exempli ſolum loco *Caſſiae* genus afferre liceat, in quo, ob vim purgantem, *Sennae* adeo inter Medicos involuit uſus, ut omnem fere impleat indicationem; unde etiam pretio emitur ſaepe nimis magno, id quod Medicis Botanicis anſam dedit, novas ex eodem genere ſpecies experientiae ſubjiciendi, quum *ſpecies ejusdem generis inprimis virtute conveniant*; Sic *Caſſia Liguſtrina* et *Chamaecriſta* ut purgantes fuerunt detectae. Horum autem omnium fundamentorum in eruendis plantarum viribus, ſi quis optime gnarus eſſe cupiat, Diſſertationes: *De viribus Plantarum*; *Sapore Medicamentorum*; *Odore Medicamentorum*, *Medicamentis Graveolentibus* &c., ab Illuſtr. *Linnaeo* editus, ſibi normam ſumat, in quibus ſufficienti Theoria omnia haec tradita ſunt ſubſidia, quae tanta omnino ſunt, ut Auctorem unius eiusmodi operis plus Medicinae praeſtitiſſe conſtet, quam forſitan praeſtiterunt olim conjuncti, quotquot fuerint, Materiae Medicae ſcriptores.

II.

Dudum nota et uſitata propius determinare et ad ſpecies referre docuit; ut enim Species morborum exacte eſſe determinandas quam maxime inculcavit, ita quoque *Speciem cujuscunque plantae officinalis* diſtinctiſſime eſſe deſcribendam voluit, quo, cognito morbo, medicamenti ſimul haberetur cognitio ſolidiſſima, quod fundamentum conſtituit omnis ſanioris Medicinae. Huc uſque tantam, non inter Materiae Medicae ſcriptores ſolum, diſſentionem, ſed et Pharmocopolarum ignorantiam animadverterat tantam, ut opus hoc, ſi quid unquam, utiliſſimum judicaverit, et ſpecies rite deſcribendas et determinandas in ſe ſuſceperit, ne ulterius incerti eſſent Medici de indole et natura ſimplicium, utque

que rite noſcerent diſtinguere plantas. Quod ajunt, *quid pro quo* ſubſtituere, de Pharmacopolis noſtris diu multumque valuit, quod eos Botanices ignaros prorſus fuiſſe demonſtrat; at ex hac ipſa ignorantia quanta fuerint omni tempore mala, nullus ignorat. Sic *Linnaeus* ipſe obſervavit, *Hypochaeridem maculatam* pro *Arnica* fuiſſe ſubſtitutam, *Centauream ſcabioſam* pro vera *Scabioſa*, et radicem *Hermodactyli* cum *Colchici* vel *Iridis* cujusdam radice fuiſſe commutatam. Unde facilis eſt concluſio, optima remedia in deſuetudinem abire, eo ipſo, quod ſubſtitutis aliis minus efficacibus, promiſſo effectu fruſtratus Medicus, culpam in medicamentum referat, quam in Pharmacopolarum referre debuerat. Sic etiam de *Ipecacuanha* diu multumque fuit diſceptatum, nunc enim ad *Loniceras*, nunc ad *Violas* fuit revocata, donec tandem nuperrime conſtiterit, illam *Pſychotriae* eſſe ſpeciem, id quod in reliquas ſpecies hujus generis inquirendi magnum erit incitamentum. Praeterea, quum unius hominis non fuerit opus, omnia ea rite determinare, quae ignota erant, dum primus tenebras diſcutere inciperet *Linnaeus*, *Catalogum ignotorum* nobis reliquit, ut, quibus in poſterum contingeret Materiam Medicam tradere, hunc ante oculos haberent; cui vero placuerit melius ad hanc plantarum, quoad ſpecies ignotarum, enumerationem attendere, conſtabit maximam partem ante *Linnaei* obitum dudum fuiſſe detectam, tanta enim fuit et *Linnaeorum* et *Illorum* Diſcipulorum *) opera ſedula. In his vero merito numerandus eſt Cel. Noſter *Bergius*, Hiſt. Nat. et Pharmac. Prof. longe digniſſimus; nam Hic ille eſt, qui exactiſſime tales adhibuit in opere ſuo egregio ſpecierum determinationes, id quod praeter alia multa Materiam Ejus Medicam nobilitat.

§. III.

*) Celeberrimus Prof. *Thunberg* Rei Medicae in hoc genere utiliſſimum ſeſe praeſtitit et laudatiſſimum.

§. III.

Nova Indigena introduxit *) *vel frequentius uſurpare docuit, quo ſimul Medicinam Domeſticam per Sueciae regiones uſitatam breviter expoſuit, et loca natalia Plantarum apud nos indicavit.* De indigenarum plantarum uſu ante *Linnaeum* nullus fere recentiorum cogitaverat, vel ſi cogitatum fuiſſet, ob defectus in plantarum deſcriptionibus et virium genuina determinatione, omnem harum cognitionem et uſum in deſuetudinem tandem abiturum conſtat. Hinc opus illud aureum, *Floram Suecicam* loquor, conſcripſit, cuius novam editionem dolemus omnes *Linnaeum filium*, ad unguem licet a ſe rite perductam, locupletiſſimam et ut typis mandaretur paratam, nobis qui communicaret, non ſupervixiſſe. Heic enim Gazam invenimus ditiſſimam rerum indigenarum non minus uſus *oeconomici*, quam *medici*; talem enim ſe heic praebuit Auctor, ut coronam civicam merito apud Romanos reportaſſet, nunc autem memoriam perennem et noſtram admirationem, Ipſi poſt fata ſuperſtitem. Nam praeterquam quod medicamenta indigena non poſſint non pretio conſtare multo minori exoticis, eo ipſo etiam a nobis praeferri merentur, quod ſibi ſemper poſſint haberi ſimilia, id eſt bene dignota et optime collecta; quid? quod indigenorum habeamus plura **), quae virtute exoticorum plantas longe antecellunt; qualem non dubitamus afferre *Dulcamaram*, cujus jam per ſpatium 40 annorum in patria noſtra multum invaluit uſus, idque in ſummum aegrotantium

*) Ad hanc methodum alii quoque operam ſuam conferre voluerunt, inter quos Cel. *König*, Danus, Diſſertationem de Remediorum indigenorum ad morbos cuivis regioni endemicos expugnandos efficacia, edidit Hafniae 1773.

**) Hinc quam iniqua ſunt verba Domini *Vicq' d' Azyr* conſtat, ubi dicit: „Quoique il a fait des louables efforts pour ſubſtituer des plantes indigenes aux etrangers, nous ne pouvons diſſimuler, que cette production eſt peu digne de ſon auteur.

tium emolumentum. Specifica enim virtute omnino commendabilis in *Rheumatiſmo*, *Arthritide*, *Scorbuto*, *Ulceribus malignis*. Pari modo nos etiam plura docuit medicamenta indigena, e. gr. *Ledum paluſtre*, *) quod nullam fere patitur comparationem; ut praetereamus plurima alia, quorum tamen exactiſſimam nobis dedit cognitionem in Diſſertationibus, quarum tituli: *Arboretum Suecicum*; *Frutetum Suecicum*; *Flora Alpina*; *Fraga veſca*; *Menthae uſus*; *Euphorbia*; *Hypericum*; *Dulcamara*; de Ledo *paluſtri*; *Purgantia indigena* &c. nec non in *Itineribus* ſuis per *Scaniam*, *Veſtrogothiam*, *Oelandiam* & *Gothlandiam*.

IV.

Exotica, quae uſus medici ſunt, vel detexit vel determinavit, ut nobis jam conſtet, vel quibus in caſibus omnem implennt indicationem, vel quibus etiam excipiantur aptis ſuccedaneis, in quorum inveſtigationem quam maxime erat intentus. Diſſertationes ejus afferre liceat, optime comprobantes hocce corollarium, ſcilicet illas, quae inſcribuntur: Ficus; de Cortice Peruviano; Radix ſenega; Specifica Canadenſium; Spigelia Anthelmia; de Maro; Rhabarbarum; Lignum Quaſſiae; Medicamenta purgantia; Plantae officinales; Opium; Opobalſamum declaratum; Lignum colubrinum; Fungus melitenſis; Viola ipecacuanha; Plantae rariores Camtſchatcenſes etc. ubi ſumma ope in id niſus eſt, ut lux late et diffuſe ſpargeretur.

V.

Simplicium, quoad multitudinem nimiam et uſum rariorem, rigidiſſimam inſtituit cenſuram, id quod praecipue *Diſſertatione*, ſub hoc titulo edita, ad unguem exegit, addita adhuc alia, *Obſervationes* in Materiam Medicam ſiſtente; tantam enim in Pharmaceuticorum officinis inutilem videbat

*) Celeb. Aſſeſſor Odhelius et Medicus Provinc. *Björnland* egregia huius plantae ceperunt experimenta. Vid. Kongl. Vetenſk. Acad. Handlingar.

debat farraginem, confuſioni magis quam utilitati inſerv tem, ut ſua mole ruerent omnino haec ignorantiae et v ſtatis documenta. Hac admonitione factum quoque eſt, in tertia illa editione Pharmacopaeae Suecicae, quam a nandam jam curat Reg. Colleg. Medicum, omnia adeo ditus ſint deleta, quae *Linnaeus* olim exulare juſſerat, ſoli flores *Verbaſci* et *Primulae veris* reſtent, ex iis aut quae introducenda propoſuerat, omnia fere civitate do ta ſint.

VI.

In Venenatorum *) *inquiſivit uſum, et doſin ſen determinare docuit.* Veneni nomine communi definiti illud venit, quod, exigua licet copia, vel in corpus rec tum vel corpori applicatum, ad vitae actiones aut omn impediendas, aut funditus delendas ſufficit. Nullum aut dari tale venenum, niſi a doſi, eo certius inculcavit, q verius ſibi perſpectum habuit, nullum neque dari remedii heroicum, niſi a venenatorum claſſe; unde etiam intenſ ſtuduit, ut metum demeret Medicis injuſtum, ab antiqui te relictum, illisque animum adderet ad cautum omnir ſed frequentiorem horum uſum. Ejusmodi autem remed ubi fuerint adhibita, cum grano ſalis porrigere docuit; na ut vim ſuam plerumque exſerunt in *Syſtema nervoſum*, i quoque a minima incipiendo, doſis ſenſim eſt augenda, pr ut tulerint res circumſtantes. Horum exempli loco Diſſe tationem de *Planta Cimifuga* allegare ſufficiat.

VII.

Culturam plantarum medicinalium ad unguem perdi xit, quae adeo ad ſtatum rei medicae perfectiorem redder dum pertinet, ut in ea verſetur cardo totius ſcientiae Oeco nomiae medicae. Qui autem haec omnia rite noſcere de ſidera

*) De venenis e regno vegetabili collectis heic inprimis ſerm eſt; venena enim e Regno lapideo corrigi vix poſſe conten debat.

ſiderat, perlegat Diſſertationes illius, quae inſcribuntur *Hortus Upſalienſis* & *Horticultura Academica.* Ex his ſubſidiis *Reg. Collegium Medicum*, cujus officii eſt ſic agere, ut ſtatus rei medicae per Patriam noſtram, quam maxime fieri poſſit, emendetur et floreat, optima quaeque in uſum Patriae vertere voluit. Qui enim jam videret veteres hortos Pharmacopolarum per omnes Sueciae provincias, boreales etiam, inſtructos, unde maxima fere pars ſimplicium ipſis provenit, Patriae noſtrae clima mutatum fuiſſe, facile ſibi perſuaderet. Celeb. Prof. *Bergius*, qui multiplici adeo nomine ſeſe Medicinae utiliſſimum praebuit, *Linnaeum* preſſo pede ſequutus, cultum *Rhei Palmati* in horto ſuo feliciter inſtituit, de cujus proventu illa nobis eſt Rhei collectio, ut Medici noſtrates rariſſime aliud praeſcribant ignotis, quam quod e ſolo Suecico provenerit. *)

VIII.

Modum colligendi & methodum exhibendi medicamenta propoſuit. Etenim, ut quam maxime differunt plantae, dum primo vere vel ſero proveniunt autumno, ita quoque earum collectio ſcite eſt inſtituenda. Nam ſi *Radix Cariophyllatae* foliis jam detruſis ſumitur, tota vi aromatica deſtituitur, qua ſola effectum prodit. *Radix Rhei* decennis eſſe debet, antequam in officinas Pharmaceuticas introducatur. *Hyperici flores* legendi priusquam ſeſe omnino explicuerint, ut et *folia Ribis nigrae*, dum prima explicationis ſigna produnt. Eadem etiam requiritur exacta cognitio circa methodum exhibendi, ne planta ſicca pro viridi ſubſtituatur; ſic enim *Gratiola* recens purgans eſt efficaciſſimum, quae antiqua iners omnino eſt; hinc quoque omnes plantae *Tetradynamiae*, quarum uſus ſpecificus in ſcorbuticis morbis, recentes haberi debent; ne de *Papavere* dicam, cuius lacryma lethaeum perfundit ſomnum, dum ſemina veſca ſunt.

IX.

*) Vid. Decretum Reg. Collegii Medici, 1783.